

Abstractboek – Een frisse blik op onderwijs: grenzeloos inspirerend

Velov-conferentie 2024

Vereniging Lerarenopleiders Vlaanderen in samenwerking met
Erasmushogeschool Brussel, VVOB en eNSPIRED.

31 mei 2024

INHOUDSOPGAVE

1.	Velov-conferentie 2024	4
1.1	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs.....	4
1.2	Onderwijs en organisatie.....	4
1.3	Onderwijs en visie	5
1.4	Welzijn en onderwijs.....	5
2.	Dagprogramma	6
3.	Overzicht sessie 1	7
3.1	Speakerscorner.....	7
3.2	Rondetafelgesprekken	7
3.3	Workshops	7
3.4	Presentaties	8
4.	Abstracts sessie 1.....	9
4.1	Kunst- en cultuureducatie binnen het dominante denken en schrijven over onderwijs	9
4.2	Buitengewoon Bewegen – Play out of the box	11
4.3	Samen opleiden, werkveld en lerarenopleiding ontwerpen samen een verkort traject voor zij-instromers	12
4.4	Bouwstenen om samenwerking tussen schoolteams en welzijnsprofessionals te ondersteunen.....	14
4.5	Zijn in tijden van worden. Hoe educatieve professionals het krachtige kind met rechten kunnen zien, en empoweren.....	15
4.6	Taalrijk Kansrijk: een drietrapsraket naar een MEER - talig milieu voor elke kleuter	16
4.7	Een mooie uitdaging: werken als opleider met een heterogene groep studenten .	17
4.8	Democratic Dialogue @ school. Een Europese training voor en door onderwijsprofessionals	19
4.9	Beslissen over redelijke aanpassingen – Reflecteren aan de hand van fictieve cases	20
4.10	I CO-COPE "Inclusion through interprofessional COllaboration in a Community Of Practice in Education"	22
4.11	Verwachtingen expliciteren en feedback geven in de klas: het effect op testangst ..	24
4.12	Inspiratie uit de praktijk: sterktes en uitdagingen voor het Vlaamse leesonderwijs .	26
4.13	Co-teaching met een zorgprofessional (in opleiding): samen op weg	28
4.14	Mag een wetenschapper twijfelen? Reflecteren over wetenschap in de lerarenopleiding	30
4.15	Klaar voor een uitdagende toekomst: van hoopvolle reflectie naar duurzaam actief burgerschap	32
5.	Overzicht posterpresentaties.....	33

6.	Abstracts posterpresentaties	34
6.1	Pediatric partial day hospitalization & hospital school Inkendaal	34
6.2	Ervaringen en resultaten van eerstejaarsstudenten Orthopedagogie bij een nieuw, volkomen blended opleidingsprogramma	36
6.3	Interprofessional Community Service Learning. Ervaringen met een ICSL-project aan HOGENT.....	38
6.4	Beleving en ervaring van studenten Rechtspraak t.a.v. blended opleidingsonderdeel Administratief Recht.....	40
6.5	"De lerarenopleidingen en de onderwijsinspectie: wat kunnen we voor elkaar betekenen?"	42
7.	Overzicht sessie 2	43
7.1	Symposium	43
7.2	Rondetafelgesprekken	43
7.3	Workshops	44
7.4	Presentaties	44
8.	Abstracts sessie 2.....	45
8.1	Wat moeten startklare leraren kennen en kunnen? De ontwikkeling van een evidence-informed kerncurriculum.....	45
8.2	Krachtige kinderstemmen in de grootstad	47
8.3	Interculturele, didactische en talige competenties verbinden om grootstedelijke uitdagingen aan te pakken	50
8.4	Co-creatie implementeren in Hoger Onderwijs: Onderzoek, Inzichten en Praktijken van leraren(opleiders).....	51
8.5	Global classrooms – eTwinning als innovatieve lespraktijk in de lerarenopleiding.....	53
8.6	Op verhaal komen: van 'lijdensweg' naar persoonlijk leiderschap opnemen	55
8.7	"Mijn opleiding is OK": dialoog over het Referentiekader Onderwijskwaliteit in de lerarenopleiding	57
8.8	Teamgericht werken aan burgerschap op school	59
8.9	Werken aan positieve beeldvorming van het lerarenberoep	61
8.10	Het stimuleren van kwaliteitsbesef in de lerarenopleiding via comparatief beoordelen	62
8.11	Communities for Sciences: Inclusief Speels Wetenschapsonderwijs voor jonge kinderen in Europa	63
8.12	Effectief lesgeven aan leerlingen met SOB: een vergelijking tussen leerkrachten gewoon en buitengewoon onderwijs.....	65
8.13	Neuromythes in het onderwijs	67
8.14	De kunst van de rol van leraar als ontwerper leren via het ontwerpen van een didactisch sterk afstandslerenpakket.....	68
8.15	Professionaliseren tot diversiteitsresponsieve lerarenopleiders	70
8.16	We zouden dit eens moeten bekijken. Vaststellingen over data-geïnformeerd werken in onderwijs.....	72
9.	Overzicht sessie 3	74
9.1	Symposium	74
9.2	Rondetafelgesprekken	74

9.3	Workshops	74
9.4	Presentaties	75
10.	Abstracts sessie 3.....	76
10.1	. Aanvangsbegeleiding vanuit de lerarenopleiding: Concrete projecten vanuit het onderzoeksplatform LOONT	76
10.2	Verbredend werkplekleren in Lerarenopleiding Secundair Onderwijs	80
10.3	Tijd rijp voor een leergemeenschap Nederlands op initiatief van Velov & Taalunie?	82
10.4	Kwaliteitsvolle samenwerking tussen het buitengewoon en gewoon onderwijs.....	84
10.5	Hoe leer je leerlingen reflecteren over geschiedenis?	86
10.6	Kunstig kijken.....	88
10.7	Interprofessioneel samenwerken als succesfactor voor inclusief onderwijs.....	90
10.8	Een warme, kindgerichte overgang naar het kleuteronderwijs.....	92
10.9	Collegiale reflectie over de muren van onderwijs en buitenschoolse opvang heen	94
10.10	De weg van de minste weerstand? Reflecties over de betekenis van het ervaren van weerstand in de lerarenopleiding	96
10.11	Elke stem doet ertoe! Wat kan je leren door écht te luisteren naar de leerlingen?	98
10.12	Academisch optimisme: de focus op excellentie én gelijke kansen	100
10.13	Onderwijs en maatschappelijk kwetsbare gezinnen: de onderwijsopdracht ruim(er) bekeken	102
10.14	Ergens tussen aanvangsbegeleiding en inductieprogramma. Een belevingsonderzoek bij LIO's op school	103
10.15	Vakleraar in between: spanningen in kaart brengen met leerkrachten secundair onderwijs	106
11.	Dankwoord	108

1. Velov-conferentie 2024

Beste deelnemers en lezers,

Welkom bij de Velov-conferentie 2024, met als titel "Een frisse blik op onderwijs: grenzeloos inspirerend". Als organisator/gastheer/gastvrouw, zijn we verheugd u te mogen verwelkomen bij deze bijzondere gelegenheid.

Deze conferentie staat in het teken van vernieuwing en inspiratie, waarbij we samen een nieuwe kijk werpen op het onderwijslandschap. De abstracts in dit boek bieden een inkijkje in de verschillende thema's die tijdens het congres aan bod zullen komen, van interprofessionele samenwerking tot welzijn en onderwijs, en van onderwijs en organisatie tot onderwijs en visie.

Dankzij de steun van VVOB verwelkomen we met groot genoegen professor Angela James, als keynotespreker, Professor James is een expert in wetenschapseducatie aan de Universiteit van KwaZulu-Natal in Zuid-Afrika. Haar expertise bestrijkt nog verschillende andere onderwijsdomeinen, zoals curriculum- en instructieontwerp, inheemse kennissystemen, milieueducatie en gemeenschapsparticipatie. Het klimaat staat ook bij haar hoog op het programma. Zij neemt ons in haar keynote mee in haar kijk op klimaatverandering.

Als organisator hebben we met veel zorg en enthousiasme dit abstractboek samengesteld. We hopen dat het u zal inspireren en uitnodigen om deel te nemen aan de levendige discussies en uitwisselingen tijdens deze dag.

Met een frisse blik en grenzeloze inspiratie kijken we uit naar uw actieve deelname aan de Velov-conferentie 2024. Samen bouwen we aan een toekomstgericht onderwijs dat ons allen verrijkt en inspireert.

Veel leesplezier!

Organisatiecomité Velov-conferentie 2024

Erasmushogeschool Brussel

1.1 Interprofessionele samenwerking in het onderwijs

Dit thema belicht de diversiteit aan rollen en functies van professionals die gezamenlijk bijdragen aan een verrijkende leeromgeving voor kinderen, studenten én volwassenen. De kansen van samenwerkingen voor educatieve professionals zijn talrijk, het delen van expertise draagt immers bij tot het verrijken van leerervaringen. Het bevorderen van een cultuur van openheid en respect is essentieel om interprofessionele samenwerking over grenzen heen te laten gedijen en zo een veerkrachtig en inclusief onderwijssysteem te creëren voor de toekomst.

1.2 Onderwijs en organisatie

Onderwijs en organisatie gaan hand in hand en een vernieuwende benadering van onderwijsorganisatie kan baanbrekend zijn, zowel op de klasvloer als in beleidsvorming. Het experimenteren met onderwijsorganisaties biedt grenzeloze mogelijkheden om traditionele structuren te doorbreken en innovatieve methoden te

ontdekken die het onderwijs ten goede komen. Deze experimenten dagen onze bestaande denkwijzen uit. Het is ook van essentieel belang dat onderwijsorganisaties zich aanpassen aan de behoeften en ontwikkelingen van de samenleving om relevant en effectief te blijven. Door te blijven innoveren en samen te werken met belanghebbenden kunnen onderwijsorganisaties een verschil maken en een positieve impact hebben op individuen en gemeenschappen. Met dit thema willen we dan ook grenzen verleggen en innovatieve methoden ontdekken die ons onderwijs kunnen verrijken.

1.3 Onderwijs en visie

Het onderwijs speelt een veelzijdige rol: naast kennisoverdracht draagt het bij aan sociale cohesie, burgerschap en het voorbereiden van studenten op een snel veranderende wereld. Het thema over onderwijs en visie verkent de vraag: is meten werkelijk weten? Terwijl kwantitatieve metingen belangrijk zijn, kennen we de waarde van kwalitatieve beoordelingen en holistische benaderingen van leren. Welke plaats heeft bijvoorbeeld 'Kunst en cultuur' in het onderwijs? Deze worden vaak als het 'zwarte schaap' beschouwd, maar bieden juist kansen voor creativiteit, expressie en het ontwikkelen van empathie en kritisch denken. Bij het vormgeven van een onderwijsvisie is het essentieel om deze diverse aspecten in overweging te nemen, zodat recht wordt gedaan aan de behoeften van alle leerlingen en de bredere samenleving.

1.4 Welzijn en onderwijs

Welzijn en onderwijs vormen een cruciale symbiose, waarbij het welzijn van zowel leerlingen als onderwijsprofessionals essentieel is voor een bloeiende leeromgeving. Om het werken in het onderwijs aantrekkelijk te maken én te houden, moeten we investeren in aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, loopbaanontwikkeling en een ondersteunende werkcultuur. Daarnaast is het bieden van een kwalitatieve daginvulling voor kinderen en jongeren van groot belang, zowel voor- als naschools, met aandacht voor educatieve, sociale en recreatieve activiteiten die hun ontwikkeling bevorderen. Evenzo verdienen onderwijsprofessionals een kwalitatieve daginvulling, met ruimte voor professionele groei, eigenaarschap over het lesprogramma en samenwerking met collega's om een stimulerende werkomgeving te creëren. Dit thema stemt tot nadenken over het investeren in het welzijn van zowel leerlingen als onderwijsprofessionals zodat we een onderwijssysteem creëren dat gedijt en bijdraagt aan de algehele ontwikkeling en welzijn van de samenleving.

2. Dagprogramma

9u	Registratie en koffie
9u30	Welkomstwoord door directeur Onderwijs en Onderzoek Cynthia De Bruycker en co-voorzitter Velov Johan De Wilde
9u45	Keynote Angela James So, you say Climate Change is ... and we should do ...?
11u	Start sessie 1
12u	Lunch + boekenbeurs
13u	Posterpresentaties
13u30	Start sessie 2
14u30	Koffiepauze + lokaal wissel
15u	Start sessie 3
16u	Netwerkreceptie

Enkele richtlijnen bij het dagverloop van deze conferentie:

- Gelieve bij het binnenkomen u aan onze onthaaldesk te **registreren**. U ontvangt dan een goodiebag, zelfklevende naambadge, de wifi-code en QR-code om het abstractboek online te raadplegen.
- In de hal van **Aula 2** (A-1.A2) waar de conferentie van start gaat kan u **koffie** terugvinden.
- Na onze **keynotespreker** Angela James is er de mogelijkheid om samen met haar dieper in te gaan op de inhoud die ze gebracht heeft in een verdiepend gesprek. Dit zal doorgaan in lokaal **A0.08** en start om 11u.
- **Inschrijven voor een sessie moet niet**, u zal zelf een keuze maken voor de start van elk tijdsblok.
- **Workshops en symposia** vullen het voorziene tijdsblok.
- **Speakerscorners** zijn gekoppeld in één tijdsblok en **presentaties** zijn per twee gekoppeld binnen hetzelfde tijdsblok, als deelnemer kies je voor de combinatie. Halverwege wisselen van lokaal is niet mogelijk.
- **Rondetafelgesprekken** vullen het voorziene tijdsblok. Op deze manier is er voldoende tijd voor interactie.
- **Lunch:** (vegetarische) broodjes en drank kan je terugvinden op twee verschillende plaatsen: op het **gelijkvloers** (A0) en in het **restaurant** (B0).
- **De boekenbeurs** van uitgeverijen kan je tussen **12u en 13u30** bezoeken in de inkomhal.
- **Posters** zullen gedurende de ganse dag zichtbaar zijn voor de deelnemers in de onthaalruimte. Van **13u tot 13u30** zal de presentator van elke poster bijkomende uitleg geven bij zijn/haar poster.
- **Namiddagbreak van 14u30** kan je terugvinden op het gelijkvloers A0
- Afsluiten doen we met een netwerkreceptie, deze zal vanaf **16u** doorgaan op het gelijkvloers (A0)

3. Overzicht sessie 1

Sessie 1 gaat door van 11u tot 12u en bestaat uit een speakerscorner, rondetafelgesprekken, workshops en presentaties.

3.1 Speakerscorner

Hét podium voor alle professionals om er hun gedacht te komen zeggen over actuele onderwijstopics. Je krijgt er de kans om op een (ludieke) wijze de dagdagelijkse problemen in het onderwijs aan de kaak te stellen. Vertel ook waarom de oplossingen veel hoopvoller, aangenamer en haalbaarder zijn dan het vaak wordt voorgesteld. Het wordt dus geen "extra miserie", maar een verfrissende en hoopvolle blik op de toekomst! Dit gaat door in het **lokaal A.1.02**:

1. Kunst- en cultuureducatie binnen het dominante denken en schrijven over onderwijs. (Van Doorselaere Joris – UGent)
2. Buitengewoon Bewegen – Play out of the box (Vankemmel Tom - Erasmushogeschool Brussel)

3.2 Rondetafelgesprekken

Een rondetafelgesprek biedt de mogelijkheid om onderzoeksthema's te verkennen en te bespreken. Het is de perfecte manier om je 'work in progress' te bespreken. Het gesprek start met een korte beschrijving van het onderzoek of praktijkidee en een aantal vragen. Daarna is er ruim gelegenheid voor uitwisseling en discussie. Deze kunnen gaan over mogelijke uitdagingen, maar ook over succeservaringen binnen het onderzoek of de praktijk. Deze gesprekken gaan door op verschillende locaties:

1. Verdiepend sofagesprek met Keynote spreker- Angela James o.l.v. Bert Wastijn (Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal A.0.08**
2. Samen opleiden, werkveld en lerarenopleiding ontwerpen samen een verkort traject voor zij-instromers. (Dewitte Pieter; Humblet Heidi; Buydens Elisa; Van Ackeyen Sofie- Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal B.5.01**

3.3 Workshops

Een workshop bestaat uit een interactieve presentatievorm. Leren-door-doen neemt het grootste deel van de sessie in beslag. Het biedt de deelnemers de gelegenheid via specifieke methodieken, instrumenten, ... vertrouwd te worden met belangrijke aspecten van de (onderwijs)praktijk. Een workshop heeft een informeel en actief karakter. Deze workshops gaan door op verschillende locaties:

1. Bouwstenen om samenwerking tussen schoolteams en welzijnsprofessionals te ondersteunen (De Maegd Katrien; Mertens Celine; Verstraete Eva – HOGENT) – **Lokaal A.2.02**
2. Zijn in tijden van worden. Hoe educatieve professionals het krachtige kind met rechten kunnen zien, en empoweren (Verhaeghe Kaat; Caluwaerts Sanne – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal A.2.03**

3. Taalrijk Kansrijk: een drietrapsraket naar een MEER - talig milieu voor elke kleuter (Rosius Hanne; Steverlinck Saar; Stiers Annelies – Hogeschool PXL) **Lokaal A.2.04**
4. Een mooie uitdaging: werken als opleider met een heterogene groep studenten (Van Rijswijk Martine; Van den Berg Richard – Universiteit Utrecht/Academie Tien) – **Lokaal A.2.05**
5. Democratic Dialogue @ school. Een Europese training voor en door onderwijsprofessionals (Van Raemdonck Veerle; Yentür Arzu – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal B.2.02**
6. Beslissen over redelijke aanpassingen. Reflecteren aan de hand van fictieve cases. (Fluyt Laura; Nijs Sara – KU Leuven) – **Lokaal A.3.02**

3.4 Presentaties

Een presentatie omvat één praktijkvoorbeeld of onderzoek. Het kan gaan over een methodiek, lopende ontwikkelingen, of lopend of afgerond onderzoeken, praktijken. Kortom een breed scala aan onderwerpen en zal worden gecombineerd met een vraag- en antwoordsessie met het publiek. De nadruk ligt op het bespreken van de stand van zaken en discussie. Deze presentaties gaan door op verschillende locaties:

1. I CO-COPE “Inclusion through interprofessional Collaboration in a Community Of Practice in Education” (Boonen Hannah; Teijssen Els; Vandenbussche Elise-UCLL) – **Lokaal A.3.03**
2. Verwachtingen expliciteren en feedback geven in de klas: het effect op testangst (De Jonge Stefanie; Opdecam Evelien; Haerens Leen -UGent) – **Lokaal A.3.03**
3. Inspiratie uit de praktijk: sterktes en uitdagingen voor het Vlaamse leesonderwijs (Hebbrecht Jona; Van Severen Lieve; Vansteelandt Iris – Odisee/ Iedereen leest) – **Lokaal A.3.04**
4. Co-teaching met een zorgprofessional (in opleiding): samen op weg. (Lockefeer Lies; Zaman Britt – HOGENT) – **Lokaal A.3.04**
5. Mag een wetenschapper twijfelen? Reflecteren over wetenschap in de lerarenopleiding (Vervaecke Laura, Van den Broeck Laura, Boven Lotte, De schrijver Jelle) (Odisee/UAntwerpen) – **Lokaal A.3.05**
6. Klaar voor een uitdagende toekomst: van hoopvolle reflectie naar duurzaam actief burgerschap. (Janssen Tom; Reynders Nadia- Duurzaam Educatiepunt) – **Lokaal A.3.05**

4. Abstracts sessie 1

4.1 Kunst- en cultuureducatie binnen het dominante denken en schrijven over onderwijs

Auteur:	Van Doorselaere Joris
Instelling:	UGent
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Speakerscorner
Trefwoorden:	Kunst- en cultuureducatie; Beleid; Brede vorming
Inleiding:	<p>Tijdens de voorbije jaren heeft zich een dominante gedachtegang ontwikkeld over de richting van het onderwijs in Vlaanderen. Er is een terugkeer nodig van kennis in het curriculum en de aandacht dient te verschuiven naar effectieve leermethodes. Hieruit kan de vraag voortvloeien hoe kunst- en cultuureducatie past binnen deze evolutie.</p>
Abstract:	<p>Eind 2023 laiden in Vlaanderen de gesprekken over onderwijs stevig op. De aanleiding valt te vinden in de vrijgegeven PISA-resultaten. Kort gezegd valt, net zoals in tal van andere Europese landen, een dalende trend op te merken. Ook in voorgaande rapporten werden gelijkaardige resultaten opgemeten waardoor al enige tijd geleden gretig aan de alarmbel is getrokken over de stand van het Vlaamse onderwijs. Tijdens de voorbije vier jaar zijn er een aantal denktrajecten in gang gezet om het tij te doen keren.</p> <p>Uit de commissie Beter Onderwijs heeft zich een dominante gedachtegang ontwikkeld. Volgens het rapport verloor kennis over wat werkt of niet aan belang, wat voornamelijk te wijten was aan ideologisch geïnspireerde vernieuwingen of marktgedreven hypes zonder empirische onderbouw. In hoofdzaak wordt gewezen naar sociaal-constructivistische benaderingen van leren (Van Damme, 2023). Bovendien is er een terugkeer nodig van kennis in het curriculum en dient de aandacht te verschuiven naar cognitieve basisvaardigheden (Duyck, 2023). Er is een beweging op gang gekomen die hoofdzakelijk wil kijken naar wat werkt en wat niet op basis van wetenschappelijk onderzoek, aangevuld met praktijkkennis. Kirschner en Surma (2020) verwijzen naar een evidence-informed benadering. Bij de operationalisering van Leerpunt als Vlaams kenniscentrum werd deze benadering ingeschreven in de missie en visie.</p> <p>Uit dit alles kan de vraag voortvloeien hoe kunst- en cultuureducatie past binnen deze evolutie. Is er bijvoorbeeld in een overvol curriculum nog plaats voor het artistieke en culturele? In het verleden merkten Verneert en Geudens (2021) al op</p>

dat, naar aanleiding van PISA-resultaten, de nadruk in het beleid sterk was komen te liggen op leesvaardigheid, wetenschappen en wiskunde. Daarnaast kan vanuit (vak)didactisch oogpunt gezegd worden dat de verguisde constructivistische methodes en vormen van zelfontdekkend leren populair en gangbaar zijn voor artistieke en culturele activiteiten in Vlaanderen, zowel in het formeel onderwijs als bijvoorbeeld in de publiekswerking van musea (Van Eeckhaut, 2013).

Traditioneel wordt het begrip Bildung naar voor geschoven als tegengewicht aan internationale metingen waaruit claims voortvloeien om de dominantie van taal, wiskunde of wetenschappen te bestendigen of vergroten. Maar ook pleitbezorgers van effectieve leermethodes en een herwaardering van kennis in het curriculum, zoals Van Damme (2023) en Ducyk (2023) verwijzen in dit opzicht naar Bildung als een breed vormingsideaal waarin, althans voor het algemeen secundair onderwijs, het belang van geschiedenis, cultuur en esthetische ervaringen wordt onderstreept. Deze bijdrage verkent het bildungsideaal en de kansen die het herbergt voor kunst- en cultuureducatie in Vlaanderen.

4.2 Buitengewoon Bewegen – Play out of the box

Auteur:	Vankemmel Tom
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Speakerscorner
Trefwoorden:	Bewegen; Spelen; Play out of the box
Inleiding:	<p>In een wereld waarin leerlingen steeds meer zitten, waar de digitale wereld niet meer weg te denken is, lijkt het soms niet meer zo evident om ze gewoon te laten bewegen. Daarom hebben we een speel- en beweegbox ontwikkeld, genaamd BOTS (Box On The Street). Een modulaire, verplaatsbare speelbox met waardevol kosteloos materiaal die kinderen van 3j tot 12j prikkelt en uitdaagt tot experimenteren en bewegen.</p>
Abstract:	<p>In een wereld waarin leerlingen steeds meer zitten, waar de digitale wereld niet meer weg te denken is, lijkt het soms niet meer zo evident om ze gewoon te laten bewegen.</p> <p>De term "beweging" bestaat al lang en om de één of andere reden wordt dit nog steeds enkel en alleen gelinkt met de lessen lichamelijke opvoeding. Maar we laten kansen liggen... En hoewel we meer en meer overtuigd raken van de vele voordelen van beweging, is het niet zo evident om dit te gaan inzetten in en buiten het traditionele klaslokaal (www.gezondleven.be) Lichaamsbeweging wordt gelinkt met cognitieve functies en het leerproces verbetert door beweging te integreren in de lesactiviteiten. De fysieke activiteit stimuleert de hersenfuncties en bevordert het leerproces. Door te bewegen in de klas, kunnen leerlingen beter gefocust blijven, de aandacht vasthouden en informatie beter verwerken. Dit gaat verder dan alleen maar lichamelijke voordelen.</p> <p>Korte bewegingspauzes zoals bewegingstussendoortjes doorheen de verschillende lesactiviteiten kunnen vermoeidheid verminderen en de alertheid verhogen. Daarnaast stimuleert de fysieke activiteit de aanmaak van dopamine en endorfine die positieve effecten hebben op het humeur en de motivatie van leerlingen.</p> <p>Activiteiten zoals bewegend leren, wandelende discussies en eenvoudige bewegingsspelletjes kunnen al effectief zijn. Deze manier beperkt zich niet alleen tot basisscholen; ook in het secundaire onderwijs kunnen bewegingsmethoden worden gebruikt om de betrokkenheid van studenten te vergroten.</p> <p>Een ander aspect is dat het de samenwerking en sociale interactie kan bevorderen. Groepsactiviteiten die fysieke beweging integreren, dragen bij aan teambuilding en</p>

het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Leerlingen leren niet alleen van de les- en beweegstof, maar ook van elkaar. En geef toe, bewegen is gewoon fun.

Hoewel meer beweging veel voordelen oplevert, zijn er ook uitdagingen en beperkingen. Het vereist bijvoorbeeld een flexibele leeromgeving en een hoge betrokkenheid van leraren om effectief te zijn. Bovendien moet de balans tussen beweging en instructie zorgvuldig worden bewaard om ook de educatieve doelen niet uit het oog te verliezen.

Leerlingen voelen niet alleen dat de leerprestaties verbeteren, maar het heeft ook een positieve impact op het welzijn, het zelfvertrouwen en het zelfbeeld. Het is een evoluerend veld waarbij we voortdurend moeten blijven experimenteren met nieuwe methoden, materialen en benaderingen om de effectiviteit van beweging en leren te optimaliseren.

Daarom hebben we een speel- en beweegbox ontwikkeld, genaamd BOTS (Box On The Street). Een modulaire, verplaatsbare speelbox met waardevol kosteloos materiaal die kinderen van 3j tot 12j prikkelt en uitdaagt tot experimenteren en bewegen.

4.3 Samen opleiden, werkveld en lerarenopleiding ontwerpen samen een verkort traject voor zij-instromers

Auteur:	Dewitte Pieter; Humblet Heidi; Buydens Elisa; Van Ackeleyn Sofie
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Lerarentekort; Samen opleiden; Werkplekieren
Inleiding:	De Erasmushogeschool in Brussel (Erasmushogeschool Brussel) en de GO!-basisscholen in Brussel, Asse, Wemmel, Halle en de noordostrand van Brussel, hebben de handen in elkaar geslagen om een nieuwe, verkorte lerarenopleiding te ontwikkelen. Op die manier willen Erasmushogeschool Brussel en het GO!-onderwijs in Brussel en omstreken werkbare oplossingen vinden voor het lerarentekort.
Abstract:	

Het verkorte traject van de Educatieve Bachelor Lager Onderwijs aan de Erasmushogeschool Brussel is tot stand gekomen door de unieke samenwerking tussen de drie GO-scholengroepen Un!k, Scoop en Brussel en de lerarenopleiding.

Het lerarentekort bracht ons samen. Scholen hebben een behoefte aan sterk opgeleide leraars. Het ontdekken van gedeelde belangen, het verhelderen van verwachtingen tussen de verschillende partners en gezamenlijk doorlopen van het volledige ontwerpproces zijn enkele items wat deze samenwerking zo speciaal maakt. De projectmatige aanpak leidt het ontwerp, de uitvoering en de tussentijdse evaluatie van het proces.

De lerarenopleiding heeft als maatschappelijke opdracht visiegerichte leraars met het vereiste diploma voor de klas te krijgen. Als lerarenopleiding wil je graag weten wat praktijkrelevant is in je opleiding. Een belangrijke toetssteen daarbij is het werkveld. Zij krijgen immers onze stagiairs en afgestudeerden over de vloer. Toch voelen scholen, in de drukte van alle dag, niet meteen de nood om wat er in de lerarenopleiding gebeurt systematisch mee te evalueren. Het blijft een vrijblijvende opdracht. Dit verandert op het ogenblik dat een school zelf er baat bij heeft impact te hebben op de lerarenopleiding. Een ander voordeel aan deze samenwerking is dat we op die manier snel bij elkaar aftoetsen waar leraren in opleiding nood aan hebben en welke opdrachten zinvol (win voor het hele schoolteam van de zij-instromer) én behapbaar (combineerbaar met werk en studie) zijn. Samen bekijken we hoe we de kwaliteit binnen de verkorte trajecten gegarandeerd blijven. Het werkveld weet als geen ander waar zij-instromers mee te kampen krijgen, wat ze nog missen om een professioneel leraar te kunnen zijn. Daarom is het samen bespreken, het aftoetsen bij elkaar van het curriculum relevant om de opleiding vorm te geven.

Zo hebben we voor de lerarenopleiding officieel van start ging een bootcamp georganiseerd waarbij de eerste handvaten uit de praktijk werden toegelicht zodat de zij-instromers zich al sterker in hun schoenen voelden om op 1 september aan de slag te gaan.

De richtvragen die dit rondetafelgesprek sturen zijn:

1. Zinvol samenwerken: Wanneer wordt een samenwerking tussen organisaties zinvol voor alle partners? Elkaar leren kennen en afstemmen van verwachtingen? Samenwerking begroten? Inspanning en meerkost?
2. Valkuilen en gevaren: Uitdagingen voor de toekomst, op naar een Professionele leergemeenschap?

Via dit gesprek hopen we op een wisselwerking waarbij we kunnen fungeren als inspiratiebron en tegelijk onze work in progress verder kunnen bijsturen. Zo vormen we samen een kleine professionele leergemeenschap.

4.4 Bouwstenen om samenwerking tussen schoolteams en welzijnsprofessionals te ondersteunen

Auteur:	De Maegd Katrien; Mertens Celine; Verstraete Eva
Instelling:	HOGENT
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Interprofessionele reflex; Onderwijs en Welzijn
Inleiding:	<p>Schoolteams en welzijnsactoren kunnen best optimaal samenwerken in functie van de ondersteuning van gezinnen in een kwetsbare situatie. In een workshop gaan we aan de slag met verschillende bouwstenen voor een sterke samenwerking. Verder stellen we ons de vraag wat we hieruit kunnen leren voor de lerarenopleiding, pedagogische begeleidingsdiensten, andere professionals.</p>
Abstract:	<p>De workshop laat de deelnemers kennismaken met praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van HOGENT over het werken op het kruispunt Welzijn en Onderwijs. Het onderzoek heeft aangetoond dat de welzijnsvragen complexe vragen zijn die een samenwerking tussen diverse actoren vereisen om de leerkansen van kinderen en jongeren te optimaliseren. Dat dit geen makkelijke opdracht is voor de school spreekt voor zich! Om met deze uitdagingen aan de slag te gaan en de krachten tussen onderwijs en welzijn te bundelen, werden enkele materialen voor scholen en welzijnsorganisaties ontwikkeld.</p> <p>We willen de deelnemers actief laten kennis maken met de materialen zoals twee netwerkkaarten en een poster met bouwstenen. Hierdoor krijgen de deelnemers inzicht in de verschillende clusters van welzijnsnoden en brengen ze de netwerken rond de school in kaart. Vervolgens krijgen de deelnemers handvaten aangereikt om bruggen te bouwen en interventies op te zetten vanuit een interprofessioneel kader.</p> <p>Deze workshop is nog rijker als er een divers publiek aanwezig is zoals lerarenopleiders, leraren, pedagogisch begeleiders en professionals in het flankerend (onderwijs)beleid. We willen net die verschillende invalshoeken met elkaar in verbinding brengen. Meer informatie over het onderzoek en de materialen is te vinden via https://www.hogent.be/projecten/onderwijs-welzijn.</p>

4.5 Zijn in tijden van worden. Hoe educatieve professionals het krachtige kind met rechten kunnen zien, en empoweren

Auteur:	Verhaeghe Kaat; Caluwaerts Sanne
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Kinderrechten; Kindbeelden; Sociaalgeëngageerde professional
Inleiding:	<p>Deze workshop streeft naar een diepgaand begrip van de rol van kinderen en hun rechten in de samenleving. We onderzoeken hoe kinderen actieve deelnemers kunnen worden in het vormgeven van de wereld, met aandacht voor de rol van sociaal-geëngageerde professionals in het bevorderen van sociale rechtvaardigheid. Door het omarmen van een krachtig mensbeeld, geïnspireerd op de ideeën van Arendt, Reggio Emilia approach en Korczak, streven we naar een pedagogische omgeving waarin kinderen worden gezien</p>
Abstract:	<p>Het doel van deze workshop is om een diepgaand begrip te ontwikkelen van de rol van kinderen in onze samenleving. Hoe kunnen we hen betrekken bij het vormgeven van een gemeenschappelijke wereld? Geïnspireerd door denkers als Hannah Arendt en ondersteund door het perspectief van kinderrechten, willen we verkennen hoe we kinderen kunnen empoweren om actieve deelnemers te worden in het vormgeven van hun eigen toekomst en die van de wereld om hen heen.</p> <p>We zullen ook de rol van sociaalgeëngageerde professionals onderzoeken in het ondersteunen van kinderen bij het navigeren door de complexiteit van de wereld en bij het ontwikkelen van hun eigen identiteit en relaties met anderen. We zullen exploreren hoe het hoger onderwijs, met name pedagogische opleidingen, een cruciale rol kan spelen in het opleiden van professionals die zich bewust zijn van hun eigen plaats in de samenleving en zich inzetten voor sociale rechtvaardigheid.</p> <p>In de opleiding Pedagogie van het jonge kind omarmen we het krachtige mensbeeld, zoals voorgesteld door Hannah Arendt en de Reggio Emilia Approach, waarbij de inherente capaciteiten en rechten van kinderen erkend worden. Ook het kindbeeld van Janusz Korczak, als grondlegger van de kinderrechten, wordt meegenomen in de vorming van de pedagogisch coach. We willen een omgeving creëren waarin kinderen worden gezien en gehoord, met hun creativiteit en stem, én met hun rechten.</p>

4.6 Taalrijk Kansrijk: een drietrapsraket naar een MEER - talig milieu voor elke kleuter

Auteur:	Rosius Hanne; Steverlinck Saar; Stiers Annelies
Instelling:	Hogeschool PXL
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Kleuters; Meertaligheid; Meertalig voorlezen; Taal; Warm partnerschap; Ouderbetrokkenheid; Academisch optimisme
Inleiding:	<p>Hoe kunnen we zoveel mogelijk ouders stimuleren om taalrijk met hun kleuters te communiceren? Kunnen we dit duurzaam aanwakkeren vanuit het kleuteronderwijs? In het project Taalrijk Kansrijk creëren we samen met leerkrachten, directies en ouders een praktische drietrapsraket, met als 'firestarter' academisch optimisme: MEERTalig voorlezen, MEERTalig praten en alledaags MEERTalig.</p>
Abstract:	<p>Hoe vertaalt academisch optimisme zich in een concrete aanpak voor taalrijk handelen vanuit de kleuterklas?</p> <p>Het project Taalrijk Kansrijk weeft het vertrouwen tussen school, leerkracht, kleuters en hun ouders als een rode draad doorheen de kleuterjaren. Taalrijke kansen bouwen we in een drietrapp op. We starten MEER - talig voorlezen samen met ouders. Hiervoor werd een praktische didactiek uitgewerkt, samen met een boekenplank, lesfiches en aantrekkelijke briefjes naar huis. Later breiden we uit naar MEER - talig praten met een brugje naar huis. We ontwikkelden samen met ouders 10 praatplaten met spiegels en vensters voor elke kleuter. Daarnaast werken we met scheurblokken waardoor de praatplaten met haalbare activiteiten mee naar huis gaan. Gedurende de eerste twee trappen bouwen ouders zelfvertrouwen op om taalrijk met hun kleuters om te gaan in de taal waarin ze zich het sterkst voelen. In de laatste trap proberen we ouders te versterken in het aanwenden van rijke taalkansen in alledaagse gezinssituaties zoals opruimen, slapengaan of eten. We accentueren de letters 'MEER' in het woord MEER - talig bewust omdat we verschillende culturen en anders - of meertaligheid zien als een positieve uitdaging én extra kans om taalrijke kansen te creëren. We gaan voor meer taal en kwaliteitsvolle interacties, in welke taal dan ook.</p> <p>In de workshop nemen we je mee in onze visie en maak je kennis met de praktische drietrapsraket door te oefenen met onze didactiek en materiaal en video's uit de praktijk te bekijken.</p>

4.7 Een mooie uitdaging: werken als opleider met een heterogene groep studenten

Auteur:	Van Rijswijk Martine; Van den Berg Richard
Instelling:	Universiteit Utrecht; Academie Tien
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Interprofessioneel opleiden; Opleidersbekwaamheid; Samen opleiden
Inleiding:	<p>In het partnerschap Opleidingshuis worden onderwijsprofessionals van diverse pluimage opgeleid: studenten van HBO en Universitaire lerarenopleidingen en studenten van de pabo en de opleiding mbo-onderwijsassistent. In deze workshop verkennen we aan de hand van concrete praktijksituaties wat het begeleiden van deze heterogene groep studenten vraagt van een lerarenopleider.</p>
Abstract:	<p>In de leeromgeving van het Opleidingshuis worden verschillende groepen studenten ontvangen. Al deze studenten met verschillende achtergronden nemen wekelijks deel aan de bijeenkomsten in het fysieke Opleidingshuis. In deze bijeenkomsten leren verschillende studenten op gelijkwaardige basis samen. Ze werken samen en geven elkaar feedback op basis van hun opgedane kennis en ervaring ongeacht de opleiding die zij volgen. De opdrachten waaraan zij samen werken, kunnen gebruikt worden om verschillende onderdelen van hun respectievelijke opleidingscurriculum af te ronden.</p> <p>Deze aanpak past bij het streven van het Opleidingshuis om te werken vanuit een cultuur van gelijkwaardigheid waarin ongelijkheid gewaardeerd en benut wordt. In een leergemeenschap waarin voortdurende ontwikkeling centraal staat, is het van belang dat verschillen in expertise en ervaring erkend en benut worden.</p> <p>Op die manier kunnen professionals effectief van en met elkaar leren. Door juist verschillen in expertise te benutten, geven we concreet vorm aan een leercultuur binnen de samenwerkende scholen en opleidingen.</p> <p>Om dit voor studenten mogelijk te maken hebben opleiders in het Opleidingshuis hiertoe kennis van zowel de praktijken van de opleiding als de praktijken van de school en verbinden in hun begeleiding van onderwijsprofessionals de opleidings- en schoolpraktijk met elkaar.</p> <p>Bakker en Akkerman (2014) noemen "mensen [die] aan twee afzonderlijke praktijken deelnemen en elementen van de ene praktijk in de andere brengen [...] 'boundary crossers', 'brokers' of 'boundary workers' " (p. 10). Het boundary crossen van de opleiders is een expliciete verantwoordelijkheid in de professionele</p>

bekwaamheden van opleiders in het Opleidingshuis. We zien het actief verbinden van de opleidings- en schoolpraktijk als onderdeel van het onderwijskundig leiderschap van opleiders.

In deze workshop verkennen we met de deelnemers aan de hand van concrete praktijkvoorbeelden uit het Opleidingshuis wat de professionele, onderwijskundige bekwaamheden van opleiders, die leren in gelijkwaardigheid willen vormgeven, meer concreet inhouden. Dit zal meer inzicht bieden in wat er nodig is om interprofessioneel opleiden vorm te kunnen geven.

Door in de workshop met elkaar te bespreken wat nuttige opleidingsactiviteiten zijn en hoe we de kwaliteit van uitvoering daarvan kunnen duiden in termen van opleidingsvaardigheden zullen de deelnemers een kader krijgen om vergelijkbare activiteiten in de eigen context toe te passen. Deze workshop past ook goed bij de noodzaak die steeds duidelijker voelbaar is met oplopende lerarentekorten om kwalitatief sterke opleiders in te zetten voor het begeleiden van (aanstaande) leraren en een basis te leggen voor hun behoud voor het beroep.

4.8 Democratic Dialogue @ school. Een Europese training voor en door onderwijsprofessionals

Auteur:	Van Raemdonck Veerle; Yentür Arzu
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Democratische dialoog; Handelingsbekwame leerkrachten; Praktijktraining in dialoog; Europees partnerschap
Inleiding:	<p>Diversiteit in de samenleving is een uitdaging voor onderwijs in Vlaanderen én Europa. Faciliteren van dialoog bij controversen in de klas is niet eenvoudig. Daarom ontwikkelden 8 Europese partners een online leerplatform voor democratische dialoog op school. Deze workshop brengt de resultaten van het Europese DD@S project in de praktijk.</p>
Abstract:	<p>Thema: Controverse in de klas doorbreken, door interprofessionele samenwerking.</p> <p>Doel: Deelnemers krijgen begrip over de aard van potentiële controversiële situaties. Ze kennen en herkennen na deze workshop de onderliggende factoren die een rol spelen. Deelnemers kunnen met dit inzicht een faciliterende rol opnemen om escalatie te vermijden.</p> <p>Presentatievorm: De presentatie verloopt hybride. Na een inleidende situering van het thema 'controverse in de klas' op Europees niveau, gaan deelnemers aan de slag. De eerste helft van de workshop verloopt in een face to face setting. Daarna gaat ieder aan de slag in de e-learning in kleine deelnemersgroepen van 3-5 personen.</p> <p>Centraal in de workshop staan reële cases uit de onderwijspraktijk. In het derde en laatste deel van de workshop staan niet de situaties op zich, maar de gebruikte methoden om er mee om te gaan centraal. Op die manier krijgen deelnemers dieper inzicht in verschillende perspectieven van de situatie.</p> <p>Praktische relevantie: De workshop belicht een interdisciplinaire methode binnen een internationaal project waar onderwijsprofessionals hun kennis en expertise gebundeld hebben. De meerwaarde zit niet alleen in het inhoudelijke verhaal van democratic dialogue @ school. De opgeleverde resultaten zijn eveneens een gevolg van een internationale samenwerking tussen onderwijspartners met complementaire expertise.</p> <p>Na de intro gaan deelnemers samen actief aan de slag in het ontwikkelde leerplatform. Gezien de vrije toegang hiertoe, kan het nadien ook in de eigen school verder gebruikt worden.</p>

4.9 Beslissen over redelijke aanpassingen – Reflecteren aan de hand van fictieve cases

Auteur:	Fluyt Laura; Nijs Sara
Instelling:	KU Leuven
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Redelijke aanpassingen; Beslissingsproces; Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
Inleiding:	<p>Redelijke aanpassingen (RA) zijn van essentieel belang voor het verwezenlijken van inclusief onderwijs. Tijdens een rondetafelgesprek zullen vignetten (fictieve casestudies) worden gepresenteerd om inzicht te verwerven in de wijze waarop beslissingen worden genomen over RA voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SOB). Eveneens worden de grenzen van dit beslissingsproces verkend.</p>
Abstract:	<p>Redelijke aanpassingen (RA) in de klas- en schoolcontext kunnen ervoor zorgen dat de schoolomgeving toegankelijker wordt voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SOB) (De Beco, 2014; Lovett 2021). Op deze manier kan ervoor gezorgd worden dat zij gelijkwaardig kunnen participeren aan het klas- en schoolgebeuren en dus inclusief onderwijs kan worden gerealiseerd. (United Nations, 2006; Walsh 2012).</p> <p>RA omvatten een diverse groep van aanpassingen en worden in het basisonderwijs vaak omschreven als redicodi-maatregelen (Onderwijs Vlaanderen, 2013). Over het algemeen kunnen ze worden onderverdeeld in aanpassingen in tijd, ruimte, onderwijsmethodiek en wijze van respons (Harrison et al., 2014). Aangezien de effectiviteit en haalbaarheid van redelijke aanpassingen wordt bepaald door individuele leerling- en contextfactoren zijn er geen standaardprocedures en gaat er aan de inzet van redelijke aanpassingen een beslissingsproces vooraf. Hoewel de inhoud van verkregen redelijke aanpassingen doorgaans duidelijk is, blijft het beslissingsproces enigszins onduidelijk. Het is niet helder welke actoren betrokken zijn, wat de individuele invloed van elke actor is en welke beperkingen zij opleggen aan redelijke aanpassingen en de daarmee samenhangende aspecten (Fluyt et al., 2023).</p> <p>Aan de hand van een kwalitatieve vignetten studie werd onderzoek verricht naar de besluitvormingsprocessen met betrekking tot RA in Vlaamse scholen. Schoolteams bestaande uit leerkrachten, directies, zorgcoördinatoren, CLB-medewerkers en leerondersteuners werden bevraagd. In de workshop worden twee</p>

vignetten of fictieve cases gepresenteerd aan de deelnemers waarna zij gevraagd worden om te reflecteren over de beslissingsstrategieën van leraren(teams).

Na een interactief gedeelte worden de resultaten van onze studie kort en bondig gepresenteerd. Een goed begrip van het besluitvormingsproces omtrent RA kan lerarenopleiders helpen in het versterken van toekomstige leraren bij het nemen van beslissingen over RA. Hierdoor leren ze om de eigen grenzen te verkennen, maar ook deze te overwinnen. Tegelijkertijd kunnen lerarenopleiders toekomstige leraren leren reflecteren over cruciale aspecten binnen dit proces, zoals voldoende (efficiënte) overlegtijd en samenwerking met ouders en de leerling.

4.10 I CO-COPE “Inclusion through interprofessional Collaboration in a Community Of Practice in Education”

Auteur:	Boonen Hannah; Teijssen Els; Vandenbussche Elise
Instelling:	UCLL
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Mapping COP; Inclusieve schoolontwikkeling; Stem van de leerling
Inleiding:	<p>Scholen doen er alles aan om het leren en het welzijn van hun leerlingen te bevorderen, omdat kwetsbare groepen onder hen meer risico lijken te lopen op leerachterstanden en gezondheidsproblemen. Onderzoek toont aan dat een sterke samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen en leerlingenbegeleiders essentieel is om deze uitdagingen aan te gaan.</p>
Abstract:	<p>Het Erasmus+ project I CO-COPE wil kennis creëren over hoe deze samenwerkingsprocessen transparanter en effectiever gemaakt kunnen worden om ervoor te zorgen dat ieders stem gehoord wordt, ook die van de leerlingen zelf. Om deze samenwerkingsprocessen op middelbare scholen te ondersteunen willen we een specifieke aanpak gebruiken - Communities of Practice (CoP) - waarin alle actoren worden betrokken bij de schoolontwikkeling met een specifiek doel, gebaseerd op de specifieke behoeften van de school. Partners uit vier landen werken samen in dit project: Portugal (Politecnico Do Porto), Oostenrijk (University College of Teacher Education Styria en Chance B), België (UC Leuven-Limburg en Arteveldehogeschool) en Slowakije (Univerzita Komenskeho V Bratislave).</p> <p>In de loop van het project willen de partners -het vermogen van scholen vergroten om uitdagingen aan te gaan die samenhangen met het bieden van inclusief onderwijs aan leerlingen met diverse capaciteiten en achtergronden -kennis genereren over hoe interprofessionele samenwerking in scholen kan bijdragen aan inclusie -kennis creëren over hoe schoolontwikkeling voor inclusie kan worden uitgevoerd binnen en tussen de vier landen -de betrokkenheid en actieve deelname van leerlingen aan het democratische leven te bevorderen en voortijdig schoolverlaten en schooluitval te voorkomen Activiteiten -een literatuur- en praktijkgericht onderzoek naar de vier sleutelconcepten inclusie, 'pupil agency', Community of Practice en interprofessionele samenwerking -een nodenanalyse aan de hand van een enquête op 20 scholen en focusgroepen op 2 scholen per land -ontwikkeling van online trainingsmodules die in alle partnertalen zullen worden vertaald -faciliteren en evalueren van een Community of Practice op 2 scholen per land Tijdens dit congres is het onderzoeksproject nog lopende. Graag presenteren</p>

we een eerste stand van zaken om het gesprek met de deelnemers aan te gaan en elkaar zo verder te inspireren met inzichten uit verschillende contexten.

Op basis van ons literatuur- en praktijkgericht onderzoek naar de vier sleutelconcepten inclusie, 'pupil agency', Community of Practice en interprofessionele samenwerking, komen we in het eerste onderzoeksjaar tot een nodenanalyse binnen verschillende scholen in de betrokken landen. Welke noden zien we en hoe gaan we met deze noden aan de slag in het vervolg van dit project?

Het is voor ons de uitgelezen kans om ook de stem andere onderwijsprofessionals mee te nemen bij de uitbouw van onze online trainingsmodule. Deze module zal in alle partnerlanden vertaald worden en als kapstok dienen voor het faciliteren en evalueren van een community of Practice.

4.11 Verwachtingen expliciteren en feedback geven in de klas: het effect op testangst

Auteur:	De Jonge Stefanie; Opdecam Evelien; Haerens Leen
Instelling:	UGent
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Testangst; Procesfeedback; Leerdoelen expliciteren
Inleiding:	<p>Testangst vormt een uitdaging voor het onderwijs. Een hoge testangst kan niet alleen leiden tot een lager welbevinden en een hogere kans op schooluitval, het hangt ook samen met minder goede studieresultaten. Deze bijdrage onderzoekt hoe leerkrachten communiceren over toetsen en hoe deze communicatie samenhangt met de testangst van leerlingen.</p>
Abstract:	<p>Testangst heeft een negatief effect op de studieresultaten (Von der Embse et al., 2018), het zelfbeeld (Liu et al., 2023) en het welbevinden van leerlingen (Steinmayr et al., 2016). Daarnaast tast het de validiteit van evaluaties aan (Zeidner, 2007). Het meten van de kennis van leerlingen via toetsen en examens schept niet altijd een representatief beeld van hun effectieve kennis.</p> <p>Huidig testangstonderzoek heeft zich voornamelijk gefocust op hoe leerlingen zelf kunnen omgaan met testangst (bijv. ademhalingstechnieken; Soares & Wood, 2020). Echter spelen leerkrachten ook een cruciale rol bij het verminderen van testangst. Volgens de Zelf-Determinatie Theorie (ZDT; Ryan & Deci, 2017) kan de sociale context van de leerlingen een sterke invloed uitoefenen op het welbevinden en functioneren van leerlingen. Leerkrachten kunnen dus leeromgevingen creëren die het leren bevordert en de (test)angst vermindert (Hattie, 2009; Powers, 1986; Zeidner, 1998). Dit wordt algemeen aangenomen maar is nog niet diepgaand onderzocht in a low-stakes of formatieve evaluatiecontext zoals het secundair onderwijs. Daarom richt dit onderzoek zich op de sociale context van leerlingen en meer specifiek op het expliciteren van de doelen/verwachtingen voor formatieve toetsen en het geven van feedback tijdens het leerproces (of procesfeedback) door de leerkracht in het secundair onderwijs. Gestoeld op ZDT (Ryan & Deci, 2017) wordt verwacht dat deze strategieën de motivatie en leerprestaties van leerlingen bevorderen omdat het leerlingen structuur biedt en informatie geeft over waar ze zich (nog) op moeten focussen om de leerdoelen te bereiken (Krijgsman et al., 2019). Deze studie onderzoekt of deze communicatiestrategieën ook een effect hebben op de testangst en of deze relatie wordt gemedieerd door meer behoeftesatisfactie én minder behoeftefrustratie, twee centrale concepten van ZDT.</p>

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden vulden 237 economiestudenten uit de derde graad van het secundair onderwijs op twee momenten (enerzijds een aantal dagen voor en anderzijds onmiddellijk na de toets) een vragenlijst in (n=474). Door de geneste data (i.e., studenten in klassen) werden multilevel regressieanalyses en mediatiemodellen uitgevoerd.

Deze multilevel analyses toonden een significant negatief direct verband op leerlingniveau aan tussen het expliciteren van de doelen en testangst en tussen het geven van procesfeedback en testangst van leerlingen. Daarnaast werd op klasniveau een significantie variantie waargenomen in procesfeedback. Klassen waar leerlingen positiever waren over de mate waarin hun leerkracht voldoende procesfeedback gaf, hadden gemiddeld genomen een lagere testangst. Belangrijker nog, er werd een significant indirect verband waargenomen tussen beide strategieën en testangst. Het expliciteren van verwachtingen en geven van procesfeedback zijn allebei positief gerelateerd aan meer behoeftesatisfactie dat op haar beurt gerelateerd is aan een lagere testangst. Met andere woorden, wanneer leerkrachten de doelen/verwachtingen expliciteerden en feedback gaven op het leerproces, werden de behoeften aan autonomie, betrokkenheid en competentie van leerlingen meer bevredigd, waardoor het positieve effect op testangst verder versterkt werd. Er werd geen mediatie van een lagere behoeftefrustratie gevonden.

4.12 Inspiratie uit de praktijk: sterktes en uitdagingen voor het Vlaamse leesonderwijs

Auteur:	Hebbrecht Jona; Van Severen Lieve; Vansteelandt Iris
Instelling:	Odisee; Iedereen leest
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Leesonderwijs; Leesscan
Inleiding:	<p>Vele scholen willen hun leesonderwijs versterken, maar hoe begin je daaraan? Om aan die vraag tegemoet te komen, ontwikkelden hogeschool Odisee in samenwerking met AP Hogeschool, Universiteit Gent, Iedereen Leest en de Taalunie een digitale Leesscan. De schoolspecifieke resultaten vormen de basis voor een leesplan: een wegwijzer richting krachtig(er) leesonderwijs.</p>
Abstract:	<p>Pijlers voor krachtig leesonderwijs Leerlingen die beter lezen, lezen liever en vaker. Leerlingen die gemotiveerd zijn tot lezen, lezen vaker en worden daardoor ook steeds beter in lezen. Er is dus sprake van een 'positieve leesspiraal' (Mol, 2022). Daarnaast wordt het leesproces beïnvloed door de kennis van de wereld en de talige bagage van leerlingen (Smith et al, 2021; Verhoeven & Perfetti, 2008). Net zoals lezen, is ook leesonderwijs een complex samenspel waarbij verschillende pijlers op elkaar inwerken. Krachtig leesonderwijs vloeit voort uit een gedragen leesbeleid waarbij je als schoolteam doelgericht inzet op een motiverende leesomgeving, effectieve leesdidactiek en gerichte leesmonitoring (Hebbrecht & Vansteelandt, 2023). Idealiter laat je je hierbij ondersteunen door een breed leesnetwerk. Met behulp van de Leesscan krijg je zicht op de sterktes en de uitdagingen voor elk van die pijlers.</p> <p>Van leesscan naar leesplan</p> <p>De voorbije drie jaar (2021-2023) hebben meer dan 1000 scholen de leesscan ingevuld. De resultaten van meer dan 200 scholen werden grondig geanalyseerd (Hebbrecht et al., 2022) en de Leesscan werd gevalideerd. Om nog meer in de diepte na te gaan hoe de Leesscan basisscholen op weg helpt bij het uittekenen van een leesbeleid, werden ook kwalitatieve gegevens verzameld in de vorm van diepte-interviews bij tien scholen met uiteenlopende scores op de Leesscan. Deze diepte-interviews werden getranscribeerd en gelabeld via een codeerschema.</p> <p>Tijdens deze bijdrage gaan we dieper in op de resultaten van het kwalitatieve onderzoeksluik waar onderstaande vragen centraal stonden:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Hoe gaan Vlaamse scholen aan de slag met de Leesscan?

2. Welke sterktes en hun uitdagingen op het vlak van leesbeleid, leesdidactiek, leesmonitoring, leesomgeving en leesnetwerk rapporteren Vlaamse scholen?
3. Wat geven scholen aan als essentiële randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om tot krachtig (lees)onderwijs te komen?

4.13 Co-teaching met een zorgprofessional (in opleiding): samen op weg

Auteur:	Lockefeer Lies; Zaman Britt
Instelling:	HOGENT
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Co-teaching; Ergotherapie; Orthopedagogie
Inleiding:	<p>Via participatief actie-onderzoek in een reguliere basisschool, waarbij studenten uit de professionele bachelor orthopedagogie en ergotherapie mee de klasvloer op gingen, werd een zicht verkregen op de ervaringen en mogelijke meerwaarde van co-teaching met zorgprofessionals (in opleiding), en de aandachtspunten hierbij.</p>
Abstract:	<p>Gezien de complexiteit die de job als leerkracht vandaag met zich meebrengt kan interprofessionele samenwerking veel betekenen. Door in te zetten op de aanwezigheid van andere expertises op de klasvloer, zoals die van een zorgprofessional, hoeft de leerkracht niet zelf over al de competenties te beschikken om tegemoet te komen aan de steeds groeiende noden. Co-teaching is hierbij een veelgenoemd onderwijsmodel.</p> <p>Het onderzoek naar co-teaching tussen een leerkracht en zorgprofessionals is echter nog beperkt, en bijgevolg werd een onderzoeksproject opgezet met als vraag: "Wat zijn de ervaringen met complementaire co-teaching tussen een leerkracht en een zorgprofessional in opleiding?" waarbij studenten uit de professionele bachelor orthopedagogie en ergotherapie mee de klasvloer op gingen. Er werd daarbij ook nagegaan welke van die ervaringen discipline-eigen zijn en welke beïnvloedende factoren bij dit proces gunstig en/of belemmerend werken. Ook werd er exploratief onderzocht of er een mogelijk effect op het leren of welbevinden van de leerlingen was.</p> <p>Via een participatief actieonderzoek, opgezet in een school voor gewoon basisonderwijs, werkten vier leerkrachten kleuter en lager onderwijs via een complementair model van co-teaching telkens één semester samen met een orthopedagoog in opleiding, en één semester met een ergotherapeut in opleiding.</p> <p>Hun ervaringen werden verzameld aan de hand van groepsdialogen, participerende observaties op basis van video-opnames, dagboeknotities, en daarnaast werden er bij de kinderen een aantal testen afgenomen. Al de verzamelde gegevens werden vervolgens geanalyseerd.</p> <p>In de resultaten hiervan zien we dat de aanwezigheid van de zorgprofessional in opleiding resulteerde in meer begeleiding, maatwerk en nabijheid voor de</p>

leerlingen. Mede hierdoor gaven de leerkrachten aan meer ruimte te hebben om te focussen op de leerinhouden. Door regelmatig overleg stimuleerde de zorgprofessional in opleiding ook reflectie en bewustzijn bij de leerkracht over het eigen functioneren, en ten slotte kwam ook per zorgprofessional een discipline-eigen meerwaarde naar voor. De belangrijkste beïnvloedende factoren bij dit proces waren het communiceren en reflecteren over de rollen en verantwoordelijkheden, en het beschikken over voldoende tijd hiervoor. Effect op het leren of welbevinden van de kinderen kon niet worden aangetoond.

Het onderzoek toonde vooral een meerwaarde op kindniveau, maar niet op schoolniveau en er was nog veel groeimarge op leerkrachtniveau. Het leren gaat weliswaar in twee richtingen, maar wat geleerd wordt van de zorgprofessional in opleiding en de door hen geïmplementeerde acties worden onvoldoende duurzaam verankerd. Daarnaast hadden de zorgprofessionals in opleiding veel tijd nodig om te groeien in hun rol.

4.14 Mag een wetenschapper twijfelen? Reflecteren over wetenschap in de lerarenopleiding

Auteur:	Vervaecke Laura, Van den Broeck Laura, Boven Lotte, De schrijver Jelle
Instelling:	Odisee; UAntwerpen
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Wetenschapsonderwijs; Nature of Science;(filosofische) dialoog
Inleiding:	<p>'Mag een Wetenschapper twijfelen?' of 'Kan een wetenschapper ooit 100% zeker zijn?'. Deze vragen kunnen leiden tot inzichten in hoe wetenschappelijke kennis tot stand komt. We illustreren één van de klasactiviteiten en bespreken de implicaties van dit onderzoek voor de Vlaamse lerarenopleidingspraktijk.</p>
Abstract:	<p>Jongeren weerbaar maken tegen nepnieuws is een belangrijke uitdaging voor het Vlaams wetenschapsonderwijs. Inzetten op de aard van wetenschap – 'Nature of Science' – kan bijdragen aan de weerbaarheid van jongeren tegenover misinformatie. Inzicht in hoe wetenschappelijke kennis tot stand komt kan bijvoorbeeld helpen bij het kritisch beoordelen van uitspraken in discussies over klimaatverandering en vaccinaties.</p> <p>Uit onderzoek blijkt tevens dat wetenschapsonderwijs waarin Nature of Science aanbod komt een positieve invloed heeft op de attitudes van leerlingen ten aanzien van wetenschappen. Internationaal onderzoek wijst op het belang om expliciet te verwijzen naar inzichten over wetenschap in de eigen lespraktijk. Het voeren van filosofische dialogen is één van de methodes om dit expliciete reflectieproces te ondersteunen. In deze aanpak reflecteren en argumenteren leerlingen over wetenschap via vragen zoals 'Mag een Wetenschapper twijfelen?' of 'Kan een wetenschapper ooit 100% zeker zijn?'. De leerkracht treedt op als gespreksleider.</p> <p>In deze studie rapporteren we op welke wijze een dialogische aanpak om reflectie op te wekken over wetenschap werd geïntroduceerd in de lessen wetenschapsdidactiek in Vlaamse bachelor- en masterlerarenopleidingen. Deze testfase in de lerarenopleiding is deel van een groter ontwerponderzoek (2022-2024) waarbij een prototype voor de methodiek ontwikkeld, geëvalueerd en aangepast werd in zowel de lerarenopleiding als de 2e en 3e graad van het secundair onderwijs. De ontwikkelde lesmethodiek bevat klasactiviteiten en een vraag/dialoogleidraad om de (student-) leerkracht te ondersteunen. Specifiek worden in lerarenopleidingen workshops gegeven aan studenten, die ook worden aangespoord om met de methodiek aan de slag te gaan in hun stagepraktijk. Lerarenopleiders worden ondersteund in het geven van de workshop en</p>

geïnterviewd na hun les. Studenten vullen vragenlijsten in na de workshop en stage. Zo brengen we in kaart welke kansen en uitdagingen student-leerkrachten en lerarenopleiders ervaren wanneer ze deze dialogische aanpak implementeren in de wetenschapsdidactiek. Studenten en lerarenopleiders geven aan dat de dialogische benadering kan helpen om verschillende perspectieven over wetenschap te verkennen. Het faciliteren van de dialoog wordt gezien als uitdagend, vooral het loslaten van de rol van expert die kennis overdraagt. Naast een aantal uitdagingen, zoals moeilijkheden met abstracte concepten en het beheren van de groepsdynamiek, werden ook opportuniteiten geuit, zoals het activeren van kritisch denken en het bevorderen van zelfexpressie. We illustreren één van de klasactiviteiten en bespreken de implicaties van dit onderzoek voor de Vlaamse lerarenopleidingspraktijk. Met deze aanpak dragen we bij aan onderwijs waarbij jongeren leren kritisch reflecteren over wetenschap in onze maatschappij.

4.15 Klaar voor een uitdagende toekomst: van hoopvolle reflectie naar duurzaam actief burgerschap

Auteur:	Janssen Tom; Reynders Nadia
Instelling:	Duurzaam Educatiepunt
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Duurzaamheidseducatie; Praktijkvoorbeelden; Professionaliseringsmodule
Inleiding:	<p>Onze samenleving is complex, de toekomst onzeker. Thema's als klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, vluchtelingenopvang en sociale ongelijkheid zorgen voor gepolariseerde debatten. Simpele oplossingen bestaan niet. Transdisciplinariteit wordt de norm. Hoe bereiden we studenten daarop voor? Op welke competenties moeten we inzetten, zodat ze een duurzame grondhouding van actief en kritisch burgerschap ontwikkelen?</p>
Abstract:	<p>Als lid van de Verenigde Naties heeft België (en dus ook Vlaanderen) zich geëngageerd om tegen 2030 de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) te behalen. Voor UNESCO en de Europese Commissie is het bevorderen van een duurzame grondhouding bij lerenden van alle leeftijden een cruciaal onderdeel van de maatschappelijke rol van het onderwijs. Lerarenopleidingen zijn hiervoor een belangrijke hefboom. Wat we morgen in het hele onderwijs willen zien, moet vandaag immers een plaats krijgen in onze lerarenopleidingen.</p> <p>Maar welke inhouden en competenties zijn cruciaal voor het onderwijs van de toekomst? Hoe kan je als lerarenopleider zorgen voor kwaliteitsvolle duurzaamheidseducatie met impact, zonder je hele curriculum te moeten omgooien?</p> <p>Duurzaam Educatiepunt biedt hierop een antwoord met haar nieuwe professionaliseringsplatform voor lerarenopleiders. Dit bevat alle relevante informatie over duurzaamheidsuitdagingen en duurzaamheidscompetenties en zet lerarenopleidingen op weg om er op een geïntegreerde manier mee aan de slag te gaan. Met laagdrempelige leerpaden, praktijkvoorbeelden, suggesties voor methodieken en reflectievragen biedt het platform iedereen houvast om op eigen tempo stappen vooruit te zetten. We stellen het materiaal graag voor en bekijken samen met de deelnemers of het tegemoet komt aan alle noden.</p> <p>We nodigen iedereen uit om bijdragen te leveren aan de praktijkgalerij en om het materiaal te helpen verspreiden binnen de eigen opleidingen. Daarnaast willen we met de deelnemers nadenken over manieren waarop Duurzaam Educatiepunt de lerarenopleidingen verder kan ondersteunen om centra te worden voor kwaliteitsvolle duurzaamheidseducatie. We nemen alle input mee voor de opmaak van ons actieplan voor de komende beleidsperiode.</p>

5. Overzicht posterpresentaties

Op een poster wordt de stand van zaken van een onderzoek of praktijksituatie gevisualiseerd, op zo'n manier dat deelnemers vragen kunnen stellen en feedback kunnen geven voor vervolgacties. De volledige poster moet in maximum 5' gelezen kunnen worden. Deze posterpresentaties gaan door in de **lobby/onthaalruimte** van 13u tot 13u30.

1. Pediatric partial day hospitalization & hospital school Inkendaal (Bellemans Koen; Van Rossem Els – Inkendaal)
2. Ervaringen en resultaten van eerstejaarsstudenten Orthopedagogie bij een nieuw, volkomen blended opleidingsprogramma. (Labeau Sonia; Schepens Nathalie – HOGENT)
3. Interprofessional Community Service Learning. Ervaringen met een ICSL-project aan HOGENT. (Labeau Sonia; Van Landschoot Leen; Gobeyn Hildegard – HOGENT)
4. Beleving en ervaring van studenten Rechtspraak t.a.v. blended opleidingsonderdeel Administratief Recht. (Labeau Sonia; Van Waeyenberghe Sofie – HOGENT)
5. "De lerarenopleidingen en de onderwijsinspectie: wat kunnen we voor elkaar betekenen?"(De Boe Ward; Verheyden Lieve – onderwijsinspectie)

6. Abstracts posterpresentaties

6.1 Pediatric partial day hospitalization & hospital school Inkendaal

(Bellemans Koen; Van Rossem Els – Inkendaal)

Auteur:	Bellemans Koen; Van Rossem Els
Instelling:	Inkendaal
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Posterpresentatie
Trefwoorden:	Hospitalization & Hospital school; Rehabilitation & education
Inleiding:	<p>Inkendaal Rehabilitation Hospital is a neurorehabilitation hospital in Flanders (Belgium) with 178 in-patient beds subserving 15 rehabilitation trajectories for adults and children. Additionally, these rehabilitation trajectories are organized within an outpatient department. The children's outpatient department offers an integrated program that includes education, interdisciplinary therapy and care.</p>
Abstract:	<p>The children's outpatient department offers an integrated program that includes education, interdisciplinary therapy and care. The target groups of the outpatient pediatric operation are children with acquired brain injury, cerebral palsy, neuromuscular disorders, spinal cord disorders, autism spectrum disorder, other developmental disabilities and deconditioning following a period of intensive care or long-term hospitalization. Within the pediatric partial day hospitalization, intensive, transdisciplinary rehabilitation is combined with care and education. This offer accommodates children and adolescents with complex rehabilitation needs, whose development as well as school and societal participation is at risk. Management and care are designed and delivered according the ICF-framework. Each year, the partial day hospitalization welcomes 80 children aged 1 to 12 and 16 adolescents aged 13 to 18. Approximately 70 children attend daily. The children attend the partial day hospitalization and hospital school for one up to three school years. Funding is obtained from the rehabilitation hospital budget by the federal government of Belgium, supplemented by federal hospital nomenclature for monodisciplinary services. However, the rehabilitation hospital budget only covers 60 children. Through intensive collaboration between the Ministries of Care, Health and Education, financial resources can be pooled (infrastructure) and staff can be deployed flexibly. Thereby, transdisciplinary rehabilitation can be offered throughout the school day. The children spend the entire school day in a rehabilitation class with their regular class instructor. The different disciplines (i.e. nursing, teaching, physical, occupational and speech and language therapy) pursue the shared objectives, as determined in cooperation with the child and family. This happens during individual or group therapy, taking the environment into account.</p>

Medical follow-up can be provided on the service by the presence of a pediatric neurologist and nursing staff.

Each child has its own care plan with rehabilitation goals and follows an individual educational curriculum that is pursued by all team members within the rehabilitation class or during therapy moments. The daily structure of a 'normal' school day at the outpatient children's department is maintained by alternating teaching and therapy with playtime. In the evening, children return home, thereby mobilizing and involving the home context in the pursuit of the child's rehabilitation goals. In this way, we aim to increase the child's opportunities for participation in order to achieve social integration, optimal education and increased self-reliance. Every 3 months, there is a team meeting (doctor, therapists, teacher, nurse) including the parents to monitor progress and update the goals if possible. Additionally, the need for future rehabilitation and extension of the outpatient admission is evaluated. After the outpatient admission, the child returns to the regular school or to a school for special education.

The partial day hospitalization counts with 20 teachers, 11 caregivers (first level and specialist nurses) and 1 pediatric neurologist on a daily basis. On a weekly basis, 6 physiotherapists, 5 speech therapists, 3 psychologists, 5 occupational therapists and 1 conductor (conductive education) are deployed. The departmental management consists of the doctors, head therapist, head nurse and hospital school director.

6.2 Ervaringen en resultaten van eerstejaarsstudenten Orthopedagogie bij een nieuw, volkomen blended opleidingsprogramma

Auteur:	Labeau Sonia; Schepens Nathalie
Instelling:	HOGENT
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Posterpresentatie
Trefwoorden:	Bacheloropleiding; Blended leren; Curriculumontwikkeling
Inleiding:	<p>In academiejaar 2022-2023 implementeerde de bacheloropleiding Orthopedagogie aan HOGENT een nieuw, volkomen blended opleidingsprogramma. We gingen na hoe de studenten deze leeromgeving ervaarden, welke leerresultaten ze genereerden, en in welke mate ze in staat bleken tot adequate zelfregulatie qua leren in deze leeromgeving met een beduidende asynchrone component.</p>
Abstract:	<p>Blended hoger onderwijs biedt opportuniteiten voor flexibel leren, creëert ruimte voor kwalitatieve en interactieve on campus contactmomenten, en kan bijdragen tot de verdere ontwikkeling van zelfsturende vaardigheden. Bij de start van academiejaar 2022-2023 werd in het eerste opleidingsjaar bachelor Orthopedagogie aan HOGENT een nieuw curriculum ingevoerd waarin asynchroon (online) leren in elk opleidingsonderdeel (OLOD) geïntegreerd is:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ⓜ large-OLODs hebben een klein aandeel online en een overwegend aandeel on campus onderwijs met face-to-face interactie tussen student en docent. Ze zijn enkel ingebouwd in het curriculum van de reguliere studenten en betreffen de sociale en ondersteunende wetenschappen; Ⓜ small-OLODs vervangen de large-OLODs voor de studenten afstandsonderwijs: voor dezelfde OLODs sociale en ondersteunende wetenschappen wordt minder on campus onderwijs voorzien, maar een ruimer gamma aan digitale ondersteunende leermaterialen; Ⓜ medium-OLOD's zijn zowel in het reguliere curriculum opgenomen als in het programma afstandsonderwijs. Hierin neemt asynchroon onlineonderwijs een grotere rol in. Het betreft OLOD's waarin orthopedagogie-specifieke kennis en vaardigheden worden aangereikt door veel oefening/toepassing in combinatie met theorie. <p>Aangezien het curriculum voor het eerst in de opleiding geïmplementeerd werd, was het onduidelijk tot welke leerresultaten het zou leiden, en hoe de studenten deze volkomen blended leeromgeving zouden beleven. Evenmin was duidelijk in welke mate ze in staat zouden blijken tot adequate zelfregulatie qua leren in deze</p>

leeromgeving met een beduidende asynchrone component en derhalve een grote vrijheid. Dit onderzoek beoogde een antwoord te bieden op bovenstaande probleemstelling.

Kwantitatieve data werden verzameld d.m.v. een zelf-geadministreerde vragenlijst. Naast sociodemografische data verzamelde die info over hoe de studenten hun studies beleefden, en over hoe ze een large-/small- en medium- OLOD ervaarden op vlak van organisatie en online leermiddelen. Data over het leerproces werd bekomen via het online leerplatform: aantal ingediende oefeningen, en percentage doorlopen leerpaden (1) na de lesperiode en (2) onmiddellijk voorafgaand aan het examen. Examencijfers werden verkregen via de lectoren. Kwalitatieve data werden ingewonnen d.m.v. focusgroep-gesprekken met studenten.

De studenten bleken algemeen tevreden over het curriculum, de organisatie en online leermiddelen van de bestudeerde OLOD's. Het op eigen tempo kunnen leren en herbekijken van lesinhouden waar en wanneer ze wilden, werden als sterke punten aangehaald, alsook de grotere verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces en gerelateerde kansen tot persoonlijke groei. Tevens bleken ze echter ook onzeker en bij velen was er ruimte voor verbetering van de zelfregulering qua leren.

Deze studie heeft niettemin een aantal beperkingen, en vervolgonderzoek is dan ook aangewezen.

6.3 Interprofessional Community Service Learning. Ervaringen met een ICSL-project aan HOGENT.

Auteur:	Labeau Sonia; Van Landschoot Leen; Gobeyn Hildegard
Instelling:	HOGENT
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Posterpresentatie
Trefwoorden:	Bacheloropleidingen Zorg en Welzijn; Interprofessioneel opleiden; Interprofessional community service learning
Inleiding:	
<p>Aan HOGENT werken laatstejaarsstudenten uit verschillende opleidingen Gezondheidszorg en Sociaal-agogisch werk gericht aan het behalen van interprofessionele competenties door samen op zoek te gaan naar de beste oplossing voor een vraag van een persoon met een zorg-/ondersteuningsnood en zijn mantelzorger. Via deze authentieke leeromgeving creëren ze tevens maatschappelijke impact.</p>	
Abstract:	
<p>Sinds jaar en dag pleit de Wereldgezondheidsorganisatie voor het interprofessioneel opleiden van zorgprofessionals en poneert dit als een noodzakelijke stap in het voorbereiden van 'samenwerkende praktijkklare' gezondheidswerkers die beter voorbereid zijn om te reageren op lokale gezondheidsbehoeften. Bovendien blijkt uit onderzoek dat het voorbereiden van studenten op interprofessionele samenwerking de kwaliteit en veiligheid van de zorg verbetert. In lijn met deze bevindingen werd aan HOGENT in academiejaar 2020-2021 binnen de departementen Gezondheidszorg en Sociaal-agogisch werk een interprofessioneel community service project (ICSP) opgestart. Door samen te zoeken naar de beste oplossing voor een vraag van een persoon met een zorg- of ondersteuningsnood en zijn mantelzorger, werken laatstejaarsstudenten uit verschillende opleidingen en met externe partners gericht toe naar het behalen van interprofessionele competenties in een authentieke leeromgeving, terwijl ze tevens maatschappelijke impact creëren. Voorliggend onderzoek wou nagaan hoe studenten en lectoren/coaches hun participatie aan het project ervaren, en welke competenties met betrekking tot interprofessioneel werken de studenten verwerven. De datacollectie omvatte academiejaren 2021-2022 en 2022-2023.®</p> <p>Kwantitatief: voor-nameting (start-einde project) studentencompetenties m.b.t. (bereidheid tot en attitude t.a.v.) interprofessioneel samenwerken; meetinstrumenten: ISVS-21, RIPLS-19, en IPEC-16. Examencijfers werden verkregen via de lectoren. ®</p>	

Kwalitatief: mondelinge info door interviews met studenten en coaches; schriftelijke info via narratieve data bekomen uit tussentijdse bevraging van individuele studenten en teamreflecties.

Van de 57 studenten die over de 2 academiejaren participeerden, waren voor 56 data beschikbaar. Qua interprofessionele samenwerking waren de gemiddelde scores (standaardafwijking) voor de postmeting significant hoger dan deze van de premeting voor:

Ⓜ totaalscore ISVS: pretest 83,75 (8,66) vs. posttest 86,75 (7,70), $t=-2,25$, $p=0,03$

Ⓜ totaalscore IPEC: pretest 63,54 (6,09) vs. posttest 66,24 (4,94), $t=-3,30$, $p=0,002$

Ⓜ IPEC-subschaal Interprofessionele interactie: pretest 30,17 (3,68) vs. posttest 32,22 (2,95), $t=-4,09$, $p<0,001$

Ⓜ RIPLS-subschaal Teamwork & samenwerking: pretest 37,00 (3,37) vs. posttest 38,13 (3,25), $t=-2,57$, $p=0,01$

Alle andere scores waren tevens, hoewel niet significant, hoger bij de post- dan bij de premeting. Enkel RIPLS-subschaal Rollen & verantwoordelijkheden bleef nagenoeg stabiel.

De kwalitatieve gegevens leerden dat de studenten doorheen het project een bijzondere groei hadden gekend qua zowel kennis, vaardigheden als attitudes m.b.t. interprofessioneel samenwerken. Daarenboven bleken ze gegroeid in, onder andere, professioneel communiceren, kritische reflectie en visie-ontwikkeling, facetten van de eigen discipline, flexibiliteit, ethisch en creatief denken, en plannen en organiseren. De coaches waren unaniem enthousiast en bevestigden de positieve ontplooiing van de studenten doorheen het project.

Dit onderzoek heeft niettemin beperkingen en vervolgonderzoek is aangewezen.

6.4 Beleving en ervaring van studenten Rechtspraktijk t.a.v. blended opleidingsonderdeel Administratief Recht

Auteur:	Labeau Sonia; Van Waeyenberghe Sofie
Instelling:	HOGENT
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Posterpresentatie
Trefwoorden:	Bacheloropleiding; Blended onderwijs; Studentenperceptie
Inleiding:	<p>Opleidingsonderdeel Administratief recht, bacheloropleiding Rechtspraktijk HOGENT, wordt blended aangeboden: on campus onderwijs voor lesinhouden van hoge moeilijkheidsgraad, en asynchroon online voor minder moeilijke leerstof. Gezien geen verplichte aanwezigheid geldt en alle lesinhouden door digitale leermaterialen worden verduidelijkt, kunnen studenten het desgewenst geheel zelfstandig verwerken.</p>
Abstract:	<p>Het hoger onderwijs breidt zich wereldwijd snel uit, en daarmee ook de diversiteit van haar studenten. De internationale Onderwijsagenda 2030 van de UNESCO en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling 4 van de Verenigde Naties moedigen aan om goed geïntegreerde onderwijssystemen te ontwikkelen die leertrajecten voor alle studenten bieden, en toegang en terugkeer toelaten op alle leeftijden. Binnen HOGENT wordt daartoe ingezet op blended leren, gedefinieerd als het optimaliseren en verrijken van studentgerichte leerervaringen door fysieke interactie te combineren met ICT.</p> <p>Zo worden binnen het opleidingsonderdeel Administratief recht (bacheloropleiding Rechtspraktijk, tweede opleidingsjaar) twee lesmethodieken met elkaar verweven:</p> <p>(1) on campus onderwijs van theoretische lesinhouden van hoge moeilijkheidsgraad, waarin oefeningen ofwel geïntegreerd zijn ofwel in een snel daaropvolgende lesblok aangeboden worden; en (2) het ter beschikking stellen van leerpaden met grote variatie aan digitale leerobjecten voor theoretische lesinhouden van geringere moeilijkheidsgraad. Gezien voor dit opleidingsonderdeel geen verplichte aanwezigheid geldt en alle lesinhouden door digitale leermaterialen worden verduidelijkt, kunnen studenten het desgewenst geheel zelfstandig verwerken.</p> <p>Voorliggend onderzoek wou nagaan: (1) aan welke (combinatie van) lesmethodieken de studenten de voorkeur gaven, (2) hoeveel en hoe de aangeboden digitale leermiddelen gebruikt werden, (3) wat de studenten als optimale digitale leermiddelen percipieerden, (4) in welke mate zij zichzelf in staat achtten tot zelfregulering voor het leren, en (5) in welke mate hun leerresultaten</p>

geassocieerd waren met gebruik van de leermiddelen, aantal lesaanwezigheden, duurtijd van online studeren, en hun sociodemografisch profiel.

Qua kwalitatieve data werden gegevens m.b.t. perceptie t.a.v. organisatie en leermiddelen verzameld d.m.v. een zelf-geadministreerde vragenlijst. Data over het leerproces werd geëxtraheerd uit het online leerplatform: aantal lesaanwezigheden, aantal ingediende oefeningen, en percentage doorlopen leerpaden (1) na de lesperiode en (2) onmiddellijk voorafgaand aan het examen. Examencijfers werden verkregen via de lector. Kwalitatieve data werden ingewonnen d.m.v. focusgroep-gesprekken met studenten. De studenten bleken algemeen tevreden over zowel organisatie als online leermiddelen, alsook over de geboden ondersteuning en ruimte voor interactie met medestudenten en docent. De meesten vertoonden een goede studie-inzet, ook al vonden ze de leerstof bijzonder moeilijk en weinig boeiend; het lesgevereffect (bevlogen en zeer betrokken docent) kan hiertoe hebben bijgedragen. Het studieproces toonde voor alle indicatoren grote variaties tussen de studenten. Eerder de universitaire opleiding Rechten gestart hebben, het totaalpercentage doorlopen leerpaden onmiddellijk vóór het examen, en het percentage lesaanwezigheden bleken onafhankelijke voorspellers voor het examencijfer.

Dit onderzoek kent enkele limitaties, vervolgonderzoek is nodig om toevalsbevindingen uit te sluiten.

6.5 “De lerarenopleidingen en de onderwijsinspectie: wat kunnen we voor elkaar betekenen?”

Auteur:	De Boe Ward; Verheyden Lieve
Instelling:	Onderwijsinspectie
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Posterpresentatie
Trefwoorden:	Samenwerking; Lerarenopleiding-inspectie
Inleiding:	
<p>We vertrekken van de open vragen: “Wat kan de inspectie voor uw lerarenopleiding betekenen?” en “Wat kunnen we voor elkaar betekenen?”. We genereren samen met de lerarenopleiders ideeën voor de toekomstige samenwerking met opleidingen met het oog op meer onderlinge vertrouwdheid en wederzijds leren.</p>	
Abstract:	
<p>De lerarenopleiding vormt in haar opdracht om kwaliteitsvolle leraren op te leiden een belangrijke hefboom voor onderwijskwaliteit, naast de in het kwaliteitsdecreet vermelde spelers (school, pedagogische begeleiding, inspectie).</p> <p>Anders dan met de pedagogische begeleiding, is er momenteel geen structureel samenwerkingsverband tussen de inspectie en de opleidingsinstituten. Binnen de inspectie zoeken we nog op de concrete uitwerking van een beleid ten aanzien van de lerarenopleidingen. Nochtans zijn er in de loop der jaren al heel wat concrete vormen van samenwerking tot stand gebracht (presentaties, participatie aan resonans- en focusgroepen ...).</p> <p>Bovendien kruisen de paden van de Vlaamse Onderwijsinspectie en die van de lerarenopleidingen elkaar geregeld, zowel op de concrete klas- en schoolvloer als in de opleidingen en binnen overige meso- en macrostructuren. Beide partijen buigen zich over vergelijkbare vraagstukken.</p> <p>Als onderwijsinspectie willen we een stimulerende en inspirerende rol opnemen met betrekking tot de kwaliteit en de kwaliteitsontwikkeling van onderwijs. We willen daarbij samenwerken met relevante partners en onze kennis delen met het onderwijsveld en het beleid. De lerarenopleiding zien we als een relevante, zelfs bevoorrechte partner.</p> <p>In deze postersessie vertrekken we anders dan anders van een blanco blad. Uitgaande van de vraag: “hoe kan de inspectie de opleiding van dienst zijn, wat kunnen wij voor u betekenen?” willen we met de aanwezige lerarenopleiders nadenken over samenwerkingsvormen die een meerwaarde voor de onderwijskwaliteit kunnen betekenen. Deze sessie genereert ideeën die de onderwijsinspectie naderhand kan gebruiken in haar samenwerking met opleidingen met het oog op meer onderlinge vertrouwdheid en wederzijds leren.</p>	

7. Overzicht sessie 2

Sessie 2 gaat door van 13u30 tot 14u30 en bestaat uit een symposium, rondetafelgesprekken, workshops en presentaties.

7.1 Symposium

Een symposium bestaat uit twee samenhangende, interactieve presentaties. De presentaties kunnen betrekking hebben op onderzoek of praktijkvoorbeelden. Een voorstel voor een symposium wordt als geheel ingediend. De indieners kiezen zelf een voorzitter en een discussiant voor het symposium. De discussiant komt uit een andere werkomgeving dan de presentatoren. In de twee samenhangende, interactieve presentaties is er aandacht voor de achtergrond, de uitvoering, de opbrengsten en mogelijke uitdagingen. Deze symposium gaan door in aula 1 en aula 2:

Aula 1

Wat moeten startklare leraren kennen en kunnen? De ontwikkeling van een evidence-informed kerncurriculum (Vanhoyweghen Kristel; D'Haese Dries; Janssen Leonie; Rodermans Jessica; Knuivers Jan – Thomas More/HAN NL)

- Voorzitter: Vanhoyweghen Kristel
- Discussiant: Knuivers Jan

Aula 2

Krachtige kinderstemmen in de grootstad (Vanherf Anouk; Verhaeghe Kaat – Erasmushogeschool)

- Voorzitter: Rut Van Caudenberg
- Discussiant:

7.2 Rondetafelgesprekken

Een rondetafelgesprek biedt de mogelijkheid om onderzoeksthema's te verkennen en te bespreken. Het is de perfecte manier om je 'work in progress' te bespreken. Het gesprek start met een korte beschrijving van het onderzoek of praktijkidee en een aantal vragen. Daarna is er ruim gelegenheid voor uitwisseling en discussie. Deze kunnen gaan over mogelijke uitdagingen, maar ook over succeservaringen binnen het onderzoek of de praktijk. Deze rondetafelgesprekken gaan door op verschillende locaties:

1. Interculturele, didactische en talige competenties verbinden om grootstedelijke uitdagingen aan te pakken. (Deraedemaeker Bram – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal A.0.08**
2. Co-creatie implementeren in Hoger Onderwijs: Onderzoek, Inzichten en Praktijken van leraren(opleiders) (Wastijn Bert – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal B.5.01**

7.3 Workshops

Een workshop bestaat uit een interactieve presentatievorm. Leren-door-doen neemt het grootste deel van de sessie in beslag. Het biedt de deelnemers de gelegenheid via specifieke methodieken, instrumenten, ... vertrouwd te worden met belangrijke aspecten van de (onderwijs)praktijk. Een workshop heeft een informeel en actief karakter. Deze workshops gaan door op verschillende locaties:

1. Global classrooms – eTwinning als innovatieve lespraktijk in de lerarenopleiding (De Laere Frederik; Speleers Iris; De Wilde Johan – HoWest/epos Vlaanderen/Odisee) – **Lokaal A.1.04**
2. Op verhaal komen: van 'lijdensweg' naar persoonlijk leiderschap opnemen. (Ulenaers Els; Rubens An – UCLL) – **Lokaal A.2.02**
3. "Mijn opleiding is OK": dialoog over het Referentiekader Onderwijskwaliteit in de lerarenopleiding. (De Boe Ward; Verheyden Lieve – onderwijsinspectie) – **Lokaal A.2.03**
4. Teamgericht werken aan burgerschap op school (Macquoy Ruben; Amitai Ama - KdG) – **Lokaal A.2.04**
5. Werken aan positieve beeldvorming van het lerarenberoep (Vanderheeren Stéphanie; Demeyer Pieter; De Coninck Luca – Arteveldehogeschool/Teacher Tapp Vlaanderen) – **Lokaal A.2.05**
6. Het stimuleren van kwaliteitsbesef in de lerarenopleiding via comparatief beoordelen (Van Gasse Roos; Van Mieghem Aster – UAntwerpen) – **Lokaal A.3.01**

7.4 Presentaties

Een presentatie omvat één praktijkvoorbeeld of onderzoek. Het kan gaan over een methodiek, lopende ontwikkelingen, of lopend of afgerond onderzoeken, praktijken. Kortom een breed scala aan onderwerpen en zal worden gecombineerd met een vraag- en antwoordsessie met het publiek. De nadruk ligt op het bespreken van de stand van zaken en discussie. Deze presentaties gaan door op verschillende locaties:

1. Communities for Sciences: Inclusief Speels Wetenschapsonderwijs voor jonge kinderen in Europa (Rosiers Marleen; Laenen Inge; Biesmans Annick; Malisse Bram – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal A.2.01**
2. Ontdekken van het Wonderlab: Een inclusieve wetenschaps-ontdekplek voor jonge kinderen – **Lokaal A.2.01**
3. Effectief lesgeven aan leerlingen met SOB: een vergelijking tussen leerkrachten gewoon en buitengewoon onderwijs (Delafontaine Jolien; Aesaert Koen; Nijs Sara – KU Leuven) – **Lokaal A.3.02**
4. Neuromythes in het onderwijs (Peters Lien – UGent) – **Lokaal A.3.02**
5. De kunst van de rol van leraar als ontwerper leren via het ontwerpen van een didactisch sterk afstandslerenpakket (Rohaert Sarah – UAntwerpen) – **Lokaal A.3.03**
6. Professionaliseren tot diversiteitsresponsieve lerarenopleiders (Ponet Benjamin; Prof. Dr Ruben Vanderlinde; Prof. Dr. Wendelien Vantieghem – UGent) – **Lokaal A.3.04**
7. We zouden dit eens moeten bekijken. Vaststellingen over data-geïnformeerd werken in onderwijs. (De Smet Marijke- Arteveldehogeschool) – **Lokaal A.3.04**

8. Abstracts sessie 2

8.1 Wat moeten startklare leraren kennen en kunnen? De ontwikkeling van een evidence-informed kerncurriculum

Auteur:	Vanhoyweghen Kristel; D'Haese Dries; Janssen Leonie; Rodermans Jessica; Knuivers Jan
Instelling:	Thomas More; HAN NL
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Symposium
Trefwoorden:	Curriculum; Internationaal onderzoek; Kwaliteit van het onderwijs

Inleiding:

De kwaliteit van onderwijs (op school) heeft de grootste invloed op de resultaten van leerlingen. Leraren spelen hier een cruciale rol in. Leraren in opleiding hebben daarom een gestructureerde, coherente en sequentiële introductie nodig. Thomas More Hogeschool (VL) en de Hogeschool Arnhem - Nijmegen (NL) delen eenzelfde kijk op hoe goed onderwijs er uitziet en hebben dit vertaald in een kerncurriculum.

Introductie:

De kwaliteit van het onderwijs heeft de grootste invloed (op school) op de resultaten van leerlingen, in het bijzonder voor leerlingen uit kansarme milieus. Niemand wordt als leraar geboren. Leraren in opleiding hebben daarom een gestructureerde, coherente en sequentiële introductie nodig in de essentiële kennis, vaardigheden en attitudes bepalend zijn voor goed onderwijs.

De Thomas More Hogeschool (VL) en de Hogeschool Arnhem - Nijmegen HAN (NL) delen eenzelfde kijk op hoe goed onderwijs er uitziet en wat een startklare leraar daarvoor moet kennen en kunnen.

Vanuit die gedeelde visie inspireren we elkaar op drie vlakken:

1. Het in detail definiëren wat alle leraren in opleiding minimaal moeten kennen en kunnen in een grotendeels gemeenschappelijk kerncurriculum. De ontwikkeling en validatie van dit - op robuust wetenschappelijk bewijs gebaseerd (best-evidence)- kerncurriculum is via een delphi-studie tot stand gekomen. Deze onderzoeksmethode wordt gebruikt om een consensus te bereiken onder een groep experts (zowel wetenschappelijk als praktisch) over een bepaald onderwerp - in dit geval een leerlijn. Het curriculum heeft de ambitie om een reeks van kennisdoelen ('know that') en vaardigheidsdoelen ('know how') te formuleren waarvan we verwachten dat elke leraar in opleiding ze moet kennen en kunnen om een startbekwame professional te zijn. Het

kerncurriculum levert geen blauwdruk voor een gehele opleiding maar geeft een koersrichting en een gemeenschappelijke taal over kernonderdelen van het leraarschap.

2. Het vertalen van dit nieuwe curriculum naar een coherente, sequentieel en logisch opgebouwde opleiding. Welke leerlijnen worden gekozen en hoe worden die concreet omgezet in vakken, (stage)opdrachten en evaluatievormen.
3. Het uitvoeren en ondersteunen van het hele implementatieproces. We leren van elkaars sterke acties en evenzeer (of nog meer) van ieders gemaakte fouten 'en route'.

Beschrijving:

In dit symposium bespreken we aan de hand van twee presentaties de volgende inhoud:

1. Hoe we samen onderzoek voeren naar een kerncurriculum voor leraren in opleiding dat de huidige beste wetenschappelijke kennis bevat over wat startklare professionals moeten kennen en kunnen.
2. Hoe we elkaar ondersteunen bij het vertalen van het kerncurriculum naar de eigen opleidingen en hoe het implementatieproces te begeleiden.
3. Welke concrete keuzes er gemaakt zijn binnen de opleidingen en hoe deze vertaald zijn voor de studenten.
4. De opbrengsten van deze interprofessionele samenwerking voor beide opleidingen.
5. Discussie over de mogelijkheden maar ook uitdagingen van een kerncurriculum in de lerarenopleiding.

8.2 Krachtige kinderstemmen in de grootstad

Auteur:	Vanherf Anouk; Verhaeghe Kaat
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Symposium
Trefwoorden:	Verhalen; Stem van het kind; Grootstad
Inleiding:	<p>In dit symposium gaan we op zoek naar de kracht en de betekenis van het verhaal en de stem van het kind in de grootstedelijke (onderwijs-)context en hoe we educatieve professionals kunnen uitdagen om de stemmen van deze kinderen te horen.</p>
Introductie:	<p>Kaat Verhaeghe en Anouk Vanherf zijn verbonden aan het kenniscentrum Urban Coaching & Education (Erasmushogeschool Brussel). Door middel van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek versterkt het kenniscentrum de competenties van educatieve professionals om in de grootstedelijke (onderwijs-)context aan de slag te gaan. Het onderzoek zet in op essentiële en relevante kennis, vaardigheden en attitudes die educatieve professionals versterken in hun maatschappelijke rol als 'actor of change'. Hierbij staan de stem van kinderen en de kracht van hun verhalen centraal.</p> <p>In een diverse en complexe grootstad als Brussel komen een oneindig aantal waarden en normen samen in evenveel identiteiten en verhalen als er mensen zijn (Open data Brussel, 2017; Brio, 2015; Verhaeghe, 2020). In deze context is de zoektocht naar een eigen identiteit en plek in de stad voor kinderen geen sinecure. Het vormen van een identiteit gebeurt in ontmoeting met de Ander. Het zijn processen van identificatie en separatie, die richting geven aan de vorming van een authentiek zelf. Wederkerige relaties van erkenning zorgen voor een gevoel van er (mogen) zijn en erbij horen (Verhaeghe, 2011; Vandenbroeck, 2019). Er is nood aan educatieve professionals die meewerken aan een krachtig zelfbeeld bij kinderen en jongeren, die hen de ruimte geven om hun eigen narratief te schrijven (Vandenbroeck, 2001). "Elk kind en elke volwassene heeft het recht zich te ontplooiën in een omgeving die gekenmerkt wordt door gelijkwaardigheid en respect voor diversiteit. {...} vrij van elke vorm van discriminatie" (VN-verdrag rechten van het kind, 1989).</p> <p>Geïnspireerd op Arendt (1994/1958), zien we educatie als een intergenerationeel proces waarin volwassenen en kinderen zoeken naar manieren om samen te leven op een gemeenschappelijke wereld (Ramaekers, 2019; Biesta, 2018). Opvoeden verschijnt zo als een plek waar we met kinderen en jongeren kunnen spreken en waar zij zelf tot spreken komen (De Wilde, Vandenbroeck & Vanobbergen, 2023). Arendt daagt ons uit om het kind vanuit een openheid tegemoet te treden. Een</p>

gerichtheid op 'het zijn' van kinderen, hun nieuwheid en nataliteit. Hoe we naar kinderen kijken, vertelt meer over onszelf en onze samenleving dan over onze kinderen (Vanobbergen, 2014).

Beschrijving:

Presentatie 1: Van nataliteit tot narratief: het empoweren van kinderen in de constructie van een gedeelde wereld (K. Verhaeghe)

Dit onderzoek daagt het dominant discours en kijkt op kinderen als 'mensen in wording' uit en onderzoekt hoe we vanuit een intergenerationale kijk op opvoeding en onderwijs de stem van kinderen, als medemens, kunnen horen. Arendt (1994/1958) daagt ons uit kinderen te benaderen vanuit het concept 'nataliteit' waarbij we erkennen dat ieder kind een kans betekent om de wereld te vernieuwen. Het 'zijnde' kind als een andere, maar gelijkwaardige sociale actor die het 'kind-zijn' mee construeert en de samenleving beïnvloedt (Uprichard, 2008; Tisdaal & Punch, 2012; McGill, 2019). Kinderen en hun perspectief op de wereld serieus nemen, is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Met 'kindbeeld' wordt verwezen naar de ideologische basis die ten grondslag ligt aan elke manier van denken, spreken en handelen ten aanzien van kinderen en jongeren (De Wilde, Vandenbroeck & Vanobbergen, 2023). Vanuit het narratief en de kijk van de kinderen zelf gaan we op zoek naar de constructie van een gedeelde wereld. In het onderzoeksproject 'stemmen van kinderen in de stad' willen we bijdragen aan het verwezenlijken van artikel 12 van de rechten van het kind, met name het recht van het kind om gehoord te worden in alle zaken die het kind aanbelangen en dit perspectief ook voldoende gewicht te geven (UCRC, 1989). Bepaalde groepen, meer specifiek jonge kinderen en kinderen levend in een kwetsbare situatie hebben moeite met de realisatie van dit recht (Committee of the Right of the Child, 2009). Dit participatief art-informed onderzoek wil ontdekken 'hoe we kinderen kunnen empoweren om hun stem te laten horen en hoe de volwassenen deze stem een plek kunnen geven?'. In het onderzoek werd gebruikmakend van photovoice en kunstzinnig talen een 3-fasig model met kinderen ge-co-creëerd: 1) het vertellen van het verhaal, 2) het ontmoeten van de ander, 3) Provocatie.

In het licht van Freire, staat dialoog en de ontmoeting tussen verschillende stemmen in een meerstemmige ruimte centraal (Vandenbroeck, 2020). 'Intergenerationele' ontmoeting blijkt een interessante manier om de stem van kinderen te horen en een narratieve ruimte te creëren waarin kinderen, volwassenen uitnodigen (of vice-versa) om de gepresenteerde wereld heruit te vinden. Kinderen verschijnen voor zichzelf en anderen. Ze spreken. Parler, c'est prendre le risque de se mettre en 'je': je parle (Meirieu, in Vanobbergen, 2015).

Presentatie 2 : Verhalen in de grootstad: de rol van boeken in de identiteitsbeleving van kinderen (A. Vanherf)'Boeken moeten vensters en spiegels zijn voor hun lezers' (Sims Bishop, 1990).

Dit praktijkonderzoek vertrekt van de vaststelling dat het boekenaanbod in het onderwijs vooral spiegels biedt aan leerlingen uit dominante maatschappelijke groepen. Kinderen uit etnisch-culturele minderheidsgroepen krijgen minder kansen tot (h)erkenning in verhalen. Dat is ook het geval in grootstedelijke contexten met een zeer diverse leerlingenpopulatie. (Severina, 2019) Dit onevenwicht heeft niet enkel negatieve effecten op de leesvaardigheid en – motivatie van deze kinderen. Ook hun zelfbeeld, zelfvertrouwen en het gevoel erbij te horen – de sense of belonging – worden ondermijnd. Boeken zijn immers bepalend voor het beeld dat kinderen van zichzelf en de samenleving vormen. Zien ze zichzelf niet gerepresenteerd, dan impliceert dit de boodschap dat ze onzichtbaar zijn, niet gezien of erkend worden in de maatschappij (Mpiké, 2021).

Het praktijkonderzoek vond plaats in een basisschool in Brussel, met een meerderheid aan leerlingen uit etnisch-culturele minderheidsgroepen. In het schooljaar 2022-2023 werd de leesmethodiek 'literaire gesprekken' geïmplementeerd in twee klassen van het vijfde leerjaar. In deze aanpak (Cornelissen, 2016) staat diepgaande interactie over de inhoud van een boek centraal gedurende een vast aantal sessies. Deze leesmethodiek stimuleert kinderen om hun leesbeleving uit te drukken en de relatie tussen het verhaal en hun eigen ervaringen en leefwereld onder woorden te brengen. Alle leerlingen lezen hetzelfde boek en vertrekken vanuit een gedeeld leeskader. Voor dit onderzoek viel de keuze op 'Planeet Omar. Problemenmagneet' (Mian, 2019), een boek met authentieke diversiteit (Dierickx, 2021). Dit boek met een islamitisch hoofdpersonage biedt aan leerlingen met een gelijkaardige achtergrond identificatiekansen tijdens het lezen. Tegelijkertijd doet het boek voor andere kinderen dienst als venster op nieuwe (leef-)werelden, ervaringen en perspectieven. De dataverzameling bestaat uit observaties, audio-opnames van klasgesprekken, teksten en tekeningen van de kinderen. Op basis van transcripties en analyses is de identiteitsbeleving van de kinderen bij dit boek in kaart gebracht. In deze presentatie laten wij de stem horen van kinderen voor wie dit boek een spiegel vormt. Ook het perspectief van leerlingen voor wie dit boek een venster is, komt aan bod. Het onderzoek wil het bewustzijn bij leerkrachten over het belang van deze boeken vergroten. In de presentatie reiken wij tools aan voor leerkrachten om met kinderen diepgaande gesprekken over diversiteit aan te gaan aan de hand van etnisch en cultureel inclusieve kinderliteratuur.

8.3 Interculturele, didactische en talige competenties verbinden om grootstedelijke uitdagingen aan te pakken

Auteur:	Deraedemaeker Bram
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Diversiteit; Taal; Meertaligheid; Brussel; Inclusiviteit; Lerarenopleiding
Inleiding:	<p>Onze leefomgeving is superdivers. Kinderen nemen elke dag tientallen thuistalen in hun rugzak mee naar school. We bediscussiëren a.d.h.v. good practices hoe de Erasmushogeschool Brussel met het project Tweetalige Lerarenopleiding interculturele, didactische en talige competenties verzoent om studenten klaar te stomen voor grote uitdagingen in een steeds complexere, maar rijkere taalcontext.</p>
Abstract:	<p>Onze maatschappij kent grote demografische veranderingen. Onze leefomgeving, zeker in de grootsteden, is superdivers geworden. Alleen al in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden meer dan 100 talen gesproken. Die talen nemen kinderen en jongeren in hun rugzak mee naar school, of we dat nu goed vinden of niet. De leerkrachten die wij opleiden komen in de klas onvermijdelijk in contact met de hele wereld en haar talen. Kennen zij die wereld goed genoeg? Zijn zij in staat met al die talige diversiteit om te gaan?</p> <p>Omgaan met die talige diversiteit vereist verschillende vaardigheden. De didactische kennis van het taalonderwijs in al haar verscheidene vormen, maar ook het creëren van de brede, open blik op de maatschappij, wars van vooroordelen en hokjesdenken. Een inclusieve visie die tenminste tracht in die complexiteit kansen te zien. Hoe spelen we daar als onderwijsinstelling op in?</p> <p>Erasmushogeschool Brussel probeert met het project Tweetalige Lerarenopleiding interculturele, didactische en talige competenties te verzoenen. We stellen aan de hand van de good practices voor hoe studenten van de lerarenopleiding klaargestoomd worden voor de Brusselse klassen en bediscussiëren de uitdagingen van lerarenopleidingen in een steeds complexere, maar ook rijkere taalcontext.</p>

8.4 Co-creatie implementeren in Hoger Onderwijs: Onderzoek, Inzichten en Praktijken van leraren(opleiders)

Auteur:	Wastijn Bert
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Co-creatie; Meerstemmigheid; Professionalisering; Samenwerking; Diversiteit; Organisatieontwikkeling; Projectmatig werk; Design thinking
Inleiding:	<p>Deze bijdrage richt op een onderzoeksproject aan Erasmushogeschool Brussel dat het concept van co-creatie verkent als een middel om multiperspectiviteit en samenwerking te bevorderen in het onderwijs (Vlaeminck, 2013). Ontdek het potentieel van co-creatie voor een inclusieve, participatieve en versterkende samenwerking binnen (hoger) onderwijs (Ramaswamy & Ozcan, 2018).</p>
Abstract:	<p>Dit rondetafelgesprek richt zich op co-creatie als een strategie om multiperspectiviteit en samenwerking te bevorderen binnen het (hoger) onderwijs. Het gesprek vertrekt vanuit een onderzoeksproject aan de Erasmushogeschool Brussel en wil in debat gaan over de implementatie van co-creatie in de onderwijspraktijk.</p> <p>Het gesprek begint met een korte presentatie van het onderzoeksproject, waarbij de focus ligt op de doelstellingen en het belang van co-creatie als methodologie voor het stimuleren van multiperspectiviteit en samenwerking in het hoger onderwijs.</p> <p>De deelnemers worden daarna uitgenodigd om deel te nemen aan de discussie aan de hand van vijf richtvragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kunnen leraren(opleiders) co-creatie implementeren in hun onderwijspraktijken en curriculum? 2. Welke uitdagingen hebben leraren(opleiders) ondervonden bij het integreren van co-creatie in hun onderwijs? Welke oplossingen hebben zij geprobeerd? 3. Hoe kan co-creatie worden aangepast aan de specifieke context van de lerarenopleidingen? 4. Op welke manieren kan co-creatie bijdragen aan het versterken van de band tussen lerarenopleiders, studenten en praktijkpartners? 5. Hoe kunnen lerarenopleiders kennis en inzichten in kader van co-creatie gebruiken om de onderwijspraktijk te verrijken?

Dit rondetafelgesprek streeft ernaar lerarenopleiders ervaringen te laten delen, best practices te identificeren en gezamenlijk te reflecteren op de rol van co-creatie binnen het hoger onderwijs. Het beoogt een concrete bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van inclusieve, participatieve, en samenwerkingsgerichte benaderingen in lerarenopleidingen en het onderzoek aan Erasmushogeschool Brussel.

8.5 Global classrooms – eTwinning als innovatieve lespraktijk in de lerarenopleiding

Auteur:	De Laere Frederik; Speleers Iris; De Wilde Johan
Instelling:	HoWest; Epos Vlaanderen; Odisee
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Internationalisering; eTwinning; Intercultureel leren
Inleiding:	<p>Deze workshop verkent de mogelijkheden van eTwinning voor de lerarenopleiding, toont praktijkvoorbeelden en biedt tips voor de integratie van deze laagdrempelige vorm van internationalisering in het curriculum. Deelnemers ontwikkelen een concreet projectidee, krijgen hierover feedback, maken kennis met de kwaliteitscriteria en zien de meerwaarde in van eTwinning voor toekomstige leraren.</p>
Abstract:	<p>Na een korte kennismakingsronde krijgen de deelnemers een algemene introductie over eTwinning: de methodiek, het platform, de doelstellingen en de impact (monitoring report, 2023) op lerarenopleidingen, docenten en studenten.</p> <p>Vervolgens worden enkele mogelijke pistes gepresenteerd om eTwinning in het curriculum van de lerarenopleiding te integreren gekoppeld aan enkele vertrouwde theoretische kaders zoals intercultureel leren-diversiteit (Thomas & Ely, 1996) en congruent opleiden (Swennen e.a., 2004). Aansluitend worden drie mogelijke eTwinning formats voorgelegd waarbij de deelnemers in groepjes bepalen waarover zij graag meer informatie zouden krijgen.</p> <p>De drie formats voor deze meest toegankelijke vorm van internationalisering zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - als student stage lopen bij een ervaren eTwinning leerkracht en naast klassieke stageopdrachten ook mee een eTwinningproject in het leerplichtonderwijs begeleiden- eTwinning als (keuze)vak of als onderdeel van een bestaande module in de lerarenopleiding - het opzetten van een eTwinning-project voor studenten en docenten met een Europese partnerlerarenopleiding. (mogelijke thema's: duurzaamheid, cultureel erfgoed, literatuur, biodiversiteit, eerste stage-ervaringen in de lerarenopleiding...) <p>Naargelang de interesse van de deelnemers voor de verschillende formats wordt er meer of minder toelichting bij gegeven. De deelnemers krijgen hoe dan ook richtlijnen en concrete tips voor de drie modellen mee met referentie naar de kwaliteitscriteria voor eTwinning projecten en een koppeling aan de</p>

domeinspecifieke leerresultaten (DLR). Voor een goed begrip zal ook de verhouding tot COIL (Collaborative Online Integrated Learning) en internationalisering@home verhelderd worden en een en ander geïllustreerd worden a.h.v. korte filmpjes van de nationale ondersteuningsdienst.

In het laatste deel van de workshop bedenken de deelnemers in kleine groepjes zelf een concreet idee voor een eTwinning-project met een andere partnerlerarenopleiding in Europa. Na de voorstellings- en feedbackronde worden de laatste tools aan de deelnemers meegegeven: een stappenplan voor de opstart van een eTwinning-project en de kwaliteitscriteria.

<https://school-education.ec.europa.eu/en/https://school-education.ec.europa.eu/en/insights/news/etwinning-monitoring-report-2023-impact-etwinning-initial-teacher-education-placing>Swennen, J. M. H., Korthagen, F., & Lunenberg, M. L. (2004). Congruent opleiden door lerarenopleiders. *VELON*, 25(2), 17-27. Thomas, David & Ely, Robin (1996) Making differences matter – A new paradigm for managing diversity, *Harvard Business Review* 74 (5): 79-90.

8.6 Op verhaal komen: van 'lijdensweg' naar persoonlijk leiderschap opnemen

Auteur:	Ulenaers Els; Rubens An
Instelling:	UCLL
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Zelfreflectie; Persoonlijke groei; Leiderschapsontwikkeling
Inleiding:	<p>"Op verhaal komen" is een reflectieve, procesmethode die leraren ondersteunt in hun persoonlijke groei én het krachtgericht 'vastpakken' van hun eigen twijfels. (uiteraard is deze methode ook zeer geschikt als reflectiemethode tijdens stages). Deze methode biedt de mogelijkheid om "het eerste verhaal van onmacht" te transformeren naar "een tweede verhaal van perspectiefwisseling, leiderschap en empowerment": van lijden naar leiden!</p>
Abstract:	<p>"Op verhaal komen: van lijdensweg naar leiderschapsverhaal" biedt leraren een kader voor zelfreflectie, persoonlijke groei en leiderschapsontwikkeling. Zowel studenten in opleiding als professionals ervaren de behoefte aan ruimte voor professionele ontwikkeling door systematisch te reflecteren op persoonlijke en/of professionele thema's en vragen. Het centrale doel van deze systematische reflectie is om deelnemers in staat te stellen de regie te nemen over hun eigen werk met het oog op effectiviteitsverbetering van hun functioneren in onderwijscontext.</p> <p>De methode "op verhaal komen", gefaciliteerd in interactieve workshops, nodigt deelnemers uit om eerst bewust stil te staan bij hun eigen levensverhaal alvorens verder te gaan. Het is niet enkel een oefening in reflectie maar ook een uitnodiging tot transitie door (her)schrijven van het eigen levensverhaal. Hierdoor wordt persoonlijke en professionele ontwikkeling gestimuleerd. De methode "Op verhaal komen" wordt begeleid door ervaren procesbegeleider(s) en is gebaseerd op gevalideerde narratieve en transformationele methodieken. De methode vindt haar wortels in het identiteitsleren van Frans Meijers en Reineke Lengelle. Kenmerkende eigenschappen zijn de specifieke processtructuur en een doordachte mix van expressieve en introspectieve werkvormen die deelnemers in staat stelt inzichten te verwerven en deze om te zetten in concrete acties. Dat resulteert in 'efficiënter en effectiever handelen' in professionele context. De relevantie van deze methode voor professionals bestaat uit het aanbieden van een waardevol kader voor persoonlijke ontwikkeling, waarbij het reflecteren op het eigen levensverhaal de deelnemers in staat stelt een dieper inzicht te krijgen in hun waarden, drijfveren, overtuigingen en motivaties. Dit is niet alleen cruciaal voor hun welzijn en work-life balans, maar draagt ook rechtstreeks bij aan hun professionele groei.</p>

Daarnaast legt de methode sterk de nadruk op leiderschapsontwikkeling, een aspect dat essentieel is voor leraren, gezien hun rol niet beperkt blijft tot het overbrengen van kennis, maar ook betrekking heeft op het inspireren en begeleiden van kinderen en leerlingen. Inzicht krijgen in eigen levensverhalen stimuleert het begrip opbrengen voor levensverhalen van anderen, ook als deze divers zijn en getuigen van de unieke achtergronden en ervaringen van hun leerlingen. Dit kan bijdragen aan een inclusieve onderwijsomgeving. In deze workshop maken de deelnemers kennis met de methode. Naast het werken met expressieve en introspectieve werkvormen worden de fundamenten van deze methode verduidelijkt.

8.7 “Mijn opleiding is OK”: dialoog over het Referentiekader Onderwijskwaliteit in de lerarenopleiding

Auteur:	De Boe Ward; Verheyden Lieve
Instelling:	Onderwijsinspectie
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Referentiekader; Onderwijskwaliteit; Curriculum lerarenopleiding
Inleiding:	<p>Het OK daagt scholen uit tot kwaliteitsonderwijs. De onderwijsinspectie dialogueert met de opleiders om vanuit de domeinspecifieke leerresultaten te onderzoeken welke plaats en rol het OK kan innemen in hun curricula. Want inzicht in (het belang van) het OK, roept bij studenten medeverantwoordelijkheid op voor een kwaliteitsvol onderwijskundig schoolbeleid.</p>
Abstract:	<p>Elke school draagt de verantwoordelijkheid om kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden. Sinds 2016 betekent dit dat de school tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit (het OK). Het Vlaams Parlement legde dit vast in het kwaliteitsdecreet. Het OK daagt scholen uit om kwaliteitsonderwijs te verstrekken, te ondersteunen en te ontwikkelen. Het OK is tot stand gekomen via een uniek co-creatief proces, waarin een uitgebreide literatuurstudie gecombineerd werd met een geëngageerde dialoog tussen tal van stakeholders uit het onderwijsveld.</p> <p>Het resultaat is een onderbouwd, breed gedragen en decretaal verankerd brondocument voor onderwijskwaliteit. Pedagogische begeleidingsdiensten hanteren het OK als oriëntatiepunt wanneer zij scholen begeleiden in hun kwaliteitszorg en -ontwikkeling. Voor de onderwijsinspectie vormt het OK de grondslag van haar kwaliteitstoezicht in de scholen.</p> <p>Deze workshop veronderstelt dat lerarenopleiders het OK reeds hebben leren kennen als een uitdagend kader dat (basis)scholen stimuleert om vanuit minimale kwaliteitsverwachtingen een eigen weg te gaan. In die scholen zijn de huidige studenten de leraren van morgen. Als zij het belang van het OK voor scholen - hun toekomstige werkplek - inzien, beseffen zij sterker vanuit welk kader zij in het schoolteam mee bouwen aan een doelgericht en samenhangend onderwijskundig beleid. Ook begrijpen zij beter welke maatschappelijke verwachtingen er verbonden zijn aan kwalitatief professioneel handelen, als leraar en als schoolteam.</p> <p>De onderwijsinspectie wil in deze workshop vooral in dialoog gaan met lerarenopleiders om vanuit de domeinspecifieke leerresultaten te onderzoeken</p>

welke plaats en rol het OK kan innemen in hun curricula. De rubriek 'ontwikkeling stimuleren' van het OK richt de didactische competentie van de student op kwaliteitsverwachtingen over doelgericht handelen, over de vormgeving van het onderwijsleerproces en de leef- en leeromgeving en over de begeleiding en opvolging van kleuters en leerlingen in de basisschool. De overige rubrieken ('beleid', 'kwaliteitsontwikkeling' en 'resultaten en effecten') geven de toekomstige leraar perspectief op het schoolbeleid en de kwaliteitsontwikkeling. Meteen roepen ze medeverantwoordelijkheid op voor het schoolbrede reflectieproces over de didactische strategie en het effect daarvan op de eigen klaspraktijk. Het OK biedt opleidingsteams een spiegel voor het curriculum en ook bouwstenen om dit verder te ontwikkelen.

Door de kwaliteitsverwachtingen uit het OK mee te nemen in de opleiding verwerven studenten ook een gemeenschappelijke taal en concrete beelden van onderwijskwaliteit. Dat bevordert hun socialisatie in het werkveld en prikkelt hen tot kwaliteit die de ontwikkeling van elke kleuter en leerling ten goede komt.

8.8 Teamgericht werken aan burgerschap op school

Auteur:	Macquoy Ruben; Amitai Ama
Instelling:	KdG
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Burgerschap; Samenwerken
Inleiding:	<p>In deze workshop bespreken we hoe leraren en schoolleiders teamgericht aan de slag kunnen gaan met burgerschap in het secundair onderwijs. Op basis van praktijkonderzoek in 14 scholen ontwikkelden we een praktijkgids waarmee schoolteams kunnen reflecteren over de werking van burgerschap op hun school.</p>
Abstract:	<p>Burgerschapsonderwijs beoogt dat jongeren in staat zijn om kritisch na te denken en mee te werken aan oplossingen voor actuele uitdagingen zoals duurzaamheid, diversiteit en democratie. Deze burgerschapsopdracht veronderstelt dat een school zich op gezamenlijke wijze inzet. Zo is burgerschap een sleutelcompetentie waar verschillende leraren uit diverse vakken worden geacht samen te werken.</p> <p>Burgerschap wordt vaak benaderd vanuit de individuele (burgerschaps)leraar of vanuit kleine kernteams. Nochtans is een geïntegreerde, schoolbrede benadering essentieel om tot het effectief verwerven van burgerschapscompetenties te komen (Claes, 2019). Ook schoolleiders en directeurs spelen hierin een cruciale rol (Henck, 2018). De samenwerking in scholen om burgerschap structureel te integreren in het curriculum blijft echter een uitdaging.</p> <p>Ook in de lerarenopleiding komt samenwerking rond burgerschap eerder gefragmenteerd aan bod.</p> <p>Met dit onderzoek hebben we een praktijkgids met begeleidings- en reflectie-instrumenten ontwikkeld die schoolteams ondersteunen in hun teamwerking rond burgerschap. Op basis van een literatuurstudie en de verzameling van good practices op verschillende scholen (n=14) ontwierpen we in co-creatie met het werkveld een website en een praktijkgids met de praktijkgids en de website.</p> <p>In deze sessie gaan we aan de slag met de praktijkgids inclusief de begeleidingsinstrumenten.</p> <p>De workshop bestaat uit verschillende onderdelen:</p> <p>(1) een korte toelichting bij het theoretisch luik en de bevindingen uit het praktijkonderzoek</p>

(2) een interactieve oefening met de begeleidingsinstrumenten in de praktijkgids

(3) reflectie en feedback op de instrumenten en

(4) uitwisseling over de plaats van burgerschap en interprofessionele samenwerking in de lerarenopleiding.

Om af te sluiten reflecteren we samen met andere lerarenopleiders en onderzoekers over hoe we toekomstige leraren kunnen voorbereiden op de samenwerking binnen burgerschapsonderwijs.

8.9 Werken aan positieve beeldvorming van het lerarenberoep

Auteur:	Vanderheeren Stéphanie; Demeyer Pieter; De Coninck Luca
Instelling:	Arteveldehogeschool; Teacher Tapp Vlaanderen
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Onderzoek; Beeldvorming; Professionalisering
Inleiding:	<p>Teacher Tapp houdt de vinger aan de pols rond wat er leeft in het onderwijs. Op dagelijkse basis bevragen én inspireren we leraren. Met de verzamelde resultaten vertegenwoordigen we hun stem. Hoe zetten we hiermee in op het aantrekkelijk maken van het onderwijs? En waar liggen er nog kansen?</p>
Abstract:	<p>Teacher Tapp Vlaanderen, een app uitgerold door Arteveldehogeschool, bevroegt dagelijks meer dan 1000 onderwijsprofessionals over de klaspraktijk of actualiteit. Ook geven wij telkens een educatieve tip mee om professionaliseringskansen te creëren. Aangezien Teacher Tapp ook uitgerold is in het Verenigd Koninkrijk (ons moederbedrijf) en Nederland, biedt ons dit de mogelijkheden om over het muurtje te kijken. Dit levert interessante inzichten op. Onze berg aan data bevestigt echter keer op keer dat er heel wat problemen en uitdagingen zijn in onderwijs. Het lerarentekort is een thema dat blijft terugkeren. Na veel negatieve berichtgevingen, vonden we dat het tijd was om meer in te zetten op het positief in de kijker plaatsen van het beroep.</p> <p>Onlangs stelden wij aan onze respondenten de vraag "Wat zijn voor jou de belangrijkste redenen om in het onderwijs te blijven?". De resultaten zorgden voor een hartverwarmend rapport dat de pers gehaald heeft met als titel "Waarom leraar de schoonste job van de wereld is: lesgeven is een enorm privilege".</p> <p>Graag willen wij met de deelnemers van de workshop dezelfde oefening doen als bij onze respondenten: peilen naar hun redenen om voor onderwijs te (blijven) kiezen, de vergelijking maken met onze respondenten door dit koppelen aan de categorieën uit ons rapport, en daar samen besluiten uit trekken. Vervolgens gaan we in op de vraag hoe we kunnen blijven inzetten op positieve beeldvorming van het lerarenberoep.</p> <p>Wat zijn de kansen en waar liggen valkuilen? Doordat er veel interactie gevraagd wordt, kiezen we voor een workshop. De deelnemers zullen meermaals moeten overleggen met elkaar en kunnen vervolgens plenair hun bevindingen delen. We leggen bijvoorbeeld ook enkele stellingen voor uit het onderzoek en bevragen in welke mate ze hiermee akkoord gaan. Deze workshop sluit aan bij de inhoudelijke lijn 'Welzijn en onderwijs' om werken in het onderwijs aantrekkelijk te maken en houden.</p>

8.10 Het stimuleren van kwaliteitsbesef in de lerarenopleiding via comparatief beoordelen

Auteur:	Van Gasse Roos; Van Mieghem Aster
Instelling:	UAntwerpen
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Comparatief beoordelen; Kwaliteitsbesef; Leren van voorbeelden
Inleiding:	<p>Lerarenopleidingen proberen de complexe realiteit in de opleiding binnen te brengen via stagecontexten. Toch is het noodzakelijk dat er binnen de opleiding aan het kwaliteitsbesef leraren-in-opleiding gewerkt worden vooraleer ze complexe vaardigheden in praktijk kunnen ontwikkelen. Deze workshop presenteert de ideeën van comparatief beoordelen om het kwaliteitsbesef van leraren-in-opleiding te versterken door het werken met video.</p>
Abstract:	<p>Leren van voorbeelden is een effectieve methodiek voor het leren van complexe competenties (bijvoorbeeld, Mombaers et al., 2024). Door voorbeelden van verschillende kwaliteit te zien, leren studenten wat kwaliteitsvolle en minder kwaliteitsvolle praktijken zijn. Ook leraren in opleiding moeten, voor ze in de complexe realiteit komen te staan, een aantal complexe competenties verwerven.</p> <p>In deze workshop gaan we in op de meerwaarde van comparatief beoordelen voor het leren van complexe vaardigheden die leraren in opleiding moeten verwerven (bijvoorbeeld: voeren van een onderwijsleergesprek). Comparatief beoordelen is een beoordelingsmethode die producten in paren presenteert, waarbij beoordelaars moeten aangeven welke van de twee beter is in het licht van de achterliggende competentie. Hoewel de methode heel betrouwbaar en valide is gebleken voor summatieve oordelen (bijvoorbeeld, Van Daal et al., 2016; Lesterhuis, 2019), is het potentieel van de methode voor het bijbrengen van kwaliteitsbesef nog vrijwel onbekend.</p> <p>In deze workshop wordt de methode van comparatief beoordelen in de diepte gepresenteerd. Nadien volgt een casusbespreking van hoe de School of Education (UAntwerpen) met de methode aan de slag gaat om kwaliteitsbesef bij leraren in opleiding bij te brengen. Ten slotte wordt met de deelnemers gereflecteerd over de kansen van comparatief beoordelen voor het aanleren van andere complexe competenties in de lerarenopleiding.</p>

8.11 Communities for Sciences: Inclusief Speels Wetenschapsonderwijs voor jonge kinderen in Europa

Auteur:	Rosiers Marleen; Laenen Inge; Biesmans Annick; Malisse Bram
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Steam; Inclusief speels wetenschapsonderwijs; Onderzoekende kind
Inleiding:	<p>Wetenschappelijke geletterdheid is essentieel om volwaardig burger te zijn. De Educatieve Bachelor Kleuteronderwijs van Erasmushogeschool Brussel stapte mee in een Horizon 2020 project (Communities for sciences) en werkte mee aan een Europees netwerk en een Multiple Case Study. Tegelijkertijd werd een leerlijn ontwikkeld die spelgebaseerd wetenschapsonderwijs en de steam-aanpak centraal stelt.</p>
Abstract:	<p>In recent Europees beleid is aangetoond dat er behoefte is aan meer toekomstige deskundigen op STEM-gerelateerde gebieden. Europese financiering en programma's hebben nationale beleidsmakers ook aangemoedigd om initiatieven te bevorderen die de bèta/technische aanpak versterken en die de bèta/technische programma's in het onderwijs versterken.</p> <p>Hoewel het team van Erasmushogeschool Brussel sterk gelooft in de waarde van deze programma's, hadden ze het gevoel dat er een belangrijke invalshoek ontbrak. Bij het nastreven van nieuwe benaderingen in wetenschapsonderwijs ligt de focus vaak op de overdracht van kennis en feiten (DeJarnette, 2018). De link tussen verwondering, verbeelding en bèta/techniek wordt niet altijd gelegd. Voor het Erasmus -team vormen kunst en verwondering de kern van Speels wetenschapsonderwijs.</p> <p>Kunstzinnige impulsen zetten aan tot spel, verkenning en onderzoek. Met deze missie voor ogen ontwikkelde het team een SteAm-aanpak waarin spel de drager is, 'esthetische impulsen' die verwondering opwekken de katalysator zijn, en ontdekking en inzicht in fysische fenomenen het doel zijn. Natuurlijk is deze esthetische benadering geworteld in een spelgebaseerd curriculum voor onderwijs aan jonge kinderen.</p> <p>Binnen het Horizon 2020 Project 'Communities for Sciences: Towards promoting an Inclusive Approach in Science Education' (http://www.communities-for-</p>

sciences.eu/) vormde het team een netwerk van gelijkgezinden en het consortium (11 partners, 8 landen) werkte gedurende drie jaar intens samen.

Het project bevatte een substantiële onderzoekspoot, maar ging ook in de praktijk aan de slag. Er werden 6 Hubs gevormd waar via het werken met living labs de inclusieve steam-aanpak dicht bij de doelgroep werd gebracht. Na een intensieve literatuurstudie werd een onderzoeksprotocol opgesteld. Het pilootonderzoek liep in de 6 hubs. Het spitste zich toe op het detecteren van drempels in inclusief wetenschapsonderwijs en de effectiviteit van bepaalde methodes en interventies, steeds met de context van de diverse doelgroepen in kwetsbare situaties voor ogen.

Uit deze resultaten werden beleidsaanbevelingen gedestilleerd en deze zullen verder ontsloten worden via onder andere het International Observatory on Inclusive Science Education (<https://www.ioise.org/>).

De verdiepte inzichten vormden een voedingsbodem voor de verdere uitbouw van een leerlijn inclusief speels wetenschapsonderwijs voor de lerarenopleiding en de ontwikkeling van Wonderlab, een plek waar Brusselse kinderen en hun families komen proeven van wetenschapsonderwijs in een uitdagende, prikkelende speelomgeving.

8.12 Effectief lesgeven aan leerlingen met SOB: een vergelijking tussen leerkrachten gewoon en buitengewoon onderwijs

Auteur:	Delafontaine Jolien; Aesaert Koen; Nijs Sara
Instelling:	KU Leuven
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Effectief lesgeven; Leerlingen met SOB; Gewoon en buitengewoon onderwijs
Inleiding:	<p>Tijdens deze presentatie gaan we in op belangrijke aspecten bij het effectief lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Zowel leerkrachten uit het gewoon als buitengewoon lager onderwijs werden hierover bevraagd. Beide leerkrachtengroepen zijn het over bepaalde aspecten voor effectief lesgeven eens, maar er werden ook enkele verschillen gevonden.</p>
Abstract:	<p>Vandaag de dag worden leerkrachten geconfronteerd met aanzienlijke uitdagingen bij het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SOB). Zowel leerkrachten gewoon als buitengewoon onderwijs, ervaren als beginnende leerkrachten, voelen zich soms onvoldoende voorbereid om de academische vooruitgang van deze specifieke groep leerlingen adequaat te ondersteunen. Deze onzekerheid vindt deels zijn oorsprong in onvoldoende begeleiding of aanknopingspunten bij het vertalen van algemene didactische principes (zoals 'het communiceren van lesdoelstellingen aan leerlingen' of 'differentiëren'), geformuleerd in wetenschappelijke kaders voor leerkrachteffectiviteit, naar de eigen context-specifieke klaspraktijk en dus aangepast aan de specifieke behoeften van leerlingen.</p> <p>Deze studie pakt dit probleem aan door concrete voorbeelden en handvaten te bieden aan lerarenopleiders en leerkrachten om algemene didactische principes te vertalen naar context-gebonden effectieve leerkrachtgedragingen. Met dit doel voor ogen namen 24 Vlaamse leerkrachten uit zowel het gewoon als buitengewoon lager onderwijs deel aan een interview waarin hen werd gevraagd om bepaalde algemene didactische principes te vertalen naar concrete leerkrachtgedragingen die zij toepassen en effectief vinden voor hun leerlingen in hun eigen klaspraktijk.</p> <p>Zes elementen van effectief lesgeven afkomstig uit de Great Teaching Toolkit (Coe et al., 2020) werden gebruikt als algemene didactische principes voor leerkrachten om te vertalen: structureren, uitleggen, vragen stellen, interageren, verankeren en activeren. Uiteindelijk werden twee elementen geselecteerd voor een diepgaande thematische analyse: structureren en uitleggen.</p>

Specifieke leerkrachtgedragingen die door de leerkrachten als effectief werden beschouwd voor leerlingen met SOB werden samengevat in twee overzichtelijke data-visualisaties die tijdens deze presentatie onder de loep worden genomen.

Uit de thematische analyse komt duidelijk naar voor dat leerkrachten een veelheid aan vertalingen maken van de algemene didactische principes naar effectieve leerkrachtgedragingen door steeds rekening te houden met de leerlingen in de klas en de mogelijkheden en beperkingen binnen hun specifieke klasomgeving. Bovendien worden in de bevindingen belangrijke gelijkenissen en verschillen tussen de twee leerkrachtengroepen (leerkrachten gewoon en buitengewoon onderwijs) met betrekking tot de vertaalslag die zij maken benadrukt. Deze verschillen bevinden zich voornamelijk bij de didactische principes 'binnenklasdifferentiatie' en 'activeren of herhalen van achtergrond- en voorkennis'.

De rijke voorbeelden van effectieve leerkrachtgedragingen voor leerlingen met SOB die uit deze studie naar voor komen, kunnen lerarenopleiders inspireren en hen helpen om leerkrachten in opleiding concrete handvaten te bieden bij het vertalen van algemene didactische principes naar de nuances van de klasomgeving en de unieke groep leerlingen wat uiteindelijk bijdraagt aan kwaliteitsvol onderwijs aan leerlingen met SOB zowel in het gewoon als buitengewoon onderwijs.

8.13 Neuromythes in het onderwijs

Auteur:	Peters Lien
Instelling:	UGent
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Neuromythes; Hersenen; Leren
Inleiding:	<p>In deze presentatie bespreken we het bestaan van neuromythes in het onderwijs, zoals "linker- versus rechterbreinleren" en "leerstijlen". We gaan ook in op misconcepties rond definities en aanpak van ontwikkelingsstoornissen. We analyseren hoe deze mythes de onderwijspraktijk beïnvloeden en benadrukken het belang van wetenschappelijk onderbouwde benaderingen en psycho-educatie.</p>
Abstract:	<p>In de onderwijswereld gaan soms foutieve beweringen de ronde over de werking van de hersenen en hoe deze verband houden met het schoolse leren. Deze beweringen, bekend als neuromythes, kunnen invloed hebben op hoe leraren lesgeven, hoe leerlingen leren en hoe leermoeilijkheden worden aangepakt. In deze presentatie onderzoeken we enkele van de meest voorkomende neuromythes die circuleren in onderwijskringen en bespreken we hun impact op het onderwijs. Een veelvoorkomende neuromythe is bijvoorbeeld de theorie van het "linker- versus rechterbreinleren", waarbij wordt beweerd dat mensen ofwel links- of rechtsbrein-dominant zijn en dat dit hun leervermogen bepaalt. Neurowetenschappelijk onderzoek ondersteunt deze simplistische indeling echter niet. De realiteit is complexer, en de meeste cognitieve taken vereisen het gehele brein in plaats van slechts één specifieke zijde.</p> <p>Door deze neuromythes te identificeren en te deconstrueren, willen we leraren en docenten aanmoedigen om kennis te maken met de wetenschappelijke evidentie voor bepaalde ideeën, om zo hun praktijken te baseren op wetenschappelijk onderbouwde benaderingen van leren en onderwijs. Sommige misconcepties betreffen ook elementen rond ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD, dyslexie en dyscalculie. Uiteraard is een leerkracht de expert bij uitstek om symptomen van leerproblemen vroegtijdig te herkennen, aangepaste leeromgevingen te bieden en ondersteunende strategieën voor het leren en de sociale integratie te implementeren. Het is echter essentieel dat de juiste zaken worden opgepikt, om extra zorg op maat zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen aanbieden aan kinderen die er het meest nood aan hebben. We overlopen de meest recente wetenschappelijke ideeën rond kenmerken en aanpak van deze leermoeilijkheden.</p> <p>Deze presentatie biedt een waardevolle gelegenheid voor docenten van lerarenopleidingen om hun kennis over neuromythes en ontwikkelingsstoornissen uit te breiden en te ontdekken hoe ze deze inzichten kunnen integreren in hun curriculum en pedagogische benaderingen.</p>

8.14 De kunst van de rol van leraar als ontwerper leren via het ontwerpen van een didactisch sterk afstandslerenpakket

Auteur:	Rohaert Sarah
Instelling:	UAntwerpen
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Afstandsleren; Ontwerpen; Peer feedback
Inleiding:	<p>Hoe doseer en structureer je kennis en leerdoelstellingen in een creatief afstandsleerpakket voor leerlingen? Met deze uitdaging gaan studenten van de educatieve master ontwerpwetenschappen jaarlijks aan de slag met als doel te leren hoe multimodaal onderwijs te creëren. Hiernaast daagt deze opdracht hen uit om hands-on relevante kennis en ervaring op te doen en aan te leren. Hierbij zijn helderheid van instructies en peer en zelfevaluatie nog crucialer dan bij klassieke onderwijs in de klas.</p>
Abstract:	<p>Beschrijving van context en vakdidactische opdracht</p> <p>Als antwoord op de C19-epidemie ontstond bij de vakdidactiek ontwerpwetenschappen een projectopdracht gericht op de ontwikkeling van kwaliteitsvol leermateriaal voor afstandsonderwijs voor secundaire scholen. Het doel hierbij was om studenten van de educatieve master ontwerpwetenschappen zo hands-on relevante kennis en ervaring te laten vergaren met het ontwerpen van multimodaal onderwijs. Hiernaast daagt de opdracht uit om na te denken hoe kennis en vaardigheden aan te leren op een andere manier dan via doceren in de klas. Hoe doseer en structureer je kennis en leerdoelstellingen in een creatief afstandsleerpakket over kunst, architectuur, ontwerp of STEAM?</p> <p>Studenten krijgen hierbij drie rollen:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) als onderwijsdesigner ontwerpen ze elk een pakket voor afstandsonderwijs, (2) als leraren-in-opleiding maken ze een evaluatie-instrument om het behalen van de leerdoelen door leerlingen via het afstandslerenpakket te beoordelen en (3) als medebeoordelaars en kritische vriend leren ze om hun medestudenten om feedback, feedup en feedforward te vragen en om als co-evaluator de eindproductresultaten van enkele medestudenten te beoordelen. Het vakdidactisch team coacht en beoordeelt het ontwikkelingsproces. Via peer-evaluatie momenten leren studenten op constructieve manier concrete feedback en feedforward te formuleren. Zo kunnen de leraren-in-opleiding groeien in hun

diverse rollen als toekomstige beoordelaars, als ontwikkelaars van kwaliteitsvolle leermiddelen en evaluatie-instrumenten en als gevers en ontvangers van constructieve feedback.

Resultaten

De studenten leren van elkaar, inspireren elkaar en vergelijken hun eigen werkvoortgang, proces en resultaten met dat van hun medestudenten. Samen creëren ze een pool van interessant leermateriaal voor hun toekomstige carrière als leraar.

Implicaties

Covid-19 bood vrijheid om te experimenteren en om opdrachten en evaluatiecriteria aan te passen. Een co-creatie-sessie en les over het formuleren van positieve, constructieve feedback met een groei mindset hielpen om de kwaliteit van accurate, bruikbare peer-feedback te verbeteren. In post-pandemische jaren beperken de universitaire regels de praktijk van het co-creëren van evaluatiecriteria en het aanpassen van lesinhoud als antwoord op gedetecteerde behoeften. Ze schrijven immers voor dat de inhoud van elke les en alle evaluatiecriteria aan het begin van elke cursus gepubliceerd worden. Nochtans bieden het gezamenlijk opstellen van evaluatie-instrumenten, evenals de integratie van meer feed up momenten, voor en door medeleerlingen effectieve leerkansen.

Waarde/originaliteit

Dit artikel onderzoekt en demonstreert het leerpotentieel van het betrekken van studenten van de lerarenopleiding als medescheppers van de evaluatiecriteria en als medebeoordelaars van de projectresultaten. Het illustreert hoe dit proces vraagt om een verschuiving van docent-leraar naar docent-procescoach en docent-ontwerper.

8.15 Professionaliseren tot diversiteitsresponsieve lerarenopleiders

Auteur:	Ponet Benjamin; Prof. Dr Ruben Vanderlinde; Prof. Dr. Wendelien Vantieghem
Instelling:	UGent
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Professionalisering op maat; Diversiteitsresponsief onderwijs; Interventiestudie
Inleiding:	<p>Vorig academiejaar vond in het kader van een doctoraatsproject een professionaliseringstraject plaats met als doel lerarenopleiders te versterken bij het realiseren van diversiteitsresponsief onderwijs. We geven inzicht in de drie fases van de professionalisering en de impact op de deelnemers. Ook delen we concreet materiaal ter reproductie van de professionalisering.</p>
Abstract:	<p>Lerarenopleiders hebben inherent een modellerende functie ten aanzien van hun student-leraren: alles wat ze doen heeft een educatieve waarde. Vanuit deze vaststelling kunnen ze een belangrijke maatschappelijke rol spelen in de manier waarop het huidige en vooral toekomstig onderwijsveld omgaat met diversiteit. Dragen ze ertoe bij dat bestaande sociale en onderwijsongelijkheden in stand gehouden of zelfs versterkt worden? Of slagen ze erin om model te staan voor onderwijs dat dit probeert te reduceren, ook wel omschreven als 'diversiteitsresponsief onderwijs'? Ondanks het onmiskenbare belang van diversiteitsresponsief onderwijs, was onderzoek naar de rol van lerarenopleiders en hoe we ze hierin kunnen professionaliseren tot voor kort haast onbestaande in Vlaanderen en over het algemeen eerder beperkt wereldwijd.</p> <p>Het doctoraatsproject 'Professionaliseren tot diversiteitsresponsieve lerarenopleiders' dat nu ten einde loopt heeft hier verandering in gebracht. Binnen dit FWO-NRF-project werd vervolgens stilgestaan bij (a) het creëren van een conceptueel raamwerk omtrent diversiteitsresponsieve lerarenopleiders; (b) het empirisch exploreren van de percepties en praktijken van Vlaamse lerarenopleiders t.a.v. diversiteitsresponsief onderwijs; en (c) het ontwerpen van een evidence-informed professionalisering op maat om lerarenopleiders te versterken bij het realiseren van diversiteitsresponsief onderwijs.</p> <p>Alle inzichten van het doctoraatsproject werden vorig academiejaar samengebracht in een interventiestudie bij wijze van sluitstuk: de uitvoering van het professionaliseringstraject aan twee hogescholen (n1=10; n2=9). De mixed-method onderzoeksmethode wijst op positieve resultaten.</p>

Om zowel lerarenopleidingen als lerarenopleiders te inspireren om deze succesvolle professionalisering te reproduceren, zal de opbouw van de professionalisering, de impact ervan op de deelnemers en het concreet materiaal dat gebruikt werd, gedeeld worden met het publiek.

Eerst wordt ingegaan op de drie fases van de professionalisering:

(1) een inhoudelijk verdiepende tweedaagse a.d.h.v. het raamwerk en zelfinschaling op verschillende dimensies;

(2) een peer-coachingsperiode waarin zelfstandig verkend en geëxperimenteerd wordt;

(3) een collectief reflectiemoment met terugkoppeling naar actoren op het beleidsniveau ter verduurzaming.

Vervolgens worden de belangrijkste uitkomsten van de professionalisering toegelicht: een versterkte kritische en diversiteitsresponsieve basishouding, een toegenomen bewustzijn en zelfzekerheid omtrent wat bijdraagt tot diversiteitsresponsief onderwijs, de implementatie van meer diversiteitsresponsieve praktijken, en het hoger agenderen van het thema op opleidings- en instellingsniveau.

Tot slot wordt via QR-codes directe toegang verleend tot het reflectie-instrument dat voor de zelfinschaling heeft gediend, de presentatie die als rode draad fungeerde tijdens de professionalisering en het online platform met concrete inspiratie om zelfstandig te verdiepen.

8.16 We zouden dit eens moeten bekijken. Vaststellingen over data-geïnformeerd werken in onderwijs

Auteur:	De Smet Marijke
Instelling:	Arteveldehogeschool
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Schoolontwikkeling; Datagebruik bij leraren; Collectief leren
Inleiding:	<p>De presentatie geeft uitleg bij bouwstenen die datagebruik omkaderen en tegelijk veelzeggend zijn ter verfijning van het citaat "we zouden dit eens moeten bekijken". De spreker brengt vaststellingen vanuit een recent praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek over wat bevorderend en belemmerend werkt voor datagebruik in Vlaamse lagere en secundaire scholen.</p>
Abstract:	<p>Scholen verzamelen gedurende een schooljaar heel wat gegevens over hun onderwijs. Ze nemen toetsen bij hun leerlingen af, voeren observaties in de klas uit en bevragen allicht de ouders over hun tevredenheid m.b.t. het geboden onderwijs. In de context van ICT en onderwijs is datagebruik een triggering event dat een gevoel van urgentie opwekt (Garrison et al., 2001). Data geven immers informatie over het leerproces en de noden van leerlingen om te groeien en het zegt ook iets over de eigen onderwijspraktijk van de leraar (Van Braak, 2023). Het blijft voor scholen evenwel een uitdaging om met die data aan de slag te gaan in functie van schoolontwikkeling.</p> <p>De presentatie geeft uitleg bij bouwstenen die datagebruik omkaderen en tegelijk veelzeggend zijn ter verfijning van het citaat "we zouden dit eens moeten bekijken". Je krijgt info en praktijkvoorbeelden die horen bij deze verkennende praktijkvraag: wat bevordert en belemmert werken met schooldata?</p> <p>De spreker Marijke De Smet brengt vaststellingen vanuit een recent onderzoeksproject aan de Arteveldehogeschool (PWO Schooldata: meten, weten en de volgende stap vergeten) over datageletterdheid in Vlaamse lagere en secundaire scholen.</p> <p>De presentatie zoekt in op data-geïnformeerd werken en minder op specifieke testen en gebruik ervan. De definiëring van datagebruik bij leraren die voor ons passend is: De leraar weet (school-, klas-, leerlingen-) data te lezen, te interpreteren, te verwerken en te gebruiken (1) om het leerproces van de leerlingen te optimaliseren en/of (2) om samen het beleid op school in beweging te zetten.</p>

De docent-onderzoeker deelt in de presentatie, via citaten, ervaringen van 7 schoolteams over (de begeleiding van) processen van datagebruik bij leraren en beleidsmedewerkers. De presentatie geeft uitleg bij een belangrijke halte in het data-geïnformeerd werken op school: data teamwork. Samen met collega's betekenis geven aan data met collectief leren als procesvariabele (De Smet et al., 2022). We eindigen de presentatie met onderzoeksresultaten horend bij een online survey over datageletterdheid in 39 schoolteams.

We hertalen de onderzoeksresultaten naar 3 stellingen en leggen die voor als discussiepunt aan de deelnemers:

1. Leraren tonen zich welwillend, collegiaal en bekwaam om data te (gaan) gebruiken.
2. Leraren zijn in het ongewisse over wat beleidsmakers nu precies van hen verwachten rond datagebruik. Schoolleiders (h)erkennen dit.
3. Motivatie voor datagebruik wordt gevoed door betrouwbare en kwaliteitsvolle data verzameld in een digitaal systeem.

9. Overzicht sessie 3

9.1 Symposium

Een symposium bestaat uit twee samenhangende, interactieve presentaties. De presentaties kunnen betrekking hebben op onderzoek of praktijkvoorbeelden. Een voorstel voor een symposium wordt als geheel ingediend. De indieners kiezen zelf een voorzitter en een discussiant voor het symposium. De discussiant komt uit een andere werkomgeving dan de presentatoren. In de twee samenhangende, interactieve presentaties is er aandacht voor de achtergrond, de uitvoering, de opbrengsten en mogelijke uitdagingen. Deze symposium gaan door in aula 1 en aula 2:

Aula 1

Aanvangsbegeleiding vanuit de lerarenopleiding: Concrete projecten vanuit het onderzoeksplatform LOONT (Vanblaere Bénédicte; De Lathouwer Bart; Daniels Sarah; De Blaere Laura; Verstraete Stefanie – Arteveldehogeschool/HoWest/HOGENT/UGent

- Voorzitter: Vanderlinden Ruben (UGent)
- Discussiant Van Twembeke Lincy (HOGENT)

9.2 Rondetafelgesprekken

Een rondetafelgesprek biedt de mogelijkheid om onderzoeksthema's te verkennen en te bespreken. Het is de perfecte manier om je 'work in progress' te bespreken. Het gesprek start met een korte beschrijving van het onderzoek of praktijkidee en een aantal vragen. Daarna is er ruim gelegenheid voor uitwisseling en discussie. Deze kunnen gaan over mogelijke uitdagingen, maar ook over succeservaringen binnen het onderzoek of de praktijk. Deze rondetafelgesprekken gaan door op verschillende locaties:

1. Verbredend werkplekleren in Lerarenopleiding Secundair Onderwijs (Dieltjens Dirk – Erasmushogeschool Brussel) – **Lokaal A.0.08**
2. Tijd rijp voor een leergemeenschap Nederlands op initiatief van Velov & Taalunie? (De Wilde Johan; Rijckaert Heleen) – **Lokaal B.5.01**
3. Kwaliteitsvolle samenwerking tussen het buitengewoon en gewoon onderwijs. (Claeys Liesbet; Struyf Elke; Nijs Sara – UAntwerpen/ KU Leuven) – **Lokaal A.1.04**

9.3 Workshops

Een workshop bestaat uit een interactieve presentatievorm. Leren-door-doen neemt het grootste deel van de sessie in beslag. Het biedt de deelnemers de gelegenheid via specifieke methodieken, instrumenten, ... vertrouwd te worden met belangrijke aspecten van de (onderwijs)praktijk. Een workshop heeft een informeel en actief karakter. Deze workshops gaan door op verschillende locaties:

1. Hoe leer je leerlingen reflecteren over geschiedenis? (Delanote Broos; De Schrijver Jelle – Odisee) – **Lokaal A.2.02**

2. Kunstig kijken. (Crul Koen; Michiels Hilde; Beyne Sophie; Maricau Simon – VIVES) – **Lokaal A.2.03**
3. Interprofessioneel samenwerken als succesfactor voor inclusief onderwijs. (Janssens Izabel; Van Eynde Sofie – UCLL) – **Lokaal A.2.04**

9.4 Presentaties

Een presentatie omvat één praktijkvoorbeeld of onderzoek. Het kan gaan over een methodiek, lopende ontwikkelingen, of lopend of afgerond onderzoeken, praktijken. Kortom een breed scala aan onderwerpen en zal worden gecombineerd met een vraag- en antwoordsessie met het publiek. De nadruk ligt op het bespreken van de stand van zaken en discussie. Deze presentaties gaan door op verschillende locaties:

1. Een warme, kindgerichte overgang naar het kleuteronderwijs (De Mets Jan-VBJK) – **Lokaal A.3.01**
2. Collegiale reflectie over de muren van onderwijs en buitenschoolse opvang heen (Depoorter AnneKatrien; Hostyn Ine – Arteveldehogeschool) – **Lokaal A.3.01**
3. De weg van de minste weerstand? Reflecties over de betekenis van het ervaren van weerstand in de lerarenopleiding (Valkeneers Eline; Evens Marie – Hogeschool PXL) – **Lokaal A.3.02**
4. Elke stem doet ertoe! Wat kan je leren door écht te luisteren naar de leerlingen? (Janssens Joke; Vandenbussche Elisa – Arteveldehogeschool) – **Lokaal A.3.02**
5. Academisch optimisme: de focus op excellentie én gelijke kansen (Lelieur Ruud; Vanhoof Jan; Clycq Noel – UAntwerpen) – **Lokaal A.3.04**
6. Onderwijs en maatschappelijk kwetsbare gezinnen: de onderwijsopdracht ruim(er) bekeken (De Maegd Katrien – HOGENT) – **Lokaal A.3.04**
7. Ergens tussen aanvangsbegeleiding en inductieprogramma. Een belevingsonderzoek bij LIO's op school (Timmermans Hadewig; Geerinck Ilse – Ucll) – **Lokaal A.3.05**
8. Vakleraar in between: spanningen in kaart brengen met leerkrachten secundair onderwijs (Tamassia Laura; Adrui Johan – UCLL) – **Lokaal A.3.05**

10. Abstracts sessie 3

10.1. Aanvangsbegeleiding vanuit de lerarenopleiding: Concrete projecten vanuit het onderzoeksplatform LOONT

Auteur:	Vanblaere Bénédicte; De Lathouwer Bart; Daniels Sarah; De Blaere Laura; Verstraete Stefanie
Instelling:	Arteveldehogeschool; HoWest; HOGENT; UGent
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Symposium
Trefwoorden:	Lerarenopleiding; Beginnende leraren; Aanvangsbegeleiding; Onderzoeksplatform
Inleiding:	<p>In dit symposium worden twee concrete projecten gepresenteerd - geïnitieerd vanuit lerarenopleidingen - die beginnende leraren ondersteunen. De projecten sluiten aan bij de rol die lerarenopleidingen dienen te vervullen rond aanvangsbegeleiding, mede n.a.v. de engagementsverklaring. Het symposium wordt georganiseerd vanuit het Gentse onderzoeksplatform LOONT: LerarenOpleidingOnderzoeksNeTwerk.</p>
Introductie:	<p>Beginnende leraren worden met veel uitdagingen geconfronteerd waarbij de inductieperiode verwijst naar de transitie van 'het zijn van een student-leraar' naar 'het zijn van een leraar van studenten'.</p> <p>Lerarenopleidingen - samen met andere stakeholders - kunnen beginnende leraren ondersteunen tijdens deze inductieperiode via aanvangsbegeleiding. Aanvangsbegeleiding focust daarbij op de verschillende uitdagingen van beginnende leraren, zoals bijvoorbeeld het omgaan met de ervaren praktijkschok of het ontwikkelen van relaties met verschillende schoolactoren.</p> <p>Voor Vlaamse lerarenopleidingen wordt deze aanvangsbegeleiding nog nadrukkelijker en belangrijker gegeven de engagementsverklaring die de Vlaams Minister van Onderwijs op 16 november 2023 ondertekende met de lerarenopleidingen via VLIR en VLHORA.</p> <p>In dit symposium worden twee concrete projecten en initiatieven voor beginnende leraren gepresenteerd om nadien ruimer in te gaan op de vraag naar structurele verankering van aanvangsbegeleiding.</p> <p>Project 1 presenteert het onderzoeks- en ontwikkelwerk vanuit de lerarenopleiding van Arteveldehogeschool naar de tool 'Startkracht'; een instrument dat startende</p>

leraren ondersteunt bij de aanvang van hun job en ontwikkeld werd samen met scholen- en scholengemeenschappen en pedagogische begeleidingsdiensten.

Paper 2 presenteert het project 'Kapitein Werkgeluk' vanuit de lerarenopleiding en de opleiding toegepast psychologie van de Hogeschool West-Vlaanderen. Dit project wil het werkgeluk van startende leraren en scholen secundair onderwijs bevorderen.

Beide projecten presteren concrete initiatieven die genomen worden vanuit lerarenopleidingen om beginnende leraren te ondersteunen in hun professionele ontwikkeling. Beide papers illustreren dat deze projecten inzetten op co-creatieve processen en op het realiseren van een professionaliseringscontinuüm.

Het symposium omvat drie delen. In het eerste gedeelte wordt ingegaan op de uitdagingen waarmee beginnende leraren worden geconfronteerd. Deze uitdagingen worden geschetst vanuit de onderzoeksliteratuur waarbij ook wordt ingegaan op hoe beginnende leraren kunnen ondersteund worden via aanvangsbegeleiding en andere initiatieven.

Vervolgens worden in deel twee van het symposium de twee individuele projecten gepresenteerd: 'Startkracht' en 'Kapitein Werkgeluk'.

In een laatste deel van het symposium wordt een discussie georganiseerd (onder leiding van de discussiant) met de deelnemers aan het symposium. In dit deel wordt gereflecteerd over de twee concrete papers enerzijds, maar wordt ook nagedacht over de rol die lerarenopleidingen kunnen vervullen bij processen van aanvangsbegeleiding n.a.v. de engagementsverklaring lerarenopleiding anderzijds.

Het symposium wordt georganiseerd vanuit de Associatie Universiteit Gent en meer concreet vanuit het Associatie Onderzoeksplatform LOONT. LOONT staat voor LerarenOpleidingOnderzoeksNetwerk en is een samenwerking tussen UGent, Arteveldehogeschool, HOGENT en Howest. LOONT wil alle krachten uit de associatie die onderzoek doen naar de lerarenopleiding en professionele ontwikkeling van leraren bundelen.

Beschrijving:

Presentatie 1: Startkracht

Achtergrond en vraagstelling:

Sinds 2017 onderzoekt 'Startkracht' (Arteveldehogeschool) hoe beginnende leraren in de Vlaamse onderwijscontext van bij de start van hun loopbaan succesvol kunnen doorgroeien in hun leraarschap. De kernvraag van het project luidt: "Hoe kunnen startende leerkrachten in het onderwijs ondersteund worden in hun

continue professionalisering?”. Dit onderzoek heeft geresulteerd in de ontwikkeling en doorontwikkeling van een professioneel ontwikkelingsinstrument.

Werkwijze en resultaten:

In een eerste fase van het onderzoek, gericht op het basisonderwijs, werden gedurende twee jaar 50 starters met verschillende profielen gevolgd. Dit omvatte zij-instromers, langdurige en kortdurende vervangers, en leraren met onmiddellijk vaste aanstellingen. Door gebruik te maken van ontwerponderzoek werden ontwerpprincipes en -criteria voor het professioneel ontwikkelingsinstrument afgeleid uit verschillende databronnen, waaronder literatuurstudie en focusgroepen en gestructureerde interviews met eindgebruikers. Bij het ontwerpen van het instrument was het betrekken van lerarenopleidingen, pedagogisch begeleidingsdiensten, schoolgemeenschappen, scholen en leerkrachten essentieel.

Belangrijk in het ontwikkelingsproces waren drie cruciale vragen voor starters om (samen) een antwoord op te zoeken: ‘Ben ik competent genoeg?’, ‘Hoe kan ik geëngageerd zijn en tegelijk voor mezelf zorgen?’, ‘Hoe kan ik met mijn visie op onderwijs hier in deze school leerkracht zijn?’. Het resultaat van ‘Startkracht’ is een instrument dat de beginnende leraar in het basisonderwijs ondersteunt bij het vinden van antwoorden op deze vragen. Het instrument omvat een reflectiecyclus, een toolbox met Startkracht-tools en een portfolio. In latere projectcycli is de focus uitgebreid naar het secundair onderwijs, waardoor het professioneel ontwikkelingsinstrument toepasbaar is voor alle leraren in een continuüm van professionalisering, vanaf de initiële lerarenopleiding, over aanvangsbegeleiding tot continue professionalisering. Ook werd het instrument beschikbaar gemaakt in app-vorm (startkracht.be), in nauwe co-creatie met startende leraren en hun aanvangsbegeleiders. Elke starter maakt een profiel met basisinfo aan, slaat een overzicht van krachtmomenten op (bv. oudercontact) en beantwoordt bij regelmaat reflectievragen. Het doel is om dit reflectief ervaringsleren bespreekbaar te stellen met de aanvangsbegeleider of mentor. We beschouwen het instrument als een professioneel ontwikkelingsinstrument waar de beginnende leraar eigenaar is van zijn leren en dat de mogelijkheid biedt om begeleiding vanuit de diverse invalshoeken af te stemmen op zijn eigen ervaren noden.

Presentatie 2: Op koers naar meer werkgeluk in het secundair onderwijs

Achtergrond en vraagstelling:

‘Kapitein Werkgeluk’ (www.kapiteinwerkgeluk.be) is een sociaal (co-)creatief project van Howest (sep 2022 - sep 2024), gericht op het bevorderen van werkgeluk bij (startende) leerkrachten en scholen secundair onderwijs. Het project haakt in op actueel maatschappelijk thema, waarbij het lerarenberoep meer positieve aandacht en erkenning verdient. Dit geldt in het bijzonder voor het secundair onderwijs, waar de uitstroomcijfers het hoogst zijn.

Om een positieve koerswijziging te bewerkstelligen, verdient werkgeluk meer aandacht. Dit vereist een diepgaande invulling van en meer actie rond dit begrip: wat betekent werkgeluk concreet in deze context? En in de praktijk: hoe kunnen scholen, met en voor hun lerarenkorps, dit realiseren?

Werkwijze:

Het project werkt co-creatief samen met vijf proeftuinscholen in Oost- en West-Vlaanderen die zich gedurende een volledig schooljaar laten begeleiden, werkgeluk als jaarthema nemen en zich engageren voor de verzameling van data via diverse kwalitatieve methoden, waaronder werkgeluk workshops. Verschillende partijen binnen een schoolcontext worden hierbij betrokken (i.e. directie, aanvangsbegeleiding, leerondersteuners, leerkrachten, leerlingen, ...).

Het project hanteert een positieve benadering, gebaseerd op de omgekeerde probleembenadering van waardierend onderzoek (Appreciative Inquiry, AI) met focus op de gewenste toekomst: een gelukkige schoolomgeving.

Naast de kracht van positiviteit wordt gebruik gemaakt van de kracht van verbeelding. Dit weerspiegelt zich in de identiteit en de methodiek van het project, te beginnen met de benaming 'Kapitein Werkgeluk': een creatieve knipoog naar het historische belang van scheepsvaart op welvaart. Deze geschiedenis zit nog steeds in onze taal vevat, in de vorm van talloze metaforen en beeldspraak, en dus ook in het geven van betekenis aan situaties, uitdagingen en moeilijk te definiëren concepten, zoals werkgeluk. Beeld(-spraak) en verbeelding vormen bijgevolg de rode draad in de uitwerking van dit project.

Resultaten:

Het project trekt scholen en leerkrachten aan vanwege de andere manier van aanpakken. De werkgeluk workshops worden ervaren als "een ontdekkingsreis" die bijdragen tot verbinding, aanzetten tot reflectie en nieuwe inzichten. Geaggregeerd helpen deze inzichten het concept werkgeluk vorm te geven, waarbij op basis van literatuur en de praktijk een nieuw model, creatieve kennisproducten, nieuwe HR-begrippen ('Drijfvermogen') en sociale acties (i.e. 'Knikje en Kopje'; 'Signaalfestival') zijn ontstaan die de praktijk inspireren en helpen koers te zetten. Het project fungeert als katalysator om verdere vooruitgang te initiëren en werkgeluk dieper te verankeren in een schoolcultuur en de dagelijkse schoolwerking. Tenslotte worden de inzichten geïntegreerd in de lerarenopleiding, bijdragend aan de futureproof skills en het werkgeluk van de toekomstige generaties leerkrachten.

10.2 Verbredend werkplekieren in Lerarenopleiding Secundair Onderwijs

Auteur:	Dieltjens Dirk
Instelling:	Erasmushogeschool Brussel
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Extended professionalism; Praktijkonderzoek; Collaborative learning
Inleiding:	
<p>In 20 secundaire scholen in en rond Brussel onderzoeken studenten uit de lerarenopleiding secundair onderwijs Erasmushogeschool Brussel, gedurende een gans schooljaar, de inclusieve leeromgeving, de leerzorg, de participatieprojecten...vanuit samenwerking op de concrete behoefte van de school. In het Rondetafelgesprek bespreken we de bevindingen van de stakeholders in dit project, dewelke dit academiejaar werden opgetekend en leggen we deze ter reflectie voor aan de deelnemers.</p>	
Abstract:	
<p>Het project Verbredend Werkplekieren van de Educatieve Bacheloropleiding Secundair Onderwijs loopt reeds enkele jaren, met als doel het verbredend praktijkieren (Extended professionalism) van studenten in opleiding te stimuleren.</p> <p>Het werd opgestart in het school/academiejaar 2016-2017 onder de naam "Partnerscholen voor AAuthentiek Werkplekieren (PAUW)" binnen het samenwerkingsverband EDUXL (UAB) in vijf secundaire scholen als een keuze-opleidingsonderdeel van 3 studiepunten voor laatstejaarsstudenten.</p> <p>Het project werd gaandeweg geëvalueerd, bijgestuurd en uitgebreid en loopt in 2023-2024 in twintig partnerscholen. Als opleidingsonderdeel is het inmiddels verplicht geworden voor alle studenten secundair onderwijs. Het verbredend praktijkieren verwijst naar het ervaren en onderzoeken van elementaire niet-vakgebonden beroepsactiviteiten in het kader van leerzorg (inclusie en diversiteit) en participatie in en vanuit de school/klaspraktijk van een bepaalde school. Dit ervaren en onderzoeken in de school/klaspraktijk gebeurt in een collaboratief klimaat, waarin teamvaardigheden als collegiaal leren, elkaar ondersteunen en samenwerken in ontwikkeling worden gebracht. Immers, we weten uit onderzoek dat in onze scholen deze vaardigheden cruciaal zijn voor het onderhouden van de intrinsieke motivatie van waaruit jonge leraren hun onderwijsloopbaan aanvangen.</p> <p>Het project kadert in de opvatting dat "samen opleiden ", het samenwerken tussen lerarenopleiding en scholen, de kloof tussen theorie en praktijk dicht en de instroom van toekomstige onderzoekende leraren in onze partnerscholen vergroot. Het project boogt het zelfregulerend professioneel handelen vanop de "werkvloer"</p>	

te ontwikkelen vanuit de samenwerking tussen de leraar-in-opleiding, werkveldactoren, leraren, directies, ondersteuners...en lerarenopleiders.

Vandaag werken we met een 20-tal partnerscholen in en rond Brussel. Scholen die ons hun behoefte aan samenwerking, ondersteuning m.b.t. leerzorg en participatie hebben aangegeven, van waaruit vervolgens het project wordt opgestart. Het project impliceert het inzetten van Educatieve Bachelors SO in opleiding gedurende een gans schooljaar in de school, in het schooljaar 2023-2024 variërend tussen 115 uren (studenten LO) en 325 uren studiebelasting (studenten AV).

De studenten voeren praktijkonderzoek uit opgesplitst in

- veldonderzoek: school/klaswerking rond leerzorg en participatie verkennen door mee te doen, te ondersteunen, samen te werken, te kaderen binnen het school (zorg- participatie) beleid
- actieonderzoek: een acute zorg in de school/klas onderzoeken via een onderzoekscyclus gericht op een probleemoplossende actie, te kaderen binnen het school(zorg-participatie) beleid.

Het project werkplekleren loopt intussen 8 jaar, er was Covid, er is een lerarentekort, er wordt gepleit voor een opwaardering van de kwaliteit van toekomstige leraren en hun opleiding, het opkrikken van hun motivatie en het dichten van de kloof tussen opleiding en praktijk onder de noemer van een continuüm van professionalisering. Tijd dus om het project onder het licht te houden, te evalueren en te plaatsen in het kader van de actuele uitdagingen voor het secundair onderwijs, de lerarenopleiding en de toekomstige leraren. We menen immers dat het project Verbredend werkplekleren inspeelt op de actuele noden, beschreven in het rapport van de Commissie van wijzen, en willen nagaan bij de stakeholders van dit project hoe het beantwoordt aan hun noden en behoeften en hoe het in functie hiervan kan worden bijgestuurd.

Tijdens het rondetafelgesprek worden de deelnemers uitgenodigd hun ervaringen te delen inzake werkplekleren, aan de hand van de resultaten van kwalitatieve evaluatie van dit project, dat via focusgesprekken en interviews met de stakeholders werd gevoerd in de periode maart-mei 2024.

10.3 Tijd rijp voor een leergemeenschap Nederlands op initiatief van Velov & Taalunie?

Auteur:	De Wilde Johan; Rijckaert Heleen
Instelling:	Odisee; Taalunie
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Professionalisering; Nederlands
Inleiding:	<p>Docenten Nederlands treffen elkaar wellicht vaker dan andere lerarenopleiders bij initiatieven van LOPON, Taalunie en op onderzoeksfora. Toch keert de vraag terug of het niet zinvol zou zijn om voor Vlaamse lerarenopleiders Nederlands één of twee leergemeenschappen op te richten (basis en secundair) waar ze zelf de professionaliseringsagenda bepalen.</p>
Abstract:	<p>Professionalisering van haar leden, lerarenopleiders, is het belangrijkste doel van Velov en de leergemeenschappen vormen daar naast conferenties en congressen het belangrijkste en meest duurzame format voor. Zoals de website aangeeft, heeft een Velov-leergemeenschap diverse doelen: "een ontmoetingsfunctie tussen lerarenopleiders van verschillende instellingen; een nuttige denktank waarbinnen er nieuwe ideeën groeien, ideeën worden doorgegeven, de visie op onderwijs en vakdidactiek wordt ontwikkeld, samenwerkingsverbanden worden opgezet, materiaal wordt uitgewisseld ...; als collectief inhoudelijk/ (vak)didactische kennis verbreden en verdiepen door bijvoorbeeld een gastspreker uit te nodigen, een abonnement voor een vaktijdschrift aan te schaffen, een gesprekspartner bij onderwijsinnovatie uit te nodigen, ..."</p> <p>Het initiatief voor de oprichting ligt in principe bij de lerarenopleiders zelf. Dat er nog geen Velov-leergemeenschap Nederlands bestaat, betekent dus dat nog niemand daartoe het initiatief genomen heeft. Of het zinvol zou zijn om er nu mee te beginnen is de centrale vraag voor dit rondetafelgesprek met potentieel geïnteresseerde lerarenopleiders. De tijd lijkt daar immers rijp voor, vanwege recente onderzoeken zoals PISA en PIRLS die wijzen op het belang van versterkt inzetten op de taalontwikkeling van zowel leerlingen als leraren-in-opleiding. Ook diverse bijeenkomsten die recent door de Taalunie werden georganiseerd wezen op een grote behoefte bij lerarenopleiders om meer met elkaar uit te wisselen.</p> <p>De organisatoren van het rondetafelgesprek zullen in een eerste fase het bovenstaande toelichten, met bijhorende deelvragen: treffen lerarenopleiders elkaar al niet voldoende op andere fora? Spreken ze daar al niet over de mogelijke thema's die op een mogelijke leergemeenschap aangekaart zouden worden? Zijn er lerarenopleiders die niet of minder betrokken zijn bij die andere fora? Of zijn er die naast hun betrokkenheid daar toch ook nog graag met peers in Vlaanderen over</p>

eigen/andere vragen en uitdagingen willen uitwisselen? Welke uitdagingen liggen er dan momenteel op tafel die vragen om meer overleg binnen een professionele leergemeenschap?

Hoewel de voorgaande vraag de belangrijkste is, kan ze niet los gezien worden van praktische vragen over hoe eventuele leergemeenschappen Nederlands voor basis en secundair onderwijs concreet vorm zouden gegeven worden. Hoe vaak komen de leden samen? Wie zit voor en stelt de agenda op?...

De organisatoren zullen dus in eerste instantie de hoofdvraag kort verkennen met de deelnemers en daarna snel operationaliseren.

Velov, een van de twee initiatiefnemers voor dit rondetafelgesprek kan hier vanuit de institutionele ervaring de vrijheidsgraden voor werkbare modellen meegeven. Taalunie, de andere initiatiefnemer, is bereid de leergemeenschappen te ondersteunen en zal ook toelichten in welke richting dat kan gaan.

10.4 Kwaliteitsvolle samenwerking tussen het buitengewoon en gewoon onderwijs

Auteur:	Claeys Liesbet; Struyf Elke; Nijls Sara
Instelling:	UAntwerpen; KU Leuven
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Rondetafelgesprek
Trefwoorden:	Samenwerking; (Buiten)gewoon onderwijs; Specifieke onderwijsbehoeften (SOB)
Inleiding:	<p>In dit rondetafelgesprek presenteren we relevante kaders voor interprofessionele samenwerking en bespreken we in welke mate deze relevant zijn voor de Vlaamse onderwijscontext. We gaan na hoe lerarenopleidingen toekomstige leraren hierop kunnen voorbereiden. Er is daarbij gelegenheid tot het delen van goede praktijkvoorbeelden.</p>
Abstract:	<p>Van oktober 2022 tot maart 2024 werd het OBPWO 22.01-onderzoek uitgevoerd met als centrale onderzoeksvraag: Hoe werken scholen voor buitengewoon en gewoon onderwijs samen in functie van kwaliteitsvolle onderwijstrajecten op maat van de leerlingen?</p> <p>Doorheen dit onderzoek kwamen we in contact met scholen voor buitengewoon en gewoon onderwijs (verspreid overheen heel Vlaanderen) die samen inspanningen leveren om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SOB) een onderwijstraject op maat te bieden en doormiddel van hun samenwerking stappen te zetten richting meer inclusief onderwijs.</p> <p>Op basis van de (internationale) literatuur en het nieuwe decreet voor leersteun weten we dat bij een onderwijstraject aangepast aan de noden van leerlingen, tal van actoren en stakeholders betrokken zijn. Zo zijn er heel wat schoolinterne actoren van het gewoon én buitengewoon onderwijs betrokken, zoals de (klas)leerkrachten, zorgcoördinatoren en directies van het gewoon onderwijs, maar ook professionals als de orthopedagoog of psycholoog uit het buitengewoon onderwijs. Daarnaast spelen ook schoolexterne actoren zoals het sociale netwerk rondom de leerling (de ouders of voogd, de vrienden, familie, thuisbegeleiding...), leerondersteuners, begeleiders van NAFT-trajecten, de externe psycholoog en/ of kinesist waarbij de leerling therapieën volgt (en nog vele andere actoren), een cruciale rol in het traject. Deze diversiteit aan betrokkenen benadrukt de noodzaak van effectieve interprofessionele samenwerking om kwaliteitsvolle onderwijstrajecten op maat te realiseren en zo veel mogelijk leerlingen te laten profiteren van inclusief onderwijs. Internationale literatuur benadrukt de voordelen van interprofessionele samenwerking voor het bevorderen van inclusief onderwijs</p>

(1). In Vlaanderen, gezien de verscheidenheid aan betrokken partijen, blijkt het een uitdaging om deze samenwerking te stimuleren.

Dit rondetafelgesprek beoogt een diepgaande discussie te faciliteren vertrekkende vanuit theoretische kaders over interprofessionele samenwerking beschreven in de internationale wetenschappelijke literatuur (2). We willen samen nadenken over de specifieke bijdragen en rollen van verschillende actoren – en vooral dan de leraar - in de ondersteuning van leerlingen met SOB en hoe we toekomstige leraren op hun rol kunnen voorbereiden. Dit gesprek kan inzichten en inspiratie opleveren over hoe lerarenopleidingen concrete stappen kunnen zetten in het bevorderen van interprofessionele samenwerking in Vlaanderen.

- (1) Hedegaard-Soerensen, L., Jensen, C.R., & Tofteng, D.M.B. (2018). Interdisciplinary collaboration as a prerequisite for inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 33(3), 382-395.
- Paulsrud, D., & Nilholm, C. (2023). Teaching for inclusion. A review of research on the cooperation between regular teachers and special educators in the work with students in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, 27(4), 541-555. <https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1846799>
- Wiedebusch, S., Maykus, S., Gausmann, N., & Franek, M. (2022). Interprofessional collaboration and school support in inclusive primary schools in Germany. *European Journal of Special Needs Education*, 37(1), 118–130. <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1853971>
- Wienen, B., & de Boer, A. (2022). Inclusief onderwijs realiseren in samenwerking met externe partners. In A. de Boer, E. Struyf, S. Nijs, & S. Doolaard (Reds.), *Samen inclusief onderwijs realiseren. Een wetenschappelijk handboek voor professionals binnen en buiten het onderwijs* (pp. 183 – 195). Acco.
- (2) Böhm-Kasper, O., Dizinger, V., & Gausling, P. (2016). Multiprofessional Collaboration Between Teachers and Other Educational Staff at German All-day Schools as a Characteristic of Today's Professionalism. *IJREE*, 4(1), 29-51. <https://doi.org/10.3224/ijree.v4i1.24774>
- De Waal, V. (2018). Interprofessioneel werken en innoveren in team. *Samenwerken in nieuwe praktijken*. Coutinho.
- Gerdes, J., Goei, S. L., Huizinga, M., & de Ruyter, D. (2020). Analytic framework for interdisciplinary collaboration in inclusive education. *Journal of Workplace Learning*, 32(5), 377-388.
- Van Zaalen, Y., Deckers, S. & Schuman, H. (2018). *Handboek interprofessioneel samenwerken in zorg en welzijn*. Coutinho.

10.5 Hoe leer je leerlingen reflecteren over geschiedenis?

Auteur:	Delanote Broos; De Schrijver Jelle
Instelling:	Odisee
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Geschiedenis; Filosofie; Didactiek; Grote vragen
Inleiding:	<p>Deze workshop gaat dieper in op hoe we rond geschiedfilosofische vragen in de les. Hoe wek je reflectie op over geschiedenis als discipline? Hoe laat je jongeren reflecteren over de waarde van historische kennis? En op welke wijze ondersteun je het kritisch denken van jongeren over geschiedenis?</p>
Abstract:	<p>Deze workshop gaat dieper in op hoe we rond geschiedfilosofische vragen in de les. Hoe wek je reflectie op over geschiedenis als discipline? Hoe laat je jongeren reflecteren over de waarde van historische kennis? En op welke wijze ondersteun je het kritisch denken van jongeren over geschiedenis? En hoe verbind je deze geschiedfilosofische inzichten aan andere vakken zoals burgerschap, aardrijkskunde en biologie?</p> <p>Een klasaanpak gebaseerd op filosofische oefeningen en gesprekken biedt mogelijkheden om het denken van jongeren te ondersteunen. (Aspirant-) leerkrachten geschiedenis krijgen steeds meer te maken met geschiedfilosofische vragen. Zowel in de eindtermen als in de klaspraktijk zien we ontologische, epistemologische en ethische vragen terugkomen. Kunnen we lessen leren uit het verleden? Waarom is geschiedenis belangrijk? Maakt een betere kennis van het verleden ons beter als mensen? Is de geschiedenis ontdekt of uitgevonden? Leerlingen helpen om deze filosofische onderwerpen te verkennen biedt kansen om het kritische denken te stimuleren. Deze epistemologische, ontologische en ethische vragen vormen een uitdaging voor elke (beginnende) leerkracht geschiedenis en vragen een aparte didactische aanpak die verschilt van de geschiedenisdidactiek.</p> <p>Om (aspirant-)leerkrachten te helpen met het implementeren van deze vragen in de les ontwikkelden we aan Odisee een dialogische methodiek om leerlingen zelf te laten reflecteren over deze grote vragen binnen de geschiedenislessen.</p> <p>Via een ontwerponderzoek (2021-2024) wordt in drie cycli de methodiek met hands-on klas materiaal ontworpen, geëvalueerd en aangepast. Aan de hand van field notes van de onderzoekers, korte vragenlijsten met open vragen en een uitgebreidere online vragenlijst bij studenten die de methodiek in hun stage implementeerden, werd de kansen en hindernissen van deze methodologie in kaart gebracht, en werd het materiaal aangepast en verfijnt. Het resultaat is een</p>

methodiek gebaseerd op filosofische dialoog die de leerkracht concrete handvaten geeft om leerlingen te laten reflecteren over deze geschiedfilosofische vragen. De methodiek bestaat uit korte en eenvoudige oefeningen die ook toepasbaar zijn door leerkrachten die niet geschoold zijn in het voeren van filosofische dialogen. De focus ligt op het autonoom en kritisch laten reflecteren van de leerlingen over deze geschiedfilosofische thema's.

Wil jij ook ervaren hoe je kritisch denken over geschiedenis kan implementeren in je klas? In deze workshop gaan we op een praktische manier aan de slag met onder meer gedachte-experimenten, casussen en classificatieoefeningen. We verkennen in de eerste instantie de filosofische basis van deze methodiek en laten in groep de deelnemers de methodiek ervaren en oefenen zodat men deze in hun eigen setting meteen kunnen gebruiken.

10.6 Kunstig kijken

Auteur:	Crul Koen; Michiels Hilde; Beyne Sophie; Maricau Simon
Instelling:	VIVES
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Kunsteducatie; Kunstbeschouwing
Inleiding:	<p>Kunstig kijken is een onderzoek van VIVES, groep onderwijs in samenwerking met meemoo over kunstbeschouwing in het basisonderwijs. Op basis van de drempels die leerkrachten ervaren om theater, dans, muziek en beeld te beschouwen werden diverse thematische collecties ontworpen met een bijhorend beschouwend gesprek.</p>
Abstract:	<p>Workshop 'kunstig kijken'</p> <p>Hoe kunnen we leraren van het basisonderwijs ondersteunen om kwaliteitsvol kunst te beschouwen in de klas? Het onderzoek kunstig kijken startte vanuit de vraag wat de noden waren van leerkrachten en welke drempels ze ervoeren om kunst te beschouwen met hun leerlingen. De bevroegde leerkrachten waren zich bewust van de hiaten in hun aanbod en geven het belang aan van kunstbeschouwing maar vinden dit niet altijd even gemakkelijk.</p> <p>Op basis van dit vooronderzoek startte we een tweede luik, het ontwerpen van audiovisuele collecties in samenwerking met MEEMOO, Het Archief voor Onderwijs. In deze fase selecteerden we beeldfragmenten, ontwikkelden we ondersteuning voor beschouwende gesprekken, doe-prikkels om actief met de beschouwing aan de slag te gaan en een tool om zelfstandig kunst te beschouwen in de klas.</p> <p>Het samenspel tussen kunstbeschouwing en kunstcreatie is een essentieel onderdeel van het kunstzinnig leerproces. Kunstbeschouwing biedt inspiratie en inzicht in betekenisgeving en artistieke vormgeving. Leerlingen leren ook anders naar kunst kijken als ze zelf een artistiek proces hebben doorlopen (Crul, 2018). De wisselwerking tussen kunstbeschouwing (receptief) en zichzelf expressief uiten (actief) zorgt samen met reflectie ervoor dat de leerlingen kunstzinnig geletterd worden (Haanstra, 1997).</p> <p>In de lerarenopleiding moeten studenten competenties verwerven om het kunstzinnig (leer)proces te ondersteunen, dus ook om kunst te beschouwen met leerlingen. De materialen van kunstig kijken bieden studenten handvatten om dergelijke gesprekken met leerlingen te voeren. De theoretische kaders van Parsons en Van der Kamp (Universiteit Amsterdam) geven hen meer inzicht in het beschouwend proces.</p>

In deze interactieve workshop krijgen de deelnemers een beeld van het onderzoek kunstig kijken en nemen we ze mee doorheen de verschillende thematische collecties op het archief voor onderwijs. Centraal in de workshop staat de implementatie van het onderzoek in de lerarenopleiding. Wat kunnen we ondernemen om studenten te ondersteunen in het beschouwen van kunst in de klas? Via discussie, praktijkvoorbeelden en enkele casussen zoomen we in op de manier waarop we het beschouwen van kunst in de lerarenopleiding concreet kunnen maken. Zo bereiden we de studenten voor om bij te dragen aan kwaliteitsvolle kunsteducatie in de basisschool.

Kunstig kijken is een onderzoek naar kwaliteitsvolle kunstbeschouwing in de klas door Sofie Beyne, Koen Crul, Simon Maricau, Hilde Michiels en Sophie Thoen (VIVES) in samenwerking met Meemoo.

10.7 Interprofessioneel samenwerken als succesfactor voor inclusief onderwijs

Auteur:	Janssens Izabel; Van Eynde Sofie
Instelling:	UCLL
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Workshop
Trefwoorden:	Interprofessioneel samenwerken; Inclusief onderwijs
Inleiding:	<p>Binnen de actuele context rond inclusie en onderwijs vandaag is interprofessioneel samenwerken geen luxe maar een noodzaak. Om partners meer grip te geven op de ontwikkeling naar een samenwerkingsvaardig netwerk, vertrekken we in deze bijdrage van een aantal essentiële bouwstenen, die noodzakelijk zichtbaar gemaakt moeten worden wil men effectief en duurzaam aan de slag binnen deze interprofessionele samenwerkingsverbanden (netwerken) of ... samen leren op en over de grenzen heen.</p>
Abstract:	<p>Inclusief aan de slag gaan in onderwijs vereist een diepgaande en verbindende samenwerking tussen alle betrokken partners in en rondom de school. Leerkracht, leerling, ouders, zorgcoördinator, leerlingbegeleider, leerondersteuner, CLB, PBD, e. a. moeten over de grenzen heen samenwerken.</p> <p>Binnen de actuele context van vandaag, waarbij we niet meer individueel aan de slag kunnen gaan of op onze eilandjes kunnen opereren, dringt het besef door dat interprofessioneel samenwerken een noodzaak wordt. Nadat er aanvankelijk veel aandacht was voor (interprofessionele) netwerken als organisatievorm en het proces om tot succesvolle samenwerkingsverbanden te komen, ontstaat er de laatste tijd meer aandacht voor het vermogen om succesvol op een professionele en duurzame manier samenwerkingsrelaties aan te gaan en te onderhouden.</p> <p>Het aantal samenwerkingsverbanden groeit, maar in de Vlaamse onderwijspraktijk stellen we vast dat ze vaak niet beklijken omdat een samenwerkingscompetentie nog onvoldoende erkend en geborgen wordt. De wijze waarop samenwerkingsvaardigheid vorm moet krijgen, is vaak onduidelijk.</p> <p>Met deze bijdrage willen we de verschillende partners binnen interprofessionele netwerken in onderwijs meer grip geven op de ontwikkeling naar een samenwerkingsvaardig netwerk. We gaan terug naar af en trekken, als een eerste belangrijke stap, met participanten op verkenning. Aan de hand van een canvas brengen we vier essentiële bouwstenen in beeld die (h)erkenning behoeven, willen we bouwen aan effectieve en duurzame interprofessionele samenwerkingsverbanden. Het zal de deelnemers helpen met elkaar en nadien in hun eigen interprofessioneel netwerk in gesprek te gaan en stappen te ondernemen</p>

naar een samenwerkingsvaardig(er) netwerk, naar het samen leren op en over de grenzen heen.

Bouwsteen 1 – IDENTITEIT – Houding

Alles begint bij bewustzijn - In hoeverre is men bewust van zijn eigen professionele identiteit, dat ons kompas, onze betekenisgever is.

INTERPROFESSIONELE IDENTITEIT – Verbindende houding

De bereidheid en attitude om te willen leren kennen en waarderen over de grenzen van de eigen discipline heen.

Bouwsteen 2 – NETWERK – Verhoudingen

Inzicht en overzicht rond de positie en samenhang van partners in het netwerk

Wie en wat hebben we voor ogen met een samenwerking en hoe sluit deze aan bij de strategie, missie en doelstellingen? Wat verbindt ons (verbindende/interprofessionele identiteit)?

Bouwsteen 3 – VERBINDING – Onderhouden

Succesvol aangaan en onderhouden van samenwerkingsrelaties

Interprofessioneel samenwerken vraagt om taak- en rolherschikking.

Bouwsteen 4 – ORGANISATIE – Inhoud

Op samenwerking ingesteld : In hoeverre en hoe is samenwerking geborgen in de structuur van de organisatie en wordt er geïnvesteerd in de samenwerkingsvaardigheid van mensen?

10.8 Een warme, kindgerichte overgang naar het kleuteronderwijs

Auteur:	De Mets Jan
Instelling:	VBJK
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Transities; Wenbeleid; Interprofessionele samenwerking
Inleiding:	
<p>Vlaanderen is gekend om zijn gesplit systeem, wat op 2,5 jaar zorgt voor harde transities. Hoe maken we daar een warme transitie van, kind- en oudergericht? Hoe kunnen we de professionals uit de 3 sectoren – kleuteronderwijs, kinder- en buitenschoolse opvang beter laten samenwerken? En wat zegt onderzoek en praktijk hierover?</p>	
Abstract:	
<p>Steunpunt Diversiteit en Leren (UGent) en Vernieuwingen in de Basisvoorzieningen voor jonge kinderen (VBJK) werken al meerdere jaren samen omtrent het thema Warme Transities. Ook naar aanleiding van het recente VLOR-boek "De toekomst van het onderwijs aan jonge kinderen" hebben beide organisaties hier bijdragen rond geleverd.</p> <p>In essentie komt het thema neer op deze vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe zorgen we ervoor dat, in de Vlaamse context van een gefragmenteerd en gesplit systeem, kinderen en ouders een warmere, tragere, vertrouwenwekkende transitie kunnen meemaken richting kleuteronderwijs, en dit op de leeftijd van 2,5 jaar? • Wat is er nodig om de verschillende professionals (kinderbegeleiders/onthaalouders, kleuterleerkrachten, begeleiders buitenschoolse opvang - BKO) in functie hiervan beter te doen samenwerken, over de grenzen heen? • Hoe maken we de scholen 'kindrijp', in plaats van het heersende discours dat kinderen 'schoolrijp' moeten zijn voor de overgang? <p>In onze presentatie schetsen we kort de achtergrond: waarom kennen we in Vlaanderen een harde transitie? Welke gevolgen heeft dit voor bijvoorbeeld gezinnen met kwetsbare kenmerken? Wat raden onderzoekers en Europese instellingen aan?</p> <p>We geven een kort overzicht van de relevante projecten en onderzoeken die beide organisaties samen en apart opzetten, met aanbevelingen en uitkomsten per project.</p>	

Hier een selectie:

- AMIF-project 'Kleuterparticipatie via ouderbetrokkenheid', met 12 proeftuinen vanuit kleuteronderwijs (KIO) en kinderopvang (KO), uitmondend in het inspiratieboek "Warm, Welkom en Wederkerig. Naar een goede ouder-schoolsamenwerking".
- Europese projecten: START, INTRANS (met o.m. eerste analyse van curricula van lerarenopleidingen rond dit thema).
- DuJo-project, i.s.m. Arteveldehogeschool, over de mogelijke sporen van een versterkte samenwerking tussen begeleiders BKO en leerkrachten KIO, uitmondend in aanbevelingen om een nieuwe functie te creëren: "kinderbegeleider in kleuteronderwijs en opvang"
- Doorgaande Lijn (lopende): 12 pioniers die – in opdracht van de ministers van Onderwijs en Welzijn – de samenwerking uitproberen tussen drie actoren: KIO, KO en BKO. CEGO (KU Leuven) en VBJK begeleiden de pioniers.

Steeds meer scholen en lokale besturen, maar evengoed Huizen van het Kind, LOP's en Lokale Overlegplatformen Kinderarmoede, dringen bij ons aan op begeleiding in de richting van een geleidelijke overgang naar het kleuteronderwijs.

Een korte voorstelling van goede praktijken op dit vlak behoort dus ook tot de presentatie.

Mogelijke discussiepunten met de VELOV-deelnemers zijn (gericht op kleuteronderwijs en lerarenopleidingen): hoe bereiden we toekomstige leerkrachten beter voor op die warme transitie en hoe ziet een ideaal wenbeleid er dan uit? Hoe kunnen we de professionals uit de verschillende sectoren beter laten samenwerken?

10.9 Collegiale reflectie over de muren van onderwijs en buitenschoolse opvang heen

Auteur:	Depoorter Annekatrien; Hostyn Ine
Instelling:	Arteveldehogeschool
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Educare; Professionele reflectie
Inleiding:	<p>Begeleiders in buitenschoolse opvang en kleuterleiders begeleiden dezelfde kinderen. Toch spreken ze elkaar zelden. Wat gebeurt er als je deze professionals samen zet om te reflecteren over hun werk? En hoe pak je dat aan? We presenteren onze ervaringen met enkele methodieken voor duurzame collegiale reflectie "over het muurtje heen".</p>
Abstract:	<p>Zowel kinderopvang als basisonderwijs staan sterk onder druk door personeelstekorten en een steeds complexer wordende werkomgeving. Professionals worden elke dag voor problemen gesteld waar geen pasklaar antwoord voor is. Teamreflectie versterkt de competenties van de professional. Het is een van de sleutelementen in professionele leergemeenschappen (Brajković, 2014). Deze netwerken van medewerkers met verschillende profielen werken samen aan hetzelfde doel, namelijk de kwaliteit van het welbevinden bij kinderen en hun families verhogen (Sharmahd et al., 2017). Medewerkers die op regelmatige basis diepgaand met elkaar spreken, kunnen vanuit een "deprivatisering" van de eigen praktijk feedback geven op elkaars werking, hun handelen op basis daarvan bijsturen, betere relaties met de buurt en ouders opbouwen en hun eigen werkplezier vergroten (Sharmahd et al., 2017; De Neve&Devos, 2016; Vanblaere&Devos,2016).</p> <p>Begeleiders in buitenschoolse opvang en kleuterleiders werken dag in dag uit met dezelfde kinderen. Toch kennen ze elkaar vaak niet en spreken ze elkaar zelden. In het Erasmus+ project Reflection, Education and Care (REC) bouwden we drie jaar lang aan een traject voor collegiale reflectie "over het muurtje". In Gent en Zeebrugge gingen we aan de slag met gemengde teams van kleuterleiders, coördinatoren en kindbegeleiders. We introduceerden verschillende gespreksmethodieken om in een veilig klimaat samen te reflecteren op de dagelijkse praktijk. We werkten met video coaching, waarbij deelnemers samen filmfragmenten van hun eigen interactie met kinderen bespraken. Daarna gingen bespreken we werkzorgen aan de hand van supervisiemethodieken. In de laatste fase van het traject deden we aan collegiale visitatie vanuit specifieke leervragen. Het traject leidde tot meer begrip, meer inhoudelijk overleg en meer concrete</p>

samenwerking tussen de buitenschoolse opvang en de kleuterschool en bracht de deelnemers dichterbij een holistische educare-benadering.

Met de partners in Hongarije, Slovenië en Kroatië legden we onze ervaringen samen en ontwikkelden we een handboek met inzichten en tools om een dergelijk traject voor collectieve reflectie op een duurzame wijze gestalte te geven (REC Project Consortium, 2023). De impact van het hele proces werd gemeten aan de hand van de Most Significant Change methode, een impactmeting waarbij verhalen van deelnemers centraal staan (Davies & Dart, 2004).

In de presentatie willen we zowel onze concrete ervaringen met het proces (randvoorwaarden, good practices, valkuilen, resultaten) als de gebruikte methodieken (videocoaching, supervisie en collegiale visitatie) voorstellen. Deze zijn zowel bruikbaar in onderwijs als in welzijn, en kunnen ingezet worden als hefboom bij interprofessionele samenwerking over de sectoren heen. We ondersteunen ons verhaal met concrete Most Significant Change verhalen.

Bronnenlijst

- Brajković, S. (2014). Professional Learning Communities. Leiden: ISSA
- Davies, R., Dart, J. (2004) The 'Most Significant Change' (MSC) Technique A Guide to Its Use.
- De Neve, D. & Devos, G. (2016). How do Professional Learning Communities Aid and Hamper Professional Learning of Beginning Teachers Related to Differentiated Instruction? *Teachers and Teaching: Theory and Practice* 23/3, 262-283.
- De Schepper, B. Peleman, B. et al. (2016). When WANDA meets ISSA. Group Reflection for Professional Development in ECEC. Artevelde University of Applied Sciences.
- REC Project Consortium (2023). Groepsreflectie als motor voor een educatieve praktijk van hoge kwaliteit. Een inspirerende reisgids voor praktijkmensen en leidinggevenden in basisvoorzieningen en lagere scholen Boedapest, Zagreb, Ljubljana, Gent: REC Project.
- Sharmahd, N., Peeters J., Van Laere K., Vonta T., De Kimpe C., Brajković S., Contini L. & Giovannini D. (2017). Transforming European ECEC Services and Primary Schools into Professional Learning Communities: Drivers, Barriers and Ways Forward, NESET II report, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Vanblaere, B., & Devos, G. (2016). Relating school leadership to perceived professional learning community characteristics: A multilevel analysis. *Teaching and Teacher Education*, 57, 26–38.

10.10 De weg van de minste weerstand? Reflecties over de betekenis van het ervaren van weerstand in de lerarenopleiding

Auteur:	Valkeneers Eline; Evens Marie
Instelling:	Hogeschool PXL
Thema:	Onderwijs en visie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Weerstand; Onderbreking; Kwetsbaarheid
Inleiding:	<p>Binnen de lerarenopleiding worden steeds meer mechanismen ingezet om weerstand bij studenten te vermijden. Dit is problematisch gezien de educatieve waarde van de confrontatie met weerstand. In de presentatie belichten we theoretische aspecten rond deze problematiek a.d.h.v. onderwijsfilosofische literatuur en leggen we de link met de onderwijspraktijk a.d.h.v. praktische experimenten uit onze opleiding.</p>
Abstract:	<p>Wat heeft een robotstofzuiger te maken met anytime-anywhere learning? Wat hebben 'bol.com' en de flexibilisering van de lerarenopleidingen gemeenschappelijk?</p> <p>We stellen vast dat er binnen de maatschappij en in het onderwijs (met inbegrip van de lerarenopleiding) steeds meer mechanismen worden ingezet om weerstand bij studenten en leerlingen te vermijden. Er wordt bij het opleiden van leraren vaak gekozen voor de weg van de minste weerstand, vaak beïnvloed door externe omstandigheden zoals druk rond studentenaantallen, verantwoordingsdrang, angst voor klachten etc.</p> <p>Dit is volgens ons problematisch gezien de confrontatie met weerstand inherent is aan zinvolle educatieve ervaringen. We zijn daarom geïnteresseerd in de betekenis die omgaan met weerstand vandaag de dag kan hebben bij het opleiden van leraren. We beschouwen weerstand enerzijds als iets dat inherent is aan het onderwijs – als leerkracht/lerarenopleider word je er onvermijdelijk mee geconfronteerd wanneer je je begeeft in de complexiteit van de onderwijspraktijk, en anderzijds als een reactie die bewust uitgelokt kan worden bij leerlingen/studenten (door iets op hun pad te leggen dat hen onderbreekt in hun gewoontes of verwachtingen) omwille van de educatieve waarde ervan.</p> <p>In de presentatie belichten we de problematiek van het vermijden van weerstand aan de hand van onderwijsfilosofische inzichten (Biesta, Masschelein, Sennett, Meirieu, Han). Ook staan we stil bij het belang van het aan de slag gaan met weerstand (van een lesinhoud, van een materiaal, van leerlingen etc.) om aan</p>

zichzelf te werken als leraar. Hierbij wordt de koppeling gemaakt met het actuele lerarentekort.

Verder behandelen we de vraag hoe omgaan met weerstand een plaats kan krijgen in de lerarenopleiding vandaag, rekening houdend met de onvermijdelijke context waarin we ons bevinden. We delen hierbij de visie van onze educatieve masteropleiding, illustreren hoe we dit vertalen naar onze lespraktijk aan de hand van experimenten, zoals het gebruik van visuele dagboeken, tekenopdrachten en het bekijken van films, en trekken conclusies op basis van deze eerste experimenten.

Tot slot presenteren we enkele reflectievragen, niet alleen vanuit theoretisch perspectief, maar ook gericht op de praktijk. Hoe gaan anderen om met weerstand in de opleiding van leraren? Welke pogingen (kunnen) worden ondernomen om weerstand te omarmen?

10.11 Elke stem doet ertoe! Wat kan je leren door écht te luisteren naar de leerlingen?

Auteur:	Janssens Joke; Vandenbussche Elisa
Instelling:	Arteveldehogeschool
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Interprofessioneel samenwerken; Leerlingenparticipatie; Krachtige leerlingenbegeleiding
Inleiding:	<p>Hoe kunnen verschillende onderwijsprofessionals samen aan de slag gaan vanuit de stem van hun leerlingen? Welke leervragen komen dan naar boven? Brengt dit een team in beweging? Welke invloed heeft het beluisteren van de stem van leerlingen op actieonderzoek? Met dit praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek plaatsen we de stem van de leerling voorop bij het realiseren van kwaliteitsvol onderwijs.</p>
Abstract:	<p>In dit onderzoek komen we tot een geïntegreerd professionaliseraanbod waarin de stem van leerlingen en alle betrokkenen rondom hen bijdraagt tot versterking van het begeleiden van leerlingen. De verandering die we op lange termijn beogen is dat zorg en begeleiding op maat van alle leerlingen nog meer interprofessioneel gebeurt, waarbij elke betrokkene verantwoordelijkheid kan en mag opnemen, inclusief de leerling zelf.</p> <p>Het concept interprofessioneel samenwerken, de samenwerking van professionals met uiteenlopende expertise, biedt een werkbaar kader omdat het tot doel heeft een geïntegreerde aanpak uit te werken die tegemoetkomt aan de behoeften van leerlingen vanuit een gemeenschappelijke visie (Schuman & De Vries, 2020; de Waal, 2018).</p> <p>In zorg en leerlingenbegeleiding krijgt de stem van de leerlingen en hun ouders als ervaringsdeskundigen bij uitstek een prioritaire plaats (Pameijer e.a., 2018).</p> <p>Onderzoek laat zien dat kinderen die vroeg in hun leven ervaren dat er naar hen geluisterd wordt, meer zelfvertrouwen opbouwen, beter kunnen reflecteren en argumenteren en beter kunnen samenwerken (Dedding et al., 2013).</p> <p>We gingen aan de slag met de volgende onderzoeksvraag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kan professionalisering het interprofessioneel samenwerken in het zorgcontinuüm versterken via de stem van de leerlingen? • Hoe geven leerlingen invulling aan een krachtige leerlingenbegeleiding?

- Welke richting geeft de stem van leerlingen aan professionalisering gericht op krachtige leerlingenbegeleiding?
- Hoe kunnen succesfactoren van interprofessionele samenwerking dienen als hefboomen voor krachtige leerlingenbegeleiding?
- Hoe biedt een geïntegreerd professionaliseringstraject houvast aan onderwijsprofessionals om hun interprofessionele samenwerking en hun beleid op leerlingenbegeleiding te versterken?

Doorheen het project zijn er meerdere workshops ontwikkeld ter ondersteuning van het uitgevoerde actieonderzoek in de scholen, zoals onder andere een workshop rond interprofessioneel samenwerken binnen de eigen school alsook een workshop waarbij we de podcast inzetten als manier om over het eigen interprofessioneel handelen te reflecteren. De stem van leerlingen en de reactie van de leerkrachten werd namelijk opgenomen en werden verwerkt in een podcast. Er waren verschillende reacties naar aanleiding van het beluisteren van de stem van de leerlingen. Zo werden er gevoelens losgeweekt, werd de kritische blik van leerlingen omarmd, kwamen er noden onder leerlingen bovendrijven en bracht de stem tot slot teams in beweging..

Aangezien je onderwijs samen maakt, is het belangrijk om de ervaringsdeskundigen bij uitstek namelijk de leerling (en de ouder) te betrekken bij schoolontwikkelingsinitiatieven. We hopen via deze bijdrage jullie hierin te inspireren en sensibiliseren.

10.12 Academisch optimisme: de focus op excellentie én gelijke kansen

Auteur:	Lelieur Ruud; Vanhoof Jan; Clycq Noel
Instelling:	UAntwerpen
Thema:	Onderwijs en Organisatie
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Excellentie; Gelijke kansen; Academisch optimisme
Inleiding:	<p>Het onderzoek naar schooleffectiviteit richt zich sterk op kenmerken die tegelijk leerprestaties en gelijke kansen beïnvloeden. Academisch optimisme identificeert cruciale variabelen die prestaties van alle leerlingen kunnen verbeteren. Deze presentatie geeft inzicht in dit concept, in hoe academisch optimisme bevorderd kan worden en bediscussieert hierbij de rol van de lerarenopleiding.</p>
Abstract:	<p>Het onderzoek naar de effectiviteit van scholen wordt sterk beïnvloed door de zoektocht naar schoolkenmerken die de prestaties van leerlingen beïnvloeden, ook na controle voor sociaaleconomische status (SES) en andere demografische variabelen. Het streven naar scholen met meer excellentie en gelijke kansen staat ook in Vlaanderen hoog op de agenda.</p> <p>Academisch optimisme speelt hierop in door cruciale variabelen te identificeren die de prestaties van alle leerlingen verbeteren (Hoy, 2012). Dit onderzoek draagt bij door kritieke antecedenten te schetsen die dergelijk optimisme in (Vlaamse) secundaire scholen kunnen bevorderen.</p> <p>Academisch optimisme omvat drie onderling gerelateerde deelcomponenten die een positieve invloed hebben op de prestaties van leerlingen, zelfs na controle voor SES of migratieachtergrond (Boonen et al., 2014; Hoy et al., 2006a). Leraren(teams) die geloven dat ze een verschil kunnen maken (1), die focussen op leren en hoge verwachtingen hebben (2), en die vertrouwen koesteren in zowel hun leerlingen als de ouders (3), hebben meer kans op prestatieverbetering dan leraren(teams) zonder deze academisch optimistische focus (Hoy et al., 2006b).</p> <p>Deze studie beoogt een eerste set school- en lerarenkenmerken te identificeren die academisch optimisme beïnvloeden. Data werden verzameld via een online survey bij 1061 leraren uit 37 secundaire scholen en interviews met 16 leraren uit acht scholen.</p> <p>Resultaten tonen aan dat leraren in academisch optimistische scholen op een andere manier praten over leerlingen, school en werk. Deze leraren focussen op mogelijkheden terwijl hun collega's in minder optimistische scholen meer hindernissen zien. De resultaten belichten ook het belang van onderwijsfinaliteit in</p>

het begrijpen van verschillen in academisch optimisme. In scholen met vergelijkbaar optimisme speelt onderwijsfinaliteit, eerder dan de achtergrondkenmerken van leerlingen, een cruciale rol. Leraren in arbeidsmarktgerichte finaliteiten tonen een lager academisch optimisme. Ondanks het verhoogde risico op lagere leerprestaties bij deze leerlingen, heeft de aanwezigheid van optimistische leraren het potentieel deze trend te keren.

Om academisch optimisme te bevorderen, speelt de schoolleider een sleutelrol. Directeurs die expliciet inzetten op academisch optimisme creëren niet alleen meer optimisme, maar bevorderen ook de verbondenheid tussen leraren, leerlingen en ouders, wat op zijn beurt opnieuw dat optimisme vergroot. Om inclusieve en excellente leeromgevingen te bevorderen, is het met andere woorden van belang te investeren in academisch optimisme.

Tijdens de presentatie zal er ruimte zijn voor theoretische achtergrond, belangrijke resultaten uit het onderzoek en voor discussie omtrent de rol van de lerarenopleiding in het bevorderen van academisch optimistische leraren(teams).

10.13 Onderwijs en maatschappelijk kwetsbare gezinnen: de onderwijsopdracht ruim(er) bekeken

Auteur:	De Maegd Katrien
Instelling:	HOGENT
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Brugfiguren; Onderwijs en welzijn; Praktijkgericht onderzoek
Inleiding:	<p>Vanuit het lokale beleid, het welzijnswerk en scholen klinkt de roep naar samenwerking om maatschappelijke uitdagingen zoals kinderarmoede het hoofd te bieden. HOGENT onderzoekt samenwerking tussen basisscholen en welzijnsactoren om zo kwetsbare gezinnen beter te ondersteunen. In deze presentatie zoomen we in op de rol van de brugfiguur in die samenwerking.</p>
Abstract:	<p>EQUALITY ResearchCollective van HOGENT deed praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek naar zowel prille als structurele samenwerkingen tussen basisscholen en welzijnsorganisaties (Mertens, Seghers, De Maegd, & Van Kerckhove, 2021). Het onderzoek legt de aanleidingen om samenwerkingen aan te gaan bloot, toont welke 'sleutelfiguren' op de brug tussen onderwijs en welzijn aan zet zijn en welke drempels zij ervaren. Die sleutelfiguren (directies, zorgcoördinatoren, brugfiguren, welzijnswerkers...) werken in functie van het optimaliseren van de leeransen van kinderen en in functie van de grondrechtenrealisatie van gezinnen.</p> <p>Uit een vervolgonderzoek (2021-2023) bleek dat brugfiguren vaak als hét antwoord op de noden in en rond scholen gezien worden. Het onderzoekers gingen dieper in op de verhouding van drie verschillende actoren in de samenwerking tussen onderwijs en welzijn: het CLB als dé actor op het snijvlak tussen onderwijs en welzijn, de school zelf en professionals met een brugfunctie of brugfiguren. Het onderzoek zoomt in op de rollen van de drie actoren, de onderlinge verhoudingen en dynamieken in hun samenwerking. Voor het onderzoek vulden CLB-medewerkers en brugfiguren uit Oost- en West-Vlaanderen een online bevraging in. Die resultaten werden teruggekoppeld en verder geëxploreerd in afzonderlijke focusgroepen én tijdens interprofessionele dialoogtafels met zorgcoördinatoren, brugfiguren en welzijnswerkers. Op basis van de verzamelde data weerhouden de onderzoekers zes interprofessionele bouwstenen die gebruikt kunnen worden binnen een handelingskader waarin de samenwerking op school vorm kan krijgen.</p> <p>Met de presentatie willen we aan lerarenopleiders de rol van de invulling van de verschillende rollen (brugfiguren, leraar, ...) ter discussie voorleggen en de impact ervan voor de leraar in opleiding bevragen: wat dient die leraar in opleiding hierover te leren? Welke onderzoeksresultaten zijn relevant om te delen, om verder te onderzoeken, ...</p>

10.14 Ergens tussen aanvangsbegeleiding en inductieprogramma. Een belevingsonderzoek bij LIO's op school

Auteur:	Timmermans Hadewig; Geerinck Ilse
Instelling:	UCLL
Thema:	Interprofessionele samenwerking in het onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Aanvangsbegeleiding; Leraren-in-opleiding (LIO); Nieuwkomer; Ervaren beginner; Belevingsonderzoek
Inleiding:	<p>Waar aanvangsbegeleiding vaak omvat het wegwijs maken van de leraar-in-opleiding (LIO) op school, een introductie in het schoolgebeuren en ondersteuning bieden bij het lesgeven, wil dit onderzoek focussen op de LIO als nieuwkomer: biedt hij/zij ook geen kans of gelegenheid om bestaande praktijken van de school te bevragen?</p>
Abstract:	<p>Een van de uitdagingen vandaag met betrekking tot het lerarentekort is de kosteneffectieve maatregel om sterker te focussen op het tegengaan van de vroegtijdige schooluitval van startende leraren. Dat percentage aan uitval groeit echter wanneer we focussen op enkel zij-instromers. Het percentage aan uitval bij zij-instromers ligt momenteel hoger dan bij reguliere starters (65% ten opzichte van 30%) (cf. März, 2023).</p> <p>De laatste decennia zien we ook dat de groep van startende leraren dus niet meer zo homogeen is. Verschillen zitten momenteel in het instroomprofiel, beleving van de startperiode en aanvangsbegeleiding. Wat hen wel verbindt met elkaar is de ervaren praktijkschok, grote uitstroom en 'novice teacher' in de eerste 2 tot 5 jaar in het onderwijs. Uit cijfers van AGODI, het Agentschap van Onderwijsdiensten, blijkt dat bij het aantal aanstellingen in onderwijs de groep leraren zonder pedagogisch achtergrond – de categorie 'andere' – van 10.528 naar 15.163 steeg. Het aantal startende leraren 'zonder pedagogisch bekwaamheidsbewijs' biedt een antwoord op het lerarentekort maar heeft ook een aantal nadelen die onder meer te maken hebben met de startbekwaamheid. Waar gediplomeerde leraren voldoen aan het beroepsprofiel van de leraar en dus 'startbekwaam' zijn, wijzen directies op een aantal competenties zoals pedagogisch-didactische vaardigheden en klasmanagement die deze leraren-in-opleiding (afgekort LIO) nog niet hebben verworven, en die een rol spelen in het vervroegd verlaten van het onderwijs. Deze nieuwe groep van leraren daagt dan ook de 'aanvangsbegeleiding' uit.</p> <p>Dit onderzoek wil focussen op een kwaliteitsvolle aanvangsbegeleiding. Vandaag stellen we vast dat aanvangsbegeleiding vaak uitgaat van het introduceren van de</p>

nieuwkomers in een nieuwe school, waarbij het dan gaat om activiteiten die zorgen dat zij-instromers zich zo snel mogelijk 'thuisvoelen', assimileren of aanpassen (cf. inductieprogramma's). In dit onderzoek willen we uitgaan van een andere benadering waarbij we LIO-studenten beschouwen als 'nieuwkomers', in de zin dat ze ook een kans bieden om de grond van de school te bevragen, en de vraag 'op welke manier wordt hier 'samen school' gemaakt' terug onder de aandacht brengen. In tegenstelling tot de 'ingezetene(n)' is de nieuwkomer immers degene die nog een 'kritische blik' kan werpen op het schoolgebeuren omdat de school voor hem of haar nog geen vanzelfsprekendheid is geworden (omdat hij/zij er nog niet thuishoort).

- In deze presentatie zullen we een aantal tussentijdse resultaten voorleggen uit het belevingsonderzoek. LiteratuurHens, L. (2019).
- Aanvangsbegeleiding vanuit beleidsperspectief bekeken. In Maes, J. & Martin, A. (Eds.). (2019).
- Startende leerkrachten: bouwen aan zelfvertrouwen en begeleiding. Politea Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2021).
- Inspiratienota aanvangsbegeleiding.
file:///C:/Users/u0101869/Downloads/20210322_InspiratienotaAanvangsb
egeleiding.pdf Struyf, E. in De Vos, S., De Wilde, J., & Beusaert, S. (Eds.). (2018).
- Start to teach: Inspiratiegids over aanvangsbegeleiding in het onderwijs. Maklu Velon (2023).
- Oproep voor bijdragen aan het themanummer Tijdschrift voor lerarenopleiders: beloftevolle strategieën in de aanpak van het lerarentekort. Kelchtermans, e. (2010).
- Worstelen met werkplekieren. Naar een beschrijvend model van werkplekieren. Tijdschrift voor lerarenopleiders (velon / velov) 31(1), 44-11. Knack (2023, 13 januari).
- Onderzoek wijst uit: lerarentekort heeft negatief effect op leerprestaties. <https://www.knack.be/nieuws/belgie/onderwijs/onderzoek-wijst-uit-lerarentekort-heeft-negatief-effect-op-leerprestaties/> Kroeze, C. (2014).
- Georganiseerde begeleiding bij opleiden in de school: Een onderzoek naar het begeleiden van werkplekieren van leraren in opleiding (Doctoral dissertation, [SI]: Tilburg University). Snoek, M. (2018).
- Startende leraren in het po en vo. Goede begeleiding aan het begin van de loopbaan. Pica Spruyt, B., Van den Borre, L., Van Droogenbroeck, F., Lemblé, H., Kavadias, D. & Siongers, J. (2021).
- TALIS 2018 Vlaanderen - Verdiepend rapport loopbanen (p. 120). Brussel: Vrije Universiteit Brussel. März, V. (2022).
- Te vaak lopen zij instromers verloren op school. Klasse. Geraadpleegd op 10 mei 2023, van <https://www.klasse.be/576232/aanvangsbegeleiding-zij-instromers/> März, V. (2023).
- Starters in het onderwijs: inzichten uit onderzoek en implicaties voor aanvangsbegeleiding. Presentatie retrieved from: lerend netwerk voor

aanvangsbegeleiding <https://www.leraarinlimburg.be/lena-1> Marien, D. (2021).

- Aanvangsbegeleiding voor beginnende leraren als een recht en plicht: een mixed-method onderzoek, [Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad Master of Science in de Pedagogische Wetenschappen, afstudeerrichting Pedagogiek en Onderwijskunde, UGent.] Raemdonck, I. (2022) in Van De Pontseele (2022).
- Te vaak lopen zij instromers verloren op school. Klasse. Geraadpleegd op 10 mei 2023, van <https://www.klasse.be/576232/aanvangsbegeleiding-zij-instromers/> van Tartwijk, J. (2022).
- Kwalificaties van toekomstige leraren en de kwaliteit van hun opleiding: Thema 6. Kennisagenda voor het onderwijs.

10.15 Vakleraar in between: spanningen in kaart brengen met leerkrachten secundair onderwijs

Auteur:	Tamassia Laura; Adrui Johan
Instelling:	UCLL
Thema:	Welzijn en onderwijs
Presentatievorm:	Presentatie
Trefwoorden:	Secundair onderwijs; Spanningen van leerkrachten; Jonge leerkrachten
Inleiding:	<p>In het secundair onderwijs worstelen leerkrachten vandaag met uiteenlopende spanningen. Hoe hiermee omgaan is cruciaal voor het welzijn in het lerarenberoep. We presenteren het praktijkportfolio De vakleraar in between ontwikkeld door lerarenopleiders samen met jonge en ervaren leerkrachten, waarin we spanningen van leraren via verschillende methodieken zichtbaar en bespreekbaar maken.</p>
Abstract:	<p>We presenteren een recent gepubliceerd praktijkportfolio: Vakleraar in Between.</p> <p>Het boekje is het resultaat van een praktijkgericht onderzoeksproject binnen Expertisecentrum Art of Teaching - Hogeschool UCLL. Het project focuste op de spanningen die leraren secundair onderwijs vandaag de dag ervaren in hun beroep en waartussen ze zich moeten bewegen.</p> <p>Achtergrond & probleemstelling</p> <p>De spanningen waarmee leerkrachten geconfronteerd worden in hun werk op een secundaire school bepalen grotendeels de voldoening die ze al dan niet ervaren op hun werk. Even belangrijk is de manier waarop leerkrachten met deze spanningen omgaan. Wat is een haalbare manier om leerkrachten deze spanningen op het spoor te laten komen? Welke spanningen staan er op het spel? Kan voor deze reflectie ruimte gemaakt worden in de lerarenopleiding en de aanvangsbegeleiding van leerkrachten? Is het mogelijk om studenten lerarenopleiding voor te bereiden op de gespannen praktijk van het onderwijs?</p> <p>Werkwijze & resultaten</p> <p>Met deze vragen zijn we aan de slag gegaan met zowel ervaren als pas gestarte leerkrachten uit het secundair onderwijs. Het onderzoek was praktijkgericht en voorzag een intense samenwerking tussen lerarenopleiders en leerkrachten. Via interviews, focusgroepen, observaties in scholen en resonantiemomenten hebben we geëxperimenteerd met mogelijke manieren om spanningen zoals leerkrachten die concreet ervaren in kaart te brengen en uit te drukken.</p>

De theoretische achtergrond van de gevolgde methode was de actor-netwerktheorie. Deze stelde het projectteam in staat om recht te doen aan de complexiteit van spanningen in de praktijk, de verschillende betrokken actoren hierin te erkennen en deze spanningen vanuit verschillende invalshoeken te bestuderen en te visualiseren.

Het resultaat is een praktijkportfolio waarin verschillende elementen zijn opgenomen:

(a) een werkinstrument, dat gebruikt kan worden om een spanning van een leraar in kaart te brengen;

(b) elf fiches, waar spanningen van beginnende leraren aan de hand van praktijkmappings, cartoons en citaten in kaart worden gebracht;

(c) een inventaris, waar spanningen van een groep ervaren leraren geanalyseerd worden aan de hand van verschillende categorieën;

(d) twee verhalen, die de complexiteit van de spanningen van leraren op narratieve wijze proberen op te lichten.

Presentatie & discussiepunten

In de presentatie zullen we het praktijkportfolio voorstellen en kort ingaan op de manier waarop we gewerkt hebben. Veel aandacht besteden we aan de manier waarop de verschillende instrumenten concreet gebruikt kunnen worden door individuele leerkrachten, vakgroepen, mentoren, studenten

We laten veel ruimte voor een reflectie over de manier waarop dit praktijkportfolio zinvol kan worden ingezet op een lerarenopleiding.

11. Dankwoord

Het organiserende team van Erasmushogeschool en Velov wil graag alle lerarenopleiders bedanken die hebben bijgedragen aan deze conferentie. Uw presentaties, workshops en andere sessies zijn essentieel geweest voor het succes van dit evenement.

Wij zijn bijzonder verheugd over de diversiteit van de bijdragen dit jaar. Naast lerarenopleiders van Vlaamse en Brusselse hogescholen en universiteiten, verwelkomden we ook buitenlandse collega's en onderwijsprofessionals uit eigen land. Deze professionals, voor wie het opleiden van leraren niet hun primaire verantwoordelijkheid is, zijn actief als inspecteurs, directeuren van ouderkoepels en als bezielers van ondersteunende onderwijsorganisaties.

Dankzij uw inspanningen hebben we een programma kunnen samenstellen dat gekenmerkt wordt door een frisse blik op onderwijs en grenzeloze inspiratie. Uw inzet en enthousiasme zijn van onschatbare waarde geweest, en daarvoor zijn wij u zeer dankbaar.

